
Názov stratégie CLLD:

Srdcom späť s Malohontom, jeho rozvoj je našim mottom

Názov MAS:

Miestna akčná skupina MALOHONT

Logo MAS:

ABSTRAKT

Srdcom spätí s Malohontom, jeho rozvoj je naším mottom je názov stratégie CLLD Miestnej akčnej skupiny MALOHONT na roky 2016 - 2023 s výhľadom do roku 2030, v ktorom si miestni aktéri želajú, aby región, v ktorom žijú a pôsobia, bol prosperujúci región prítiažlivý pre obyvateľov, podnikateľov i návštevníkov.

K dosiahnutiu tejto vízie si stanovili spoločný strategický cieľ, ktorým je *posilnenie životaschopnosti regiónu Malohont skvalitnením života obyvateľov, zlepšením podmienok pre podnikanie, zhodnotením miestneho potenciálu v cestovnom ruchu a spoluprácou*.

Tento cieľ budú dosahovať spoločnými silami a čo najlepším zhodnotením dostupných miestnych zdrojov, ktoré budú koncentrovať do 3 priorít:

- *Priorita č. 1: Región prítiažlivý pre obyvateľov* je zameraná na infraštruktúru malých rozmerov, rozširovanie a skvalitňovanie základných služieb s dôrazom na sociálne služby a zvyšovanie participácie občanov na rozvoji územia MAS s cieľom zlepšiť kvalitu života v území MAS
- *Priorita č. 2: Región prítiažlivý pre podnikateľov* rieši potrebu podpory miestnych podnikateľov predovšetkým v oblasti poľnohospodárstva, výroby miestnych produktov, marketingu a spolupráce za účelom udržania a tvorby pracovných miest v území MAS, ako aj posilnenie miestnej ekonomiky.
- *Priorita č. 3: Región prítiažlivý pre návštevníkov* zahŕňa rôznorodé aktivity od budovania nových atrakcií využívajúcich miestne danosti a špecifiká, cez skvalitnenie služieb a informovanosti turistov až po marketing a spoluprácu subjektov pôsobiacich v cestovnom ruchu so zámerom zvýšenia návštevnosti územia MAS, tvorby pridanej hodnoty, pracovných miest a rozvoja ďalších nadväzujúcich služieb.

Stratégia CLLD bola spracovaná za účasti zástupcov verejného, súkromného a občianskeho sektoru, ako aj rôznych záujmových skupín z územia MAS MALOHONT, ktoré patrí medzi menej rozvinuté a neobjavené, ale o to malebnejšie kúty Slovenska. Práve to sú dôvody spracovania stratégie CLLD, ktorej realizáciou chcú miestni aktéri prispieť k zlepšeniu uvedenej situácie.

OBSAH

ZOZNAM TABULIEK	5
ZOZNAM SKRATIEK	7
1. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O MAS.....	9
1.1. Identifikačné údaje MAS	9
1.2. Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje.....	9
2. VZNIK, HISTÓRIA A TVORBA PARTNERSTVA A STRATÉGIE CLLD	11
2.1. Vznik a história partnerstva	11
2.1.1. Vytvorenie partnerstva	11
2.1.2. Členská základňa	13
2.1.3. Doteraz realizované projekty, iniciatívy a aktivity.....	16
2.2. Tvorba partnerstva a stratégie CLLD	17
2.2.1. Proces tvorby partnerstva	17
2.2.2. Proces prípravy stratégie CLLD	18
2.2.3. Zapojenie verejnosti do procesu tvorby MAS a stratégie CLLD	19
3. ANALYTICKÝ RÁMEC	21
3.1. Analýza zdrojov územia	21
3.1.1. Všeobecná charakteristika územia.....	21
3.1.2. Prírodné zdroje	25
3.1.3. Ľudské zdroje	30
3.1.4. Kultúrne a historické zdroje	37
3.1.5. Materiálne zdroje	42
3.1.6. Ekonomické zdroje	53
3.1.7. Doteraz realizované aktivity v území MAS	67
3.2. SWOT analýza	70
3.3. Identifikácia potrieb	76
3.3.1. Zoznam identifikovaných skupín potrieb	76
3.3.2. Zdôvodnenie identifikovaných potrieb.....	78
4. STRATEGICKÝ RÁMEC	81
4.1. Definovanie vízie a strategického cieľa.....	81
4.2. Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení.....	81
4.3. Súhrn strategického rámca	100
4.4. Integrované znaky stratégie CLLD.....	103

4.5. Inovatívne znaky stratégie CLLD	107
5. IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC	111
5.1. Popis riadiaceho a implementačného procesu.....	111
5.1.1. Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS	111
5.1.2. Implementačný proces	114
5.2. Akčný plán.....	119
5.3. Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD	143
5.3.1. Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD	143
5.3.2. Monitorovacie ukazovatele.....	147
6. FINANČNÝ RÁMEC	151
6.1. Financovanie stratégie CLLD.....	151
6.2. Finančný plán pre opatrenia.....	154
7. ZHODNOTENIE PRÍNOSOV STRATÉGIE CLLD, JEJ SYNERGIE A DOPLNKOVOSŤ	158
7.1. Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia	158
7.2. Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV	159
7.3. Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP	160
7.4. Prínosy k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva	162
7.5. Prínosy k životnému prostrediu	164
7.6. Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD	164
7.6.1. Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať	164
7.6.2. Synergie a komplementarity	165
ZOZNAM POVINNÝCH PRÍLOH STRATÉGIE CLLD	166

Zhotoviteľ:

Občianske združenie OZVENY
Mieru 35, 980 52 Hrachovo

Spracovateľský kolektív:

Ing. Miroslava Vargová
Mgr. Ivana Kováčová
Elena Kubaliaková

Foto na titulnej strane:

Peter Dovala

Dátum spracovania:

december 2015

S FINANČNOU PODPOROU
BANSKOBYSŤRICKÉHO
SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS	9
Tabuľka č. 2: Prehľad stretnutí vedúcich k založeniu partnerstva	12
Tabuľka č. 3: Prehľad aktivít súvisiacich s vytváraním partnerstva po jeho založení	13
Tabuľka č. 4: Najvýznamnejšie aktivity MAS v rokoch 2007 - 2015.....	16
Tabuľka č. 5: Zapojenie verejnosti do prípravy stratégie CLLD	20
Tabuľka č. 6: Chránené územia na území MAS MALOHONT.....	28
Tabuľka č. 7: Chránené územia Natura 2000 na území MAS MALOHONT	29
Tabuľka č. 8: Štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín.....	32
Tabuľka č. 9: Podiel obyvateľov vybraných obcí MAS žijúcich v rómskych osídleniach	35
Tabuľka č. 10: Bývajúce obyvateľstvo podľa najvyššieho ukončeného stupňa vzdelania	36
Tabuľka č. 11: Prehľad kultúrnych pamiatok evidovaných na MK SR	37
Tabuľka č. 12: Kultúrne a spoločenské zariadenia v území MAS	40
Tabuľka č. 13: Zoznam aktívnych remeselníkov na území MAS MALOHONT	41
Tabuľka č. 14: Druhy škôl v území MAS	42
Tabuľka č. 15: Zdravotnícke zariadenia na území MAS.....	45
Tabuľka č. 16: Zariadenia sociálnych služieb na území MAS.....	46
Tabuľka č. 17: Štruktúra domového fondu v území MAS podľa obývanosti	51
Tabuľka č. 18: Štruktúra pôdneho fondu v území MAS MALOHONT	54
Tabuľka č. 19: Štruktúra právnych jednotiek na území MAS k 31.12.2014.....	56
Tabuľka č. 20: Štruktúra podnikateľských subjektov na území MAS	57
Tabuľka č. 21: Štruktúra podnikateľských subjektov na území MAS z hľadiska odvetví.....	58
Tabuľka č. 22: Štruktúra podnikateľských subjektov podľa počtu zamestnancov.....	59
Tabuľka č. 23: Štruktúra obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity v regióne, okresoch, kraji a SR v roku 2014.....	60
Tabuľka č. 24: Štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa odvetvia hospodárstva (2011)	61
Tabuľka č. 25: Miera nezamestnanosti v území, okrese, kraji a SR k 31.12.2014	62
Tabuľka č. 26: Štruktúra ubytovacích zariadení na území MAS	66
Tabuľka č. 27: Rozpočet a majetok územia MAS k 31.12.2014 (v €)	67
Tabuľka č. 28.A: SWOT analýza - prírodné zdroje	71
Tabuľka č. 28.B: SWOT analýza - ľudské zdroje	72
Tabuľka č. 28.C: SWOT analýza - kultúrne a historické zdroje	73
Tabuľka č. 28.D: SWOT analýza - materiálne zdroje	74

Tabuľka č. 28.E: SWOT analýza - ekonomické zdroje.....	75
Tabuľka č. 29: Popis identifikovaných potrieb	78
Tabuľka č. 30: Priradenie priorít k identifikovaným potrebám.....	83
Tabuľka č. 31: Ciele Stratégie Európa 2020	95
Tabuľka č. 32: Súhrnný prehľad strategického rámca	100
Tabuľka č. 33: Úlohy a zodpovednosť orgánov MAS	113
Tabuľka č. 34: Plánovaný harmonogram výziev v rámci implementácie stratégie CLLD	118
Tabuľka č. 35.A: Opatrenie stratégie CLLD č. 2.1.1 financované z EPFRV (4.2 PRV)	119
Tabuľka č. 35.B: Opatrenie stratégie CLLD č. 2.1.2 financované z EPFRV (6.1 PRV)	121
Tabuľka č. 35.C: Opatrenie stratégie CLLD č. 2.1.3 financované z EPFRV (6.3 PRV)	123
Tabuľka č. 35.D: Opatrenie stratégie CLLD č. 3.1.1 financované z EPFRV (6.4 PRV)	124
Tabuľka č. 35.E: Opatrenie stratégie CLLD č. 1.1.1 financované z EPFRV (7.2 PRV).....	126
Tabuľka č. 35.F: Opatrenie stratégie CLLD č. 3.1.2 financované z EPFRV (7.5 PRV).....	128
Tabuľka č. 35.G: Opatrenie stratégie CLLD č. 1.1.2 financované z EPFRV (7.4 PRV)	130
Tabuľka č. 35.H: Opatrenie stratégie CLLD č. 3.1.3 financované z EPFRV (8.5 PRV)	132
Tabuľka č. 35.I: Opatrenie stratégie CLLD č. 3.1.4 financované z EPFRV (16.3 PRV).....	133
Tabuľka č. 35.J: Opatrenie stratégie CLLD č. 1.2.2 financované z EPFRV (19.4 PRV)	135
Tabuľka č. 35.K: Opatrenie stratégie CLLD č. 1.2.1 financované z EFRR (5.1.1 IROP)	137
Tabuľka č. 35.L: Opatrenie stratégie CLLD č. 2.1.4 financované z EFRR (5.1.1 IROP).....	138
Tabuľka č. 35.M: Opatrenie stratégie CLLD č. 1.1.3 financované z EFRR (5.1.2 IROP).....	140
Tabuľka č. 36: Povinné ukazovatele na úrovni programu - PRV SR 2014 - 2020	147
Tabuľka č. 37: Celkové verejné výdavky - PRV SR 2014 - 2020	147
Tabuľka č. 38: Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014 - 2020.....	147
Tabuľka č. 39: Povinné ukazovatele na úrovni fokusových oblastí PRV 2014 - 2020.....	148
Tabuľka č. 40: Povinné ukazovatele na úrovni špecifických cieľov IROP 2014 -2020	149
Tabuľka č. 41: Vlastné ukazovatele na úrovni stratégie CLLD	149
Tabuľka č. 42: Vlastné ukazovatele na úrovni špecifických cieľov stratégie CLLD.....	150
Tabuľka č. 43: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP	151
Tabuľka č. 44: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov	152
Tabuľka č. 45: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov	153
Tabuľka č. 46: Sumárna tabuľka finančného plánu	154
Tabuľka č. 47: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu	156
Tabuľka č. 48: Zameranie stratégie podľa sektorov.....	156

ZOZNAM SKRATIEK

BSK	- Bratislavský samosprávny kraj
CLLD	- miestny rozvoj vedený komunitou
ČOV	- čistiareň odpadových vôd
ČR	- Česká republika
DIČ	- daňové identifikačné číslo
EAO	- ekonomicky aktívne obyvateľstvo
EFRR	- Európsky fond regionálneho rozvoja
ENO	- ekonomicky neaktívne obyvateľstvo
EPFRV	- Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
ESF	- Európsky sociálny fond
ESO	- Efektívna, Spol'ahlivá a Otvorená verejná správa
EŠIF	- Európske investičné a štrukturálne fondy
EÚ	- Európska únia
FPU	- Fond na podporu umenia
CHKO	- chránená krajinná oblasť
CHÚ	- chránené územie
CHVÚ	- chránené vtáčie územie
IBAN	- International Bank Account Number - medzinárodný formát čísla bankového účtu
IČO	- identifikačné číslo organizácie
IKT	- informačné a komunikačné technológie
IROP	- Integrovaný regionálny operačný program
ISRÚ	- Integrovaná stratégia rozvoja územia
MAS	- miestna akčná skupina
MR	- mikroregión
NFP	- nenávratný finančný príspevok
NKP	- národná kultúrna pamiatka
NP	- národný park
OP KŽP	- Operačný program Kvalita životného prostredia
OP ĽZ	- Operačný program Ľudské zdroje
OP RH	- Operačný program Rybné hospodárstvo
OZE	- obnoviteľné zdroje energie

PPA	- Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV	- Program rozvoja vidieka
RO	- Riadiaci orgán
SODB	- Sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SOŠ	- Stredná odborná škola
SR	- Slovenská republika
SWIFT	- Medzinárodný bankový identifikačný kód
SZČO	- samostatne zárobkovo činná osoba
TKO	- tuhý komunálny odpad
UoZ	- uchádzači o zamestnanie
ÚEV	- územie európskeho významu
ÚPSVaR	- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VSP	- Verejno-súkromné partnerstvá
VÚC	- vyšší územný celok
VZ	- vlastné zdroje
Z. z.	- zbierka zákonov
Zb.	- zbierka
ZUŠ	- Základná umelecká škola
ŽoNFP	- žiadosť o nenávratný finančný príspevok

1. ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O MAS

1.1. Identifikačné údaje MAS

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS

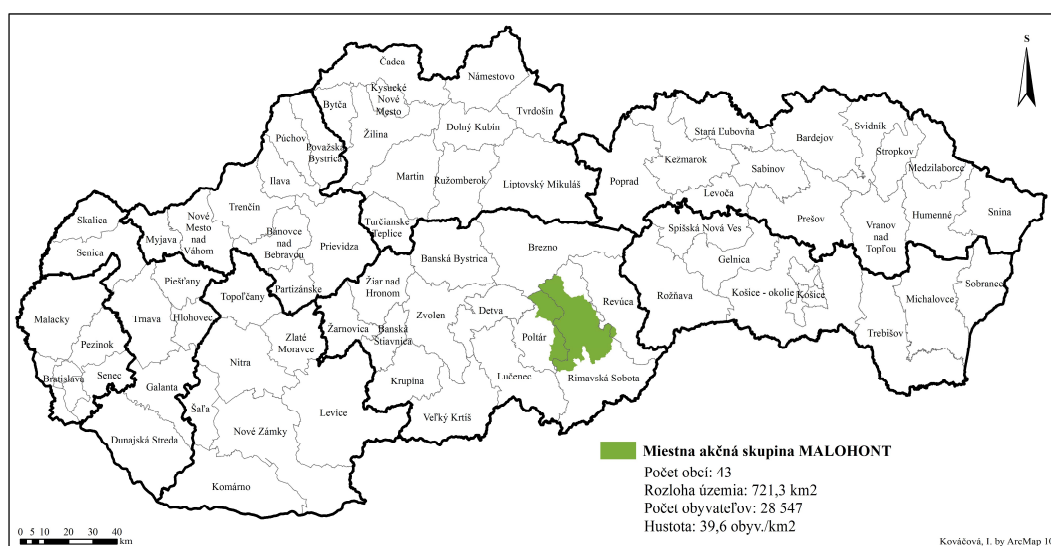
Údaje o MAS	Názov MAS	Miestna akčná skupina MALOHONT
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	13.03.2007
	Sídlo	Sama Vozára154, 980 52 Hrachovo
	IČO	45 016 585
	DIČ (ak relevantné)	2022469240
Údaje o banke	Názov banky	Slovenská sporiteľňa, a.s.
	Číslo účtu	0382052403/0900
	IBAN	SK51 0900 0000 0003 8205 2403
	SWIFT	GIBASKBX
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Ing. Oľga Maciaková
	E-mail	maciakova@hnusta.org
	Telefón	0905 791 208
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	Ing. Miroslava Vargová
	E-mail	mirkakubka@malohont.sk
	Telefón	0903 772 453

1.2. Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Občianske združenie Miestna akčná skupina (ďalej len MAS) MALOHONT pôsobí na území, ktoré tvorí **43 obcí** okresov Rimavská Sobota, Poltár a Revúca: Babinec, Budikovany, Čerenčany, Dražice, Drienčany, Ďubákovo, Hnúšťa, Horné Zahorany, Hostišovce, Hrachovo, Hrnčiarska Ves, Hrnčiarske Zalužany, Hrušovo, Chvalová, Klenovec, Kraskovo, Kociha, Kokava nad Rimavicou, Kružno, Kyjatice, Lehota nad Rimavicou, Lipovec, Lukovišťa, Nižný Skálnik, Ožďany, Padarovce, Poproč, Potok, Rimavská Baňa, Rimavské Brezovo, Rimavské Zalužany, Rovné, Selce, Slizké, Sušany, Šoltýska, Španie Pole, Teplý Vrch, Utekáč, Veľké Teriakovce, Veľký Blh, Vyšný Skálnik a Zacharovce.

Ide o súvislé územie rozprestierajúce sa vo východnej časti Banskobystrického kraja s **rozlohou 721,3 km²**. V súčasnosti (k 31.12.2014) žije na území MAS **28 547 obyvateľov**, čo pri celkovej rozlohe predstavuje hustotu **39,6 obyvateľov/km²**.

Mapa č. 1: Územie MAS MALOHONT

MAS MALOHONT, ako partnerstvo zástupcov verejného, súkromného a občianskeho sektoru, vznikla v roku 2007 na území troch susediacich mikroregiónov Rimava a Rimavica, Sinec-Kokavsko a Teplý Vrch, ku ktorým sa v roku 2014 pripojili ďalšie štyri obce. Takto vytvorený región rešpektuje doterajší historický vývoj, väzby na prírodné pomery, ako aj sociálne, kultúrne a ekonomické väzby jeho obyvateľov.

Do začiatku 19. storočia patrila prevažná časť dnešného územia MAS (75 % rozlohy) do historického regiónu Malohont, z čoho je odvodený aj samotný názov občianskeho združenia. Zvyšná časť územia bola súčasťou historického regiónu Gemer. V roku 1803 došlo k spojeniu uvedených regiónov do Gemersko-malohontskej stolice, čím sa skončili samostatné a začali sa spoločné dejiny Gemera a Malohontu, a tým aj všetkých obcí zahrnutých do územia MAS.

Územie MAS sa rozprestiera v povodí horného toku rieky Rimava a jej prítokov. Je pomerne členité a postupne prechádza od nízko položených rovín na juhu (190 m n. m.) až po vrchoviny na severozápade (1 338 m n. m.). Takmer 49 % rozlohy územia tvoria prevažne listnaté lesy a viac ako 46 % predstavuje poľnohospodárska pôda.

Svojim charakterom patrí územie MAS medzi vidiecke poľnohospodárske územia s dlhodobou vysokou mierou nezamestnanosti, ktorá dosahuje v súčasnosti 26,7 % (priemer okresov, na ktorých sa MAS nachádza).

Povinné prílohy:

- Príloha č. 1: Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS
- Príloha č. 2: Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS

2. VZNIK, HISTÓRIA A TVORBA PARTNERSTVA A STRATÉGIE CLLD

2.1. Vznik a história partnerstva

2.1.1. Vytvorenie partnerstva

Občianske združenie Miestna akčná skupina MALOHONT vzniklo 13.03.2007 registráciou na Ministerstve vnútra SR v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.

Založeniu občianskeho združenia predchádzala neformálna spolupráca 3 susediacich mikroregiónov Rimava a Rimavica, Sinec-Kokavsko a Teplý Vrch, ktorá začala v roku 2002 predovšetkým v podobe spoločnej propagácie územia v oblasti cestovného ruchu a od roku 2004 pokračovala spoločným plánovaním rozvoja územia mikroregiónov. Súbežne s týmito aktivitami sa zástupcovia mikroregiónov z verejného, súkromného aj občianskeho sektoru pravidelne zúčastňovali informačných a vzdelávacích aktivít za účelom rozširovania vedomostí a zručností, najmä v oblasti rozvoja vidieka, projektového manažmentu a podporných programov rozvoja vidieckych regiónov.

Okrem existujúcej spolupráce hlavnými podnetmi pre vytvorenie verejno-súkromného partnerstva boli:

- dlhodobá nepriaznivá ekonomická a sociálna situácia v území mikroregiónov
- kumulácia problémov, ktorých riešenie presahovalo svojim rozsahom možnosti jednotlivých obcí a subjektov, ktoré v tomto území pôsobia
- nedostatočné využívanie miestneho potenciálu pre dosahovanie všestranného rozvoja
- chýbajúca koordinácia činností subjektov verejného, súkromného a občianskeho sektoru vo všetkých oblastiach života na území mikroregiónov
- absencia inštitucionalizovanej organizácie pre spoluprácu aktívnych občanov a subjektov rôznych právnych foriem z rôznych sektorov, ako aj pre spoločnú prezentáciu územia
- existujúce väzby v území - historické (spoločná história v rámci regiónu Gemer-Malohont), geografické (vzájomné dopravné prepojenie, navzájom sa dopĺňajúce prírodné danosti), sociálne (spoločné problémy, prirodzené vzťahy medzi obyvateľmi)
- záujem aktívnych miestnych ľudí a subjektov o vyššiu formu vzájomnej spolupráce v podobe formalizovaného partnerstva

Prvá zmienka o spojení území a partnerov 3 susediacich mikroregiónov odznela v auguste 2005 v Drienčanoch na pracovnom stretnutí zástupcov verejného, súkromného a občianskeho sektoru, ktorého témou bol aj návrh zloženia členov, orgánov a činnosti MAS. Uvedené stretnutie bolo posledné z 11 stretnutí k príprave stratégie rozvoja územia mikroregiónov, ktoré prebiehali v rokoch 2004 - 2005 v rámci Technickej pomoci SAPARD. Išlo o spoločný projekt mikroregiónov Rimava a Rimavica a Teplý Vrch.

Odvtedy sa uskutočnilo ešte niekoľko pracovných stretnutí, ktoré postupne viedli k založeniu partnerstva. Ich prehľad je uvedený v tabuľke č. 2.

Tabuľka č. 2: Prehľad stretnutí vedúcich k založeniu partnerstva

P.č.	Dátum a miesto konania	Forma stretnutia	Predmet stretnutia	Počet účastníkov			
				V	S	O	Spolu
1.	11.08.2005 Drienčany	verejné stretnutie	návrh zloženia a úloh orgánov MAS	11	10	6	27
2.	06.04.2006 Hrachovo	rokovanie zástupcov 3 mikroregiónov	príprava k spolupráci v MAS	11	3	2	16
3.	17.10.2006 Kokava nad Rimavicou	verejné stretnutie	vytvorenie pracovnej skupiny k založeniu MAS	19	1	3	23
4.	12.12.2006 Hrachovo	stretnutie pracovnej skupiny	určenie organizačnej štruktúry MAS a Prípravného výboru	10	8	7	25
5.	21.12.2006 Hrachovo	stretnutie Prípravného výboru	spracovanie návrhu stanov	3	1	3	7
6.	19.02.2007 Hnúšťa	stretnutie Prípravného výboru	zapracovanie pripomienok pracovnej skupiny a zaslanie návrhu stanov na registráciu	3	1	2	6

V - verejný sektor, S - súkromný sektor, O - občiansky sektor

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

Základný rámec organizačnej štruktúry a fungovania MAS stanovila 30-členná **pracovná skupina k založeniu MAS** (ďalej len pracovná skupina), ktorú v októbri 2006 vytvorili zástupcovia mikroregiónov. Jej zloženie bolo vyvážené sektorovo aj geograficky v pomere 1:1:1, t.j. 10 zástupcov z každého zo sektorov a zároveň 10 zástupcov z územia každého mikroregiónu. Pracovná skupina si neskôr spomedzi seba určila 6-členný Prípravný výbor, ktorý predložil návrh na registráciu občianskeho združenia na Ministerstvo vnútra SR. **MAS MALOHONT bola oficiálne zaregistrovaná dňa 13.03.2007.**

V máji 2007 na ustanovujúcom zasadnutí Zhromaždenia členov MAS sa 27 z 30 členov pracovnej skupiny stalo zakladajúcimi členmi občianskeho združenia, preto bola pri ich výbere zohľadnená nielen sektorová a geografická vyváženosť, ale aj ďalšie hľadiská:

- sociálne: zastúpenie žien (52 %), mladých do 30 rokov a znevýhodnených skupín obyvateľov (zdravotne ťažko postihnutí, seniori, nezamestnaní)
- ekonomické: zastúpenie malých aj veľkých obcí, poľnohospodárov, spracovateľov potravín a dreva, poskytovateľov poradenských služieb a občianskych združení rôzneho zamerania (kultúra, sociálne služby, rozvoj diania v obciach a pod.)

Od oficiálneho založenia občianskeho združenia až po súčasnosť bolo v súvislosti s vytváraním partnerstva zrealizovaných niekoľko aktivít, ktoré sú zhrnuté v tabuľke č. 3.

Tabuľka č. 3: Prehľad aktivít súvisiacich s vytváraním partnerstva po jeho založení

P.č.	Dátum a miesto konania	Názov aktivity	Predmet aktivity	Počet účastníkov			
				V	S	O	Spolu
1.	16.05.2007 Hrachovo	ustanovujúce Zhromaždenie členov MAS	voľby do orgánov MAS	9	8	10	27
2.	25.10. - 12.12.2007 39 obcí územia MAS	obecné zastupiteľstvá	súhlas obcí so zaradením do územia MAS na obdobie 2007 - 2013	-	-	-	270
3.	16.05.2014 Kokava nad Rimavicou	Zhromaždenie členov MAS	schválenie rozšírenia územia pôsobnosti MAS o 4 obce	34	7	19	60
4.	13.02. - 16.07.2014 43 obcí územia MAS	obecné zastupiteľstvá	súhlas obcí so zaradením do územia MAS na obdobie 2014 - 2020	-	-	-	316

V - verejný sektor, S - súkromný sektor, O - občiansky sektor

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

Budovanie partnerstva po jeho založení prebiehalo systematicky zapájaním členov do všetkých aktivít združenia, do plánovania, implementácie a hodnotenia predchádzajúcej stratégie rozvoja územia MAS, do prípravy a realizácie projektov, ako aj propagáciou činnosti a územia MAS, vzdelávaním, pravidelným informovaním a realizáciou spoločných podujatí. Prehľad týchto aktivít je popísaný v kapitole 2.1.3. a v kapitole 2.2.3.

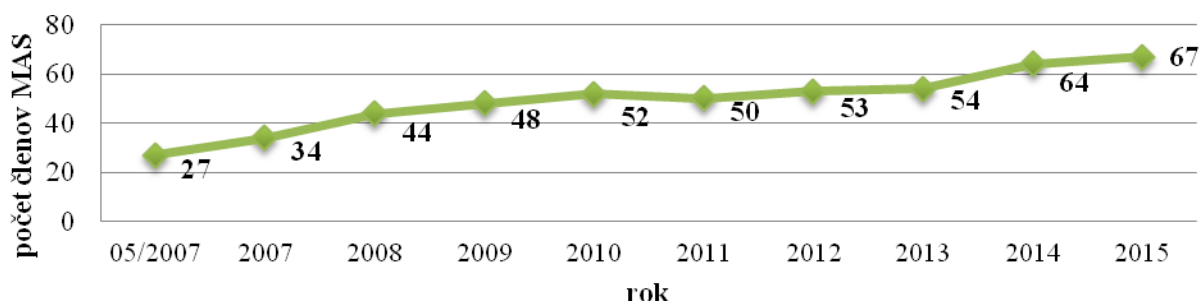
2.1.2. Členská základňa

Vznik členstva v občianskom združení MAS MALOHONT je založený na princípe dobrovoľnosti v súlade so zákonom č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov, na základe ktorého nikto nesmie byť nútený k združovaniu, k členstvu v združeniach ani k účasti na ich činnosti.

V zmysle stanov sa členom združenia môže stať každá fyzická osoba staršia ako 18 rokov alebo právnická osoba, ktorá pôsobí na území MAS, tzn. že má na území MAS trvalý alebo prechodný pobyt, sídlo alebo prevádzku.

Počet členov občianskeho združenia sa od jeho založenia po súčasnosť postupne zvyšoval z pôvodných 27 zakladajúcich na súčasných 67 členov (graf č. 1).

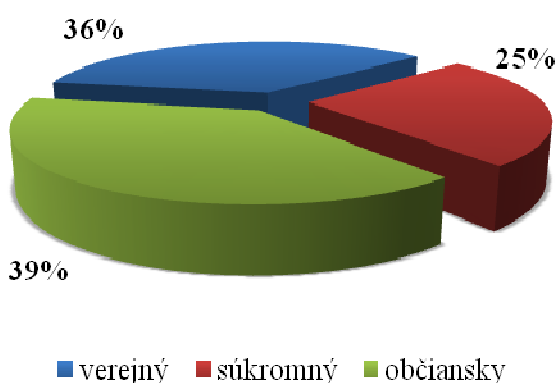
Graf č. 1: Vývoj počtu členov v občianskom združení MAS MALOHONT

Zdroj: Databáza členov MAS, 2015

Zastúpenie jednotlivých sektorov v členskej základni je pomerne vyvážené, nakoľko 24 členov zastupuje verejný sektor, 17 členov je zo súkromného sektoru a 26 členov tvoria zástupcovia občianskeho sektoru (graf č. 2).

Graf č. 2: Pomer zastúpenia sektorov v členskej základni MAS

Zdroj: Databáza členov MAS, 2015

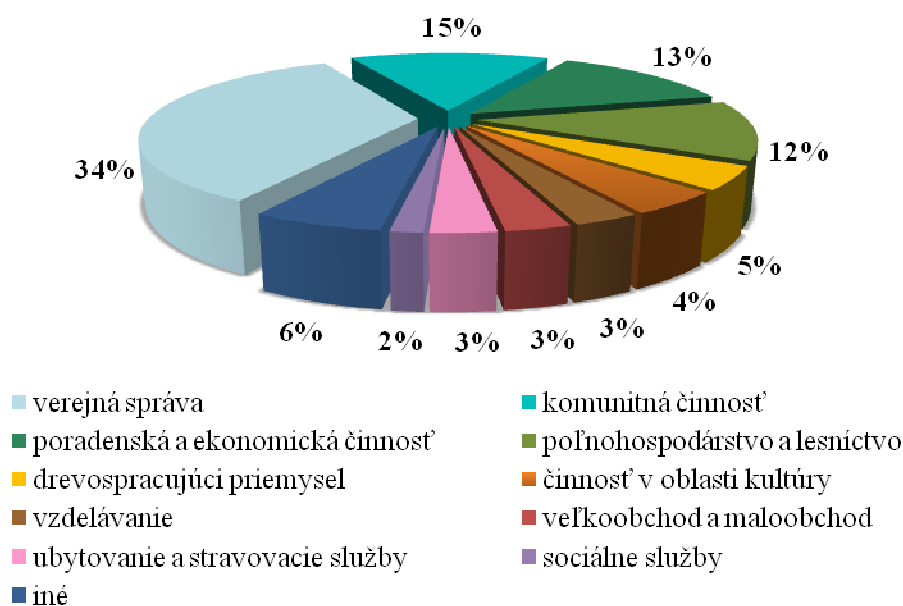
Zloženie členskej základne je vyvážené nielen sektorovo, ale aj geograficky, čo je zabezpečené primeraným rozložením členov v území MAS, t.j. v území všetkých 3 mikroregiónov, ktoré tvoria územie pôsobnosti MAS - 36 % v území Mikroregiónu Rimava a Rimavica (juhozápad), 37 % v území Mikroregiónu Sinec-Kokavsko (sever - severozápad) a 27 % v území Mikroregiónu Teplý Vrch (juh - juhovýchod).

Z pohľadu rozloženia jednotlivých sektorov v území MAS je verejný sektor zastúpený rovnomerne od malých obcí na východe územia MAS, cez stredne veľké obce na juhozápade až po najväčšie obce na severozápade územia MAS (celkovo zastúpených 53 % obcí územia). Súkromný sektor zastupujú v členskej základni podnikatelia predovšetkým z väčších obcí, kde je ich koncentrácia vyššia (celkové zastúpenie z 28 % obcí územia), pričom to isté platí aj pri rozmiestnení zástupcov občianskeho sektoru v území MAS (celkovo zastúpených 30 % obcí územia). Viaceré malé obce nie sú zastúpené ani súkromným ani občianskym sektorom, najmä vzhľadom na to, že v nich takéto subjekty nepôsobia.

Z inštitucionálneho hľadiska je verejný sektor v členskej základni MAS zastúpený 23 obcami a 1 základnou školou s materskou školou. Subjekty súkromného sektora tvorí 8 spoločností s ručením obmedzeným, 7 fyzických osôb podnikajúcich na základe živnostenského oprávnenia a 2 samostatne hospodáriaci roľníci. V občianskom sektore má zastúpenie 14 združení, 11 občanov a 1 záujmové združenie právnických osôb.

Členská základňa je z pohľadu zastúpenia jednotlivých záujmových skupín rôznorodá, čím sú pokryté rôzne oblasti života v území MAS (graf č. 3).

Graf č. 3: Zloženie členskej základne MAS podľa oblasti pôsobenia

Zdroj: Databáza členov MAS, 2015

Najvyššie zastúpenie má verejná správa a po nej nasleduje zameranie na komunitnú činnosť, ktorej sa venujú organizácie občianskeho sektoru (realizácia podujatí, udržiavanie tradícií, protipožiarna ochrana, jazdectvo, práca s deťmi a mládežou, sebarealizácia seniorov, zapájanie dobrovoľníkov do obnovy a rozvoja obcí, medzinárodné výmeny, práca s rómskou

komunitou a pod.). Členovia zo súkromného sektoru pôsobia predovšetkým v oblasti poradenstva a ekonomických služieb, v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a drevospracujúceho priemyslu, ako aj v oblasti obchodu a služieb cestovného ruchu.

Zo sociálneho hľadiska majú v členskej základni svoje zastúpenie ženy (43 %), seniori, mladí do 30 rokov, zdravotne ťažko postihnutí, nezamestnaní, ako aj organizácie pracujúce s marginalizovanými rómskymi komunitami.

2.1.3. Doteraz realizované projekty, iniciatívy a aktivity

MAS MALOHONT zrealizovala od svojho vzniku desiatky projektov a aktivít, ktoré prispeli k zlepšeniu života obyvateľov i k celkovému rozvoju územia v pôsobnosti MAS. Najvýznamnejšie z nich sú uvedené v tabuľke č. 4.

Tabuľka č. 4: Najvýznamnejšie aktivity MAS v rokoch 2007 - 2015

1) implementácia Integrovanej stratégie rozvoja územia MAS MALOHONT „Malohontu srdce dáme, o rozvoj sa postaráme“ (2009 - 2015): Vďaka podpore z Osi 4 LEADER Programu rozvoja vidieka SR 2007 - 2013 a vlastným zdrojom bolo prostredníctvom MAS zrealizovaných 64 projektov, cez ktoré sa podarilo: - vybudovať 8 športových ihrísk a 8 detských ihrísk - zrekonštruovať 7 kultúrnych domov (čiastočne) a 10 ďalších objektov spoločenského významu (knižnica, pamätná izba, klub dôchodcov, hasičská zbrojnica a i.) - vybudovať 3 rekreačné zóny, 1 vyhliadkovú vežu a 1 náučný chodník - zrekonštruovať 11 autobusových zastávok - upraviť 8 verejných priestranstiev a parkov - vytvoriť 1 turistický informačný portál a vydať 10 000 ks propagačných materiálov - zrekonštruovať 8 ubytovacích zariadení s kapacitou 65 stálych lôžok a rozšíriť 1 ubytovacie zariadenie o ďalších 12 stálych lôžok Okrem toho MAS zrealizovala aj 4 projekty spolupráce, v rámci ktorých bolo: - zavedené regionálne značenie miestnych produktov GEMER-MALOHONT - vybudované 2 rozhľadne a upravené 1 vyhliadkové miesto - obnovené krojové vybavenie folklórnych súborov pôsobiacich na území MAS - zrealizované medzinárodné výmeny poľnohospodárov, podnikateľov v cestovnom ruchu a folklórnych súborov
2) realizácia grantového programu MAS (2008 - 2014): Ide o program podpory nápadov občianskych organizácií, ktorý je financovaný z príspevkov všetkých 43 obcí zahrnutých do územia MAS. Jeho cieľom je zvýšenie participácie miestnych obyvateľov na rozvoji života v území MAS, pričom jeho základnými princípmi sú dobrovoľníctvo a spolupráca. Za uvedené obdobie bolo v rámci programu: - zrealizovaných 81 malých projektov, z toho 29 bolo podujatí, 14 druhov propagačných materiálov a 38 sa týkalo drobných úprav v obciach a rekonštrukcií významných objektov v obciach ako kaplnky, zvonice, pramene vody, prístrešky a pod. - zapojených viac ako 1 000 dobrovoľníkov, ktorí sa podieľali na realizácii projektov
3) propagácia regiónu Malohont (2008 - 2015): K zabezpečeniu publicity a informovanosti o aktivitách, území a stratégii MAS zrealizovala MAS nasledovné aktivity:

- vydanie informačných a propagačných materiálov (6 výročných správ, 6 kalendárov podujatí na príslušný rok, 5 čísel informačných novín do každej domácnosti, 2 mapy regiónu, CD ľudových piesní, letáky o danostiach regiónu, brožúry a i.)
- pravidelná aktualizácia web stránky MAS (351 aktualít a 60 fotogalérií)
- pravidelná aktualizácia Facebook stránky MAS (1 129 fanúšikov)
- spracovanie 126 tlačových správ
- realizácia 25 animačných podujatí v území MAS a účasť na 14 výstavách mimo územia MAS za aktívnej účasti dobrovoľníkov s cieľom priblížiť činnosť a danosti územia MAS širokej verejnosti a prezentovať jej územie prostredníctvom miestnych produktov, ponuky cestovného ruchu a ľudovej kultúry.

4) vzdelávacie a informačné aktivity (2009 - 2015):

Za účelom rozširovania vedomostí a výmeny skúseností zabezpečila MAS účasť svojich členov na 36 seminároch, 17 konferenciách a 10 odborných exkurziách v zahraničí (Estónsko, Fínsko, Taliansko, Slovinsko, Srbsko, Rumunsko, Rakúsko, Poľsko, ČR). Okrem toho samotná MAS zorganizovala v priemere 4 semináre ročne, z ktorých viac ako polovica bola zameraná na poskytovanie informácií o výzvach na predkladanie projektov v rámci implementácie stratégie rozvoja územia MAS.

Zdroj: Výročné správy MAS 2009 - 2014

Na zlepšovaní života v území MAS sa podieľali svojimi iniciatívami a projektmi aj členovia MAS, ktorí za posledných 10 rokov zrealizovali desiatky projektov. Ich prehľad je uvedený v bode 8.2. projektového zámeru v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 - 2020.

Všetky uvedené aktivity či členov alebo samotnej MAS boli realizované v súlade s Integrovanou stratégiou rozvoja územia MAS a za aktívnej účasti členov MAS, ako aj ďalších dobrovoľníkov z radov verejnosti.

Povinné prílohy:

- Príloha č. 3: Zoznam členov MAS podľa sektorov (okrem obcí)
- Príloha č. 4: Mapa územia MAS MALOHONT
- Príloha č. 5: Výročné správy MAS MALOHONT 2009 - 2014

2.2. Tvorba partnerstva a stratégie CLLD

2.2.1. Proces tvorby partnerstva

Proces tvorby partnerstva MAS MALOHONT prebiehal od roku 2007 súbežne s prípravou a následnou implementáciou Integrovannej stratégie rozvoja územia MAS (ďalej len ISRU) v rámci predchádzajúceho programového obdobia 2007 - 2013. Z uvedeného dôvodu bola verejnosť zapájaná do oboch procesov súčasne, a to od prvého dňa tvorby partnerstva, cez prípravu a realizáciu ISRU až po jej hodnotenie.

V súvislosti s tvorbou partnerstva bola v jeho začiatkoch vytvorená **pracovná skupina pre založenie MAS**, ktorej zloženie bolo sektorovo vyvážené. Hlavným výstupom jej činnosti bolo definovanie spoločných cieľov združenia, určenie organizačnej štruktúry, definovanie činností jednotlivých orgánov a následná registrácia združenia. Zloženie, činnosť a dátumy stretnutí pracovnej skupiny sú uvedené v kapitole 2.1.1. Odvtedy bolo v rámci činnosti MAS vytvorených ešte niekoľko dočasných pracovných skupín k riešeniu, resp. realizácii konkrétnych aktivít ako bolo napríklad určenie podmienok grantového programu MAS, príprava projektov spolupráce, zabezpečenie animačných podujatí MAS a pod.

Štruktúra, úlohy a zodpovednosti orgánov MAS sa od založenia združenia výrazne nemenili, len mierne prispôbili potrebám územia a členov MAS, ako aj realizovaným programom. Realizáciou každodenných úloh združenia a rozširovaním činnosti MAS najmä v súvislosti s implementáciou ISRU došlo postupne k zlepšeniu informovanosti a komunikácie, k väčšej miere zapojenia členov do spoločného rozhodovania, k zlepšovaniu ich schopností a tým aj k budovaniu vzájomnej dôvery a rešpektu ako kľúčových aspektov fungovania partnerstva.

Budovanie partnerstva prebieha neustále prostredníctvom zapájania aktívnych ľudí a miestnych subjektov z verejného, súkromného a občianskeho sektoru do prípravy a realizácie aktivít, projektov i samotnej stratégie, podobne ako tomu bolo v predchádzajúcom, tak aj v súčasnom programovom období 2014 - 2020.

2.2.2. Proces prípravy stratégie CLLD

Proces tvorby stratégie CLLD prebiehal v rokoch 2014 - 2015 a pozostával z nasledovných krokov:

- a) informovanie verejnosti o zámere spracovania stratégie CLLD
- b) aktualizácia analýzy zdrojov územia MAS miestnymi odborníkmi
- c) príprava stratégie CLLD za účasti verejnosti a zástupcov všetkých sektorov:
 - sformulovanie vízie
 - určenie silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození
 - identifikácia problémov, hlavných potrieb a možností rozvoja
 - stanovenie strategického cieľa, špecifických cieľov a priorít
 - výber činností, ktoré môžu prispieť k naplneniu priorít
 - návrh rozdelenia rozpočtu

-
- d) spracovanie stratégie CLLD miestnymi odborníkmi na základe podkladov a výstupov zo stretnutí a aktivít, ktoré boli k príprave stratégie CLLD zrealizované

V súvislosti s tvorbou stratégie CLLD boli vytvorené 2 tematické skupiny, ktoré v záverečnej fáze prípravy stratégie CLLD navrhli v rámci vybraných opatrení rozsah podporovaných činností v súlade s PRV SR, IROP a Systémom riadenia CLLD 2014 - 2020:

- 1) podpora podnikateľov a rozvoj cestovného ruchu (14.04.2015 v Rimavskej Bani)
- 2) infraštruktúra, sociálne služby a kultúrne dedičstvo (04.06.2015 v Hnúšti)

Ich zloženie a výstupy stretnutí sú uvedené v tabuľke č. 5.

Následne bola zriadená 18-členná **pracovná skupina pre prípravu stratégie CLLD**, v ktorej mali všetky tri sektory zhodne po 6 zástupcov. Celkovo sa uskutočnili 2 stretnutia (08.09.2015 v Hrachove a 14.10.2015 v Hnúšti), na ktorých bol dopracovaný návrh podporovaných činností, a navrhnutý finančný a implementačný rámec stratégie.

Akčný a finančný plán stratégie CLLD bol členom MAS predstavený 11.11.2015 na Teplom Vrchu na zasadnutí Zhromaždenia členov MAS s možnosťou jeho pripomienkovania.

2.2.3. Zapojenie verejnosti do procesu tvorby MAS a stratégie CLLD

Na zapojenie verejnosti do procesu tvorby MAS a stratégie CLLD boli použité rôzne metódy (informačné kanály a iné aktivity), ktoré sú uvedené v prílohe č. 6.

Ďalšie aktivity, do ktorých bola verejnosť zapájaná v procese tvorby partnerstva (projekty, grantový program, animačné podujatia, informačné a vzdelávacie aktivity, propagácia MAS a pod.) sú popísané v kapitole 2.1.3.

Od začiatku sa na príprave stratégie CLLD podieľali aj zástupcovia občianskeho sektoru (tabuľka č. 5) vrátane organizácií, ktoré okrem iného zastrešujú aj záujmy znevýhodnených skupín obyvateľov:

- deti a mládež (Občianske združenie RODON Klenovec)
- deti a mládež so zdravotným a mentálnym postihnutím (Občianske združenie ATHÉNA Hnúšť'a)
- seniori (Občianske združenie SOLENIA Nižný Skálnik, Občianske združenie OZVENY Hrachovo, Občianske združenie Striežovské zvony Striežovce, Klub dôchodcov Hnúšť'a, Jednota dôchodcov Klenovec)
- marginalizované rómske komunity (Občianske združenie Šanca pre Dražice, Komunitné centrum Hnúšť'a)

Proces zapájania verejnosti do prípravy jednotlivých fáz stratégie CLLD je uvedený v tabuľke č. 5.

Tabuľka č. 5: Zapojenie verejnosti do prípravy stratégie CLLD

P. č.	Dátum a miesto konania	Metóda zapojenia verejnosti	Fáza prípravy stratégie CLLD	Počet účastníkov/ zapojených			
				V	S	O	Spolu
1.	01.10. - 04.12.2014 43 obcí zahrnutých do MAS	verejné stretnutia	- určenie silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození	69	24	353	446
2.	01. - 31.12.2014, 18.05. - 31.07.2015 43 obcí zahrnutých do MAS	zber projektových zámerov	- výber činností, ktoré môžu prispieť k naplneniu priorít - návrh rozdelenia rozpočtu	34	23	12	69
3.	05.02.2015 Hrnčiarska Ves	verejné stretnutie	- sformulovanie vízie - doplnenie silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození - identifikácia problémov a potrieb	33	6	19	58
4.	23.02.2015 Rimavské Zalužany	verejné stretnutie	- identifikácia hlavných potrieb a možností rozvoja - stanovenie strategického cieľa, špecifických cieľov a priorít	27	17	12	56
5.	14.04.2015 Rimavská Baňa	verejné stretnutie	- výber činností, ktoré môžu prispieť k naplneniu priorít	17	11	12	40
6.	04.06.2015 Hnúšťa	verejné stretnutie	- výber činností, ktoré môžu prispieť k naplneniu priorít	28	2	13	43
7.	30.06. - 31.07.2015 43 obcí zahrnutých do MAS	dotazník - prieskum názorov a potrieb občanov	- určenie silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození - identifikácia hlavných potrieb - výber činností, ktoré môžu viesť k naplneniu priorít	-	-	-	2 715
8.	11.11.2015 Teplý Vrch	verejné stretnutie	- prerokovanie akčného a finančného plánu	28	7	13	48

V - verejný sektor, S - súkromný sektor, O - občiansky sektor

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

Povinné prílohy:

- Príloha č. 6: Metódy zapojenia verejnosti do tvorby partnerstva a stratégie CLLD
- Príloha č. 7: Dokumenty preukazujúce proces tvorby partnerstva
- Príloha č. 8: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD
- Príloha č. 9: Fotodokumentácia preukazujúca proces tvorby stratégie CLLD

3. ANALYTICKÝ RÁMEC

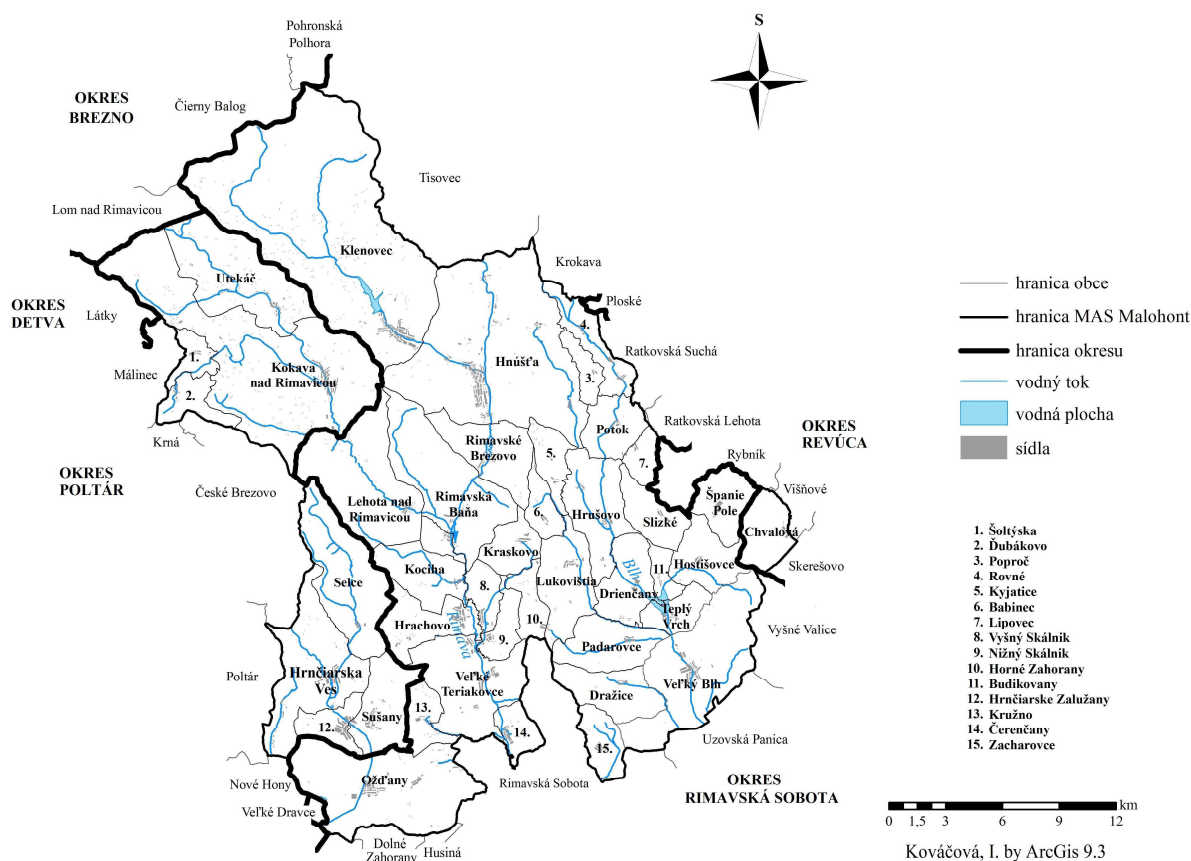
3.1. Analýza zdrojov územia

3.1.1. Všeobecná charakteristika územia

3.1.1.1. Poloha a lokalizácia územia MAS

Územie MAS MALOHONT, ktoré tvorí 43 obcí, leží vo východnej časti Banskobystrického samosprávneho kraja. Rozprestiera sa v severnej časti okresu Rimavská Sobota, vo východnej časti okresu Poltár a územím jednej obce zasahuje aj do okresu Revúca (mapa č. 2).

Mapa č. 2: Užšie územné vzťahy MAS

Územie MAS je na severozápade určené rozhraním okresov Rimavská Sobota, Poltár a Brezno, kde má spoločné hranice s obcami Lom nad Rimavicou, Čierny Balog a Pohronská Polhora. Na severe hraničí s mestom Tisovec a obcou Krokava (okres Rimavská Sobota) a na

východe susedí s viacerými obcami okresov Rimavská Sobota a Revúca. Na juhu a juhovýchode má územie MAS spoločnú hranicu s okresným mesto Rimavská Sobota a obcami Uzovská Panica, Husiná a Dolné Zahorany. Zo západu je územie MAS ohraničené obcami okresu Poltár vrátane okresného mesta a obcou Látka, ktorá patrí do okresu Detva.

Z hľadiska fyzicko-geografickej polohy leží územie MAS v povodí horného toku rieky Rimava a jej prítokov v časti Slovenského rudohoria a Lučensko-košickej zníženiny. Nadmorská výška v území MAS sa pohybuje od 190 m na nive rieky Blh v katastrálnom území obce Veľký Blh po 1 338 m na vrchu Klenovský Vepor v katastri obce Klenovec.

Najsevernejšie obce územia MAS sú od okresného mesta Rimavská Sobota vzdialené 25 - 31 km, obce okresu Poltár zahrnuté do územia MAS sú od okresného mesta vzdialené 10 - 28 km a obec Chvalová v okrese Revúca je od okresného mesta vzdialená 35 km. Vzdialenosti medzi jednotlivými obcami územia MAS sú vzhľadom na jeho rozlohu tiež veľké. Najsevernejšia obec Klenovec (okres Rimavská Sobota) je od najjužnejšej obce Ožďany (okres Rimavská Sobota) vzdialená 36 km a najzápadnejšia obec Utekáč (Poltár) je od najvýchodnejšej obce Chvalová (okres Revúca) vzdialená 54 km.

Územím MAS prechádza cesta I. triedy č. 72 (Rimavská Sobota - Hnúšťa - Tisovec - Brezno), významná trasa spájajúca pohraničné oblasti s atraktívnymi turistickými územiami národných parkov Muránska Planina, Nízkych a Vysokých Tatier. Spolu s ďalšou cestou II. triedy č. 526 (Rožňava - Jelšava - Hnúšťa - Kriváň) zabezpečujú dopravné prepojenie regiónu s krajským mestom Banská Bystrica, príslušnými okresnými mestami i celoštátnou dopravnou sieťou. Južne od územia MAS vedie významná vnútroštátna cesta I. triedy a európska cesta č. E58 zároveň, ktorá prechádza aj katastrálnym územím najjužnejšej obce územia MAS, ktorou sú Ožďany. Riešeným územím prechádzajú aj dve železničné trate nadregionálneho a regionálneho významu (príloha č. 4).

Výhody z hľadiska polohy a lokalizácie územia

- územím prechádzajúca cesta I. triedy č. 72 (významná spojnice sever - juh SR)
- blízkosť 2 z 3 okresných miest Rimavská Sobota (5 - 25 km) a Poltár (6 - 30 km), ktoré poskytujú komplexné služby pre obyvateľov aj návštevníkov územia MAS
- blízkosť hraníc s Maďarskom (33 km - najjužnejšie obce územia MAS, 66 km - najsevernejšie obce územia MAS)
- veľká členitosť územia na pomerne malom území vytvárajúca rozmanitý obraz krajiny
- rôznorodý prírodný potenciál ako príležitosť pre rozvoj cestovného ruchu
- vysoká koncentrácia národných kultúrnych pamiatok a historických miest

-
- územím prechádzajúce významné turistické trasy Gotická cesta a Cesta Márie Széchy
 - blízkosť Národného parku NP Muránska planina z hľadiska cestovného ruchu (12 km)
 - zachovaná tradícia poľnohospodárstva

Nevýhody z hľadiska polohy a lokalizácie územia:

- veľké vzdialenosti medzi obcami územia MAS (až do 54 km)
- nedobudovaná rýchlostná cesta R2 (významná spojnice západ - východ SR)
- veľká vzdialenosť od siete diaľnic a rýchlostných ciest - od najbližšieho úseku rýchlostnej cesty R2 sú obce územia MAS vzdialené 39 km (Kokava nad Rimavicou) - 87 km (Chvalová)
- nedostatočne vybudovaná celková infraštruktúra v území MAS a jeho širšom okolí ako obmedzujúci faktor prílevu väčších investícií do územia, a tým aj jeho ekonomického rozvoja
- rozdrobená sídelná štruktúra s veľkým počtom malých obcí (v 30 obciach, ktoré tvoria 70 % obcí žije 20 % z celkového počtu obyvateľov územia MAS)
- zlá dopravná dostupnosť obcí mimo hlavných cestných ťahov (40 % obcí s 1 - 5 autobusovými spojmi denne a bez vlakového spojenia)
- obce patriace do 3 znevýhodnených okresov (Rimavská Sobota, Poltár a Revúca), z ktorých 2 majú dlhodobo najvyššiu mieru nezamestnanosti v SR pohybujúcu sa okolo 30 %
- úpadok až úplný zánik priemyselnej výroby typickej pre širšie okolie MAS (potravinársky, chemický, strojársky a sklársky priemysel)
- absencia známych turistických zaujímavostí a atrakcií
- rozlohou veľké územie z hľadiska prevádzkovej činnosti MAS

3.1.1.2. Historický vývoj

Do začiatku 19. storočia patrila prevažná časť dnešného územia MAS (75 % rozlohy a 87 % obyvateľov) do historického regiónu Malohont, z čoho je odvodený aj samotný názov občianskeho združenia. Zvyšná časť územia bola súčasťou historického regiónu Gemer. V roku 1803 došlo k spojeniu uvedených regiónov do Gemersko-malohontskej stolice, čím sa skončili samostatné a začali sa spoločné dejiny Gemera a Malohontu.

Územie historického regiónu Malohont, ktoré zodpovedalo približne severnej časti dnešného okresu Rimavská Sobota a severovýchodnej a východnej časti okresu Poltár, bolo osídlené už v staršej dobe kamennej, pričom pôvodné osídlenie sa sústreďovalo najmä v okolí

riek Rimava a Suchá. Pozostatky ľudskej činnosti sú na základe archeologických výskumov doložené aj počas nasledujúcich vývojových etáp.

Oblasť Malohontu sa v 11. storočí stala súčasťou Uhorského štátu a od polovice 13. storočia bola známa pod pomenovaním Rimavský komitát. V roku 1241 otriasol celým Uhorskom tatársky vpád, z dôvodu ktorého sa začali budovať obranné hrady, medzi nimi napríklad aj Maginhrad. Na prelome 13. a 14. storočia stratil Rimavský komitát svoju samostatnosť a bol pripojený k Hontu, s ktorým územne nesúvisel, preto sa jeho dejiny vyvíjali do značnej miery nezávisle a neraz aj v protiklade s dianím v Honte. Neskôr sa podľa neho zrodilo pomenovanie pre túto oblasť - Malohont (Malý Hont), nakoľko bola územne menšia ako vzdialenejší Hont. Nasledujúce obdobie bolo poznačené nespokojnosťou tunajších zemanov, ktorí sa nemohli zúčastňovať v plnej miere na politickom živote Hontianskej stolice, čo viedlo k niekoľkým pokusom o osamostatnenie sa. Väčšina z nich skončila neúspešne s výnimkou krátkych období v 16. a 17. storočí, kedy sa Malohont a Hont rozdelili.

V 14. - 16. storočí bol pre tento región príznačný prudký rozmach v hospodárskej a umeleckej oblasti. V zemepanských mestečkách dochádzalo k rozvoju remesiel, začínali vznikať prvé cechy ako kováčsky, kožušnícky, remenársky, čižmársky a i. Na území Malohontu sa už v tejto dobe rozvíjala výroba hlineného riadu z ohňovzdornej hlíny, ktorá pretrvala až do 20. storočia. V danom období sa stavali aj gotické kostoly zdobené najmä freskami ovplyvnenými talianskou maľbou. Mnohé z nich stoja dodnes napríklad v Kraskove, Kyjaticiach, Rimavskej Bani a sú súčasťou tzv. Gotickej cesty.

K prerušeniu hospodárskeho a kultúrneho rozvoja došlo v 16. storočí, a to v dôsledku tureckých nájazdov a protihabsburských stavovských povstaní, ktorým boli ľudia neustále vystavovaní. Mnohé obce boli v tomto období vypálené a po dlhší čas neobývané, nakoľko po skončení týchto vojnových konfliktov došlo začiatkom 18. storočia k hromadnému vysťahovalectvu obyvateľstva na Dolnú zem.

V priebehu 16. a 17. storočia sa dotvárala aj etnická štruktúra regiónu. Okrem prevahy slovenského obyvateľstva sa vplyvom valašskej kolonizácie v podhorských oblastiach usadili rusínski pastieri. V južných častiach Malohontu bolo početné maďarské obyvateľstvo, postupne prichádzali tiež prvé skupiny Rómov.

K opätovnému rozvoju nielen v remeselnej, ale aj v priemyselnej výrobe došlo v 18. a 19. storočí, kedy sa začala v Malohonte rozvíjať ťažba a spracovanie železa. S tým súvisel v roku 1852 aj vznik Rimavsko-muránskej železiarskej spoločnosti so sídlom v Rimavskom Brezove, ktorá patrila medzi najvýznamnejšie železiarske podniky v Uhorsku. Na predchádzajúcu bohatú malohontskú minulosť v oblasti spracovania dreva nadviazali v

19. storočí miestne prevádzky s parostrojovými pílami, a to v obciach Klenovec a Kokava nad Rimavicou. V tomto období došlo aj k rozvoju sklárstva. Skláreň postavená v roku 1824 v Utekáči patrila medzi najvýznamnejšie sklárske podniky na Slovensku.

S rozvojom hospodárstva sa zlepšili aj cestné spojenia a bola vybudovaná železnica, čím sa uľahčil dovoz a vývoz tovarov z malohontských tovární a rozmnožil sa počet obchodov a trhov. Súčasne s rastom hospodárskej prosperity Malohontu sa dvíhala aj úroveň duchovného života jeho obyvateľov. Pri šírení vzdelanosti mala okrem škôl veľký význam Učená malohontská spoločnosť založená v Nižnom Skálniku Matejom Holkom ml. a Jánom Feješom. K obohateniu spoločenského a kultúrneho diania v Malohonte prispeli aj ďalší dejatelia, ktorí svojim celoživotným dielom neraz prekročili hranice regiónu a dosiahli celoslovenský význam.

Začiatkom 19. storočia došlo aj k územno-správnym zmenám. V roku 1803 sa podarilo natrvalo oddeliť Malohont od Hontu a dosiahnuť jeho spojenie s Gemerom do Gemersko-malohontskej stolice (neskôr župy), ktoré pretrvalo až do zániku župného zriadenia na Slovensku v roku 1922. Najvýznamnejšími mestami Malohontu bolo dnešné okresné mesto Rimavská Sobota, Tisovec a Hnúšťa, ktorá bola v rokoch 1938 - 1960 okresným mestom (Sokolovský, 1997; Pulišová a kol., 2010).

3.1.2. Prírodné zdroje

3.1.2.1. Geomorfologické pomery

Z hľadiska geomorfologického členenia sa územie MAS MALOHONT rozprestiera prevažne v oblasti Slovenského rudohoria a čiastočne aj v oblasti Lučensko-košickej znížnin, ktorá zasahuje do územia MAS z juhu (príloha č. 10).

Reliéf územia MAS je pomerne členitý s nadmorskou výškou v rozmedzí od 190 m na nive rieky Blh v Juhoslovenskej kotline až do 1 338 m na vrchu Klenovský Vepor vo Veporských vrchoch (príloha č. 11).

3.1.2.2. Klimatické pomery

Prevažná časť územia MAS patrí podľa Lapina a kol. (2002) do teplej a mierne teplej klimatickej oblasti. Horské a podhorské oblasti na severe územia vrátane vrchu Sinec sú začlenené do chladnej oblasti (príloha č. 12).

Priemerné teploty vzduchu v júli sa pohybujú od 16 do 20 °C, v podhorských a horských oblastiach od 12 do 16 °C a priemerné teploty v januári sú od - 6 do -3 °C.

Priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje v rozmedzí 700 - 800 mm, v južnej časti regiónu je to 600 - 700 mm (ÚPN obcí MR Rimava a Rimavica, 2009).

3.1.2.3. Hydrologické pomery

Hlavným vodným tokom je rieka Rimava s jej prítokmi, ktoré majú charakter menších riek a väčších potokov. Pramení vo Veporských vrchoch pod Fabovou hoľou v nadmorskej výške okolo 1 126 m. Najvýznamnejším pravostranným prítokom je Klenovská Rimava so sútokom v Hnúšti a Rimavica, ktorá sa do Rimavy vlieva v obci Rimavská Baňa. Po ľavej strane hlavného vodného toku je najvýznamnejšou riekou Blh, ktorá sa do Rimavy vlieva mimo riešeného územia.

Na rieke Blh nad obcou Teplý Vrch sa nachádza vodná nádrž Teplý vrch, ktorá bola vybudovaná pre potreby zabezpečenia závlahy poľnohospodárskej pôdy v jej okolí. Nachádza sa v juhovýchodnej časti územia MAS a jej vedľajším účelom je rekreácia a ochrana územia pred povodňami. V severozápadnej časti regiónu, v obci Klenovec, je na Klenovskej Rimave vybudovaná vodárenská nádrž zásobujúca pitnou vodou prevažnú časť okresu Rimavská Sobota, časť okresov Lučenec a Veľký Krtíš. Menšie vodné plochy, ktoré sú určené predovšetkým na rekreáciu a rybolov, sa nachádzajú aj v niekoľkých ďalších obciach, ako napríklad Hrnčiarska Ves, Ožďany a Vyšný Skálnik.

Na území MAS sa nachádza pomerne veľa minerálnych prameňov, ktoré sú lokalizované najmä v juhozápadnej a čiastočne aj v severovýchodnej časti regiónu. Celkovo je evidovaných 30 minerálnych prameňov v katastrálnych územiach 8 obcí. Najviac, až 13 prameňov, sa nachádza v katastrálnom území obce Hrnčiarska Ves, ktoré sú podobne ako väčšina ostatných prameňov využívané na pitie. V miestnej časti Maštinec je vybudovaná aj plniareň minerálnej vody, ktorej prevádzka je v súčasnosti pozastavená. Až 54 % minerálnych prameňov vyviera v podobe prameňov, v 33 % prípadov sú upravené ako studne a 13 % je upravených v podobe vrtu s hĺbkou 10 - 16 m. Väčšina prameňov má uhličitú, studenú a hypotonickú vodu, v niektorých prípadoch slabo mineralizovanú, hydrouhličitánovú alebo železitú (ÚPN obcí MR Rimava a Rimavica, 2009).

Niektoré pramene a ich okolie boli v posledných rokoch upravené, niektoré sú naopak neupravené a znečisťované.

3.1.2.4. Pôdny fond

Rôznorodá geologická stavba územia MAS MALOHONT mala vplyv aj na formovanie pôdných typov.

Najrozšírenejším pôdnym typom na území podľa Šályho a Šurinu (2002) sú kambizeme, ktoré sa nachádzajú prevažne v zalesnenej časti územia. Zo subtypov sú zastúpené kambizeme modálne kyslé, v najvyšších polohách sa nachádzajú kambizeme podzolové. Z hľadiska úrodnosti patria kambizeme k menej úrodným pôdam. Z najúrodnejších pôdných typov sú zastúpené čiernice a hnedozeme, ktoré však zaberajú len malú plochu. Rozšíreným pôdnym typom sú aj pseudogleje modálne a luvizeme. Pseudogleje majú relatívne menšiu úrodnosť, luvizeme sú menej úrodné ako hnedozeme, ale pri vhodnom vápnení a hnojení môžu dosahovať strednú až dobrú úrodnosť. Pozdĺž vodných tokov sa nachádzajú fluvizeme glejové. V malej miere sú zastúpené pôdne typy rendziny, pararendziny, podzoly a kultizeme kontaminované magnezitovými a inými exhalátmi (príloha č. 13).

Územie MAS MALOHONT nepatrí medzi najproduktívnejšie oblasti Slovenska. Podľa bonity poľnohospodárskej pôdy prevládajú v území MAS pôdy menej a stredne produkčné (kategória 5 a 6 z 9-stupňovej klasifikácie kvality pôd).

3.1.2.5. Rastlinstvo

Na základe fytogeografického členenia podľa Plesníka (2002) sa severná časť územia MAS nachádza v bukovej zóne, južná časť územia spadá do dubovej zóny - horskej podzóny.

Na drevinové zloženie lesnej vegetácie v regióne má veľký vplyv nadmorská výška. V nižších polohách do 600 m n. m. sa vyskytuje hlavne dub, hrab, breza, miestami aj agát. Tieto lesy zaberajú svahy prevažne v južnej časti regiónu. Vo vyšších polohách v rozpätí od 400 do 1 000 m n. m. je dub nahradzovaný bukom a miestami sa tu vyskytuje aj smrek, jedľa, borovica. Významnou prímесou týchto porastov sú listnaté stromy ako javor a brest. V najvyšších podhorských oblastiach regiónu sú rozšírené jelše a jasene. V prevažnej miere sú v riešenom území zastúpené listnaté dreviny (viac ako 75 %), z nich najväčší podiel tvoria dreviny buk a dub, z ihličnatých drevín je to predovšetkým smrek (ÚPN obcí MR Rimava a Rimavica, 2009).

3.1.2.6. Ochrana prírody a krajiny

Podľa zákona č. 543/2003 Z. z. o ochrane prírody a krajiny platí na takmer celom území MAS 1. stupeň ochrany, do ktorého patrí všetka voľná krajina mimo ostatných stupňov ochrany. Na území MAS sa nenachádza žiadne z veľkoplošných chránených území, ktoré sú chránené 2. alebo 3. stupňom ochrany, avšak v blízkosti severnej hranice územia MAS sa rozprestiera Národný park Muránska planina a Chránená krajinná oblasť Poľana. Z južnej strany leží najbližšie k územiu MAS Chránená krajinná oblasť Cerová vrchovina.

Iba 6,5 km², čo je 0,9 % z celkovej rozlohy MAS, pokrývajú maloplošné chránené územia, ktoré sú chránené 4. a 5. stupňom ochrany (tabuľka č. 6).

Tabuľka č. 6: Chránené územia na území MAS MALOHONT

Kategória chráneného územia	Názov chráneného územia (CHÚ)	Rozloha (v km ²)		Stupeň/ druh ochrany	Obce
		CHÚ	ochranné pásmo CHÚ		
Chránený areál	Alúvim Blhu	0,03	x	4	Hrušovo
	Hikóriový porast	0,52	x	3	Teplý Vrch
	Jasenina	0,03	x	4	Šoltýska
Prírodná rezervácia	Horný Červený les	0,11	x	4	Veľký Blh
	Klenovské Blatá	0,04	x	4	Klenovec, Čierny Balog
	Svetlianska cerina	0,15	x	4	Hrachovo
Národná prírodná rezervácia	Klenovský Vepor	2,58	0,85	4, 5	Klenovec, Čierny Balog
Prírodná pamiatka	Burda	x	0,08	ochrana jaskyne	Rovné, Ratkovská Suchá
	Chvalovská jaskyňa	x	0,11	ochrana jaskyne	Chvalová
	Malá drienčanská jaskyňa	x	0,31	ochrana jaskyne	Drienčany
Národná prírodná pamiatka	Podbanište	x	1,69	ochrana jaskyne	Slizké
Spolu		3,46	3,04		

Zdroj: Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody SR, 2014

Na severozápadnej hranici regiónu sa nachádza Národná prírodná rezervácia (NPR) Klenovský Vepor, Prírodná rezervácia (PR) Klenovské Blatá a Chránený areál (CHA) Jasenina. V juhozápadnej časti územia sú rozptýlené prírodné pamiatky (PP) Burda, Malá drienčanská jaskyňa a Chvalovská jaskyňa. Okrem toho sa tu rozprestierajú aj chránené areály Alúvium Blhu a Hikóriový porast, ako aj Národná prírodná pamiatka (NPP) Podbanište. Na juhu územia MAS sa nachádzajú prírodné rezervácie Svetlianska cerina, Pokoradzské jazierka a Horný Červený les (príloha č. 14).

Všetky chránené územia na území MAS patria do pôsobnosti Štátnej ochrany prírody (ŠOP) SR - Správa CHKO Cerová vrchovina okrem NPR Klenovský Vepor, ktorý patrí pod Správu NP Muránska planina.

Aj napriek tomu, že väčšina uvedených chránených území sa nachádza na značených turistických trasách a náučných chodníkoch, ich potenciál nie je dostatočne využitý a

predstavuje príležitosť pre rozvoj regiónu predovšetkým v oblasti rozvoja vidieckeho cestovného ruchu.

Natura 2000 je sústava chránených území členských krajín Európskej únie, určená na ochranu vzácných alebo ohrozených biotopov, živočíchov a rastlinných druhov. Jej cieľom je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Sústavu Natura 2000 tvoria 2 typy území - chránené vtáčie územia (CHVÚ), ktoré sú vyhlasované na základe Smernice o vtákoch a územia európskeho významu (ÚEV), ktoré sú vyhlasované na základe Smernice o biotopoch.

Národný zoznam CHVÚ obsahuje 41 území, z ktorých do južnej časti územia MAS zasahuje Cerová vrchovina - Porimavie (katastrálne územie obcí Dražice, Veľký Blh a Zacharovce) a na severe susedí s územím MAS chránené vtáčie územie Muránska Planina - Stolica (s katastrálnym územím obce Klenovec). Národný zoznam ÚEV obsahuje 381 území, z ktorých 4 ležia, resp. zasahujú do územia MAS: Klenovský Vepor, Klenovské Blatá, Drienčanský kras a Pokoradzské jazierka (tabuľka č. 7, príloha č. 15).

Chránené územia Natura 2000 zaberajú len necelých 5 % z celkovej rozlohy územia MAS.

Tabuľka č. 7: Chránené územia Natura 2000 na území MAS MALOHONT

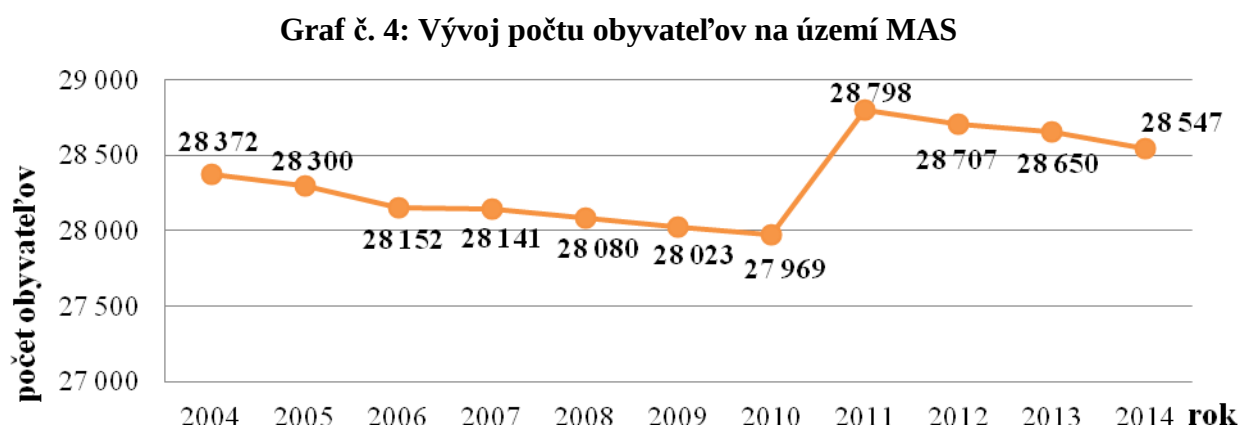
Typ chráneného územia	Názov chráneného územia	Kód územia	Rozloha (v km ²)	Správca územia	Obce
chránené vtáčie územie (CHVÚ)	Cerová vrchovina - Porimavie	SKCHVU003	15,00*	CHKO Cerová vrchovina	Dražice, Zacharovce, Veľký Blh, Rimavská Sobota
územie európskeho významu (ÚEV)	Klenovský Vepor	SKUEV0200	3,43	NP Muránska planina	Klenovec
	Klenovské Blatá	SKUEV0384	0,04	NP Muránska planina	Klenovec
	Drienčanský kras	SKUEV0366	16,09	CHKO Cerová vrchovina	Drienčany, Hrušovo, Kyjatice, Lipovec, Potok, Slizké, Španie Pole
	Pokoradzské jazierka	SKUEV0364	0,63	CHKO Cerová vrchovina	Dražice
Spolu			35,19		

**odhad, nakoľko ďalšia časť územia sa rozprestiera na juhu okresu Rimavská Sobota a Lučenec
Zdroj: Štátna ochrana prírody SR/Lokalita Natura 2000, 2014*

3.1.3. Ľudské zdroje

3.1.3.1. Vývoj počtu obyvateľov

V súčasnosti (k 31.12.2014) žije v 43 obciach zahrnutých do územia MAS 28 547 obyvateľov, čo za posledných 10 rokov predstavuje nárast počtu obyvateľov o necelé 1 %. V sledovanom období (2004 - 2010) sa počet obyvateľov postupne znižoval, pričom najmenej obyvateľov malo územie MAS v roku 2010 (27 969). V roku 2011 evidujú obce v území MAS značný nárast počtu obyvateľov, a to až o 829 obyvateľov, čo predstavuje prírastok obyvateľov o 3 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Tento rozdiel bol pravdepodobne spôsobený zmenou metodiky zberu údajov Štatistického úradu SR. Od roku 2011 bol zaznamenaný pokles počtu obyvateľov na území MAS až po súčasnú hodnotu 28 547 obyvateľov (Graf č. 4). Pokles počtu obyvateľov je spôsobený najmä vysokou migráciou obyvateľstva za lepšími ekonomickými podmienkami mimo región, ako aj nízkou mierou pôrodnosti a vysokou úmrtnosťou obyvateľstva.

Zdroj: Štatistický úrad, 2015

3.1.3.2. Dynamika obyvateľstva

Vývoj počtu obyvateľov ovplyvňuje prirodzený a migračný pohyb populácie, ktorý vplýva na celkový stav obyvateľov územia.

V prirodzenom pohybe sa prejavuje úbytok počtu obyvateľov, ktorý v roku 2014 dosiahol hodnotu -2,2 ‰. To je odrazom vyššej mortality (počtu zomrelých) obyvateľstva územia, ktorá je ovplyvňovaná podielom staršieho obyvateľstva v poprodukčnom veku.

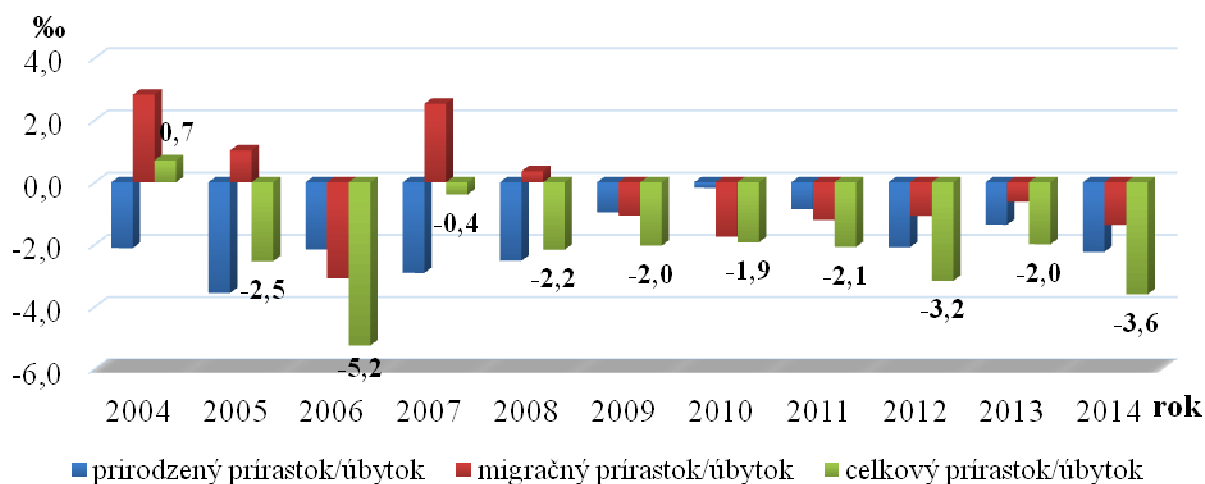
Pôrodnosť v obciach MAS (10,0 ‰) bola ku koncu roka 2014 mierne nad priemerom Banskobystrického samosprávneho kraja (9,2 ‰) a pod priemerom Slovenska (10,2 ‰). V druhom ukazovateli prirodzeného pohybu – v úmrtnosti, obce MAS (12,2 ‰) dosahovali

vyššie hodnoty ako bol priemer Banskobystrického samosprávneho kraja (9,2 ‰), ako aj priemer Slovenska (9,5 ‰). Keďže sa v obciach MAS narodí menej detí ako je úmrtnosť obyvateľstva, obce na území MAS dlhodobo zaznamenávajú prirodzený úbytok obyvateľstva (graf č. 5).

Počet obyvateľov je ovplyvňovaný aj zmenou trvalého bydliska - migračným pohybom, ktorý je charakteristický nerovnomerným vývojom (graf č. 5). V roku 2014 bol v obciach MAS zaznamenaný vyšší počet vystaňovaných (17,7 ‰) ako prisťahovaných (16,3 ‰), čo spôsobilo zápornú hodnotu migračného salda (-1,4 ‰). Hlavou príčinou emigrácie obyvateľstva je vysoká miera nezamestnanosti v celom regióne, ako aj celkovo nepriaznivá sociálna a ekonomická situácia.

Podľa celkového pohybu obce na území MAS dlhodobo vykazujú úbytok obyvateľstva (graf č. 5). Je výsledkom vyššej emigrácie ale i mortality, ktorá vychádza z úmrtí najmä obyvateľov vo vyšších vekových kategóriách. V roku 2014 bol celkový úbytok obcí MAS (-3,6 ‰) nad priemerom Banskobystrického samosprávneho kraja (-2,2 ‰) a vysoko nad priemerom Slovenska (1,0 ‰).

Graf č. 5: Pohyb obyvateľstva MAS MALOHONT v rokoch 2005 - 2014

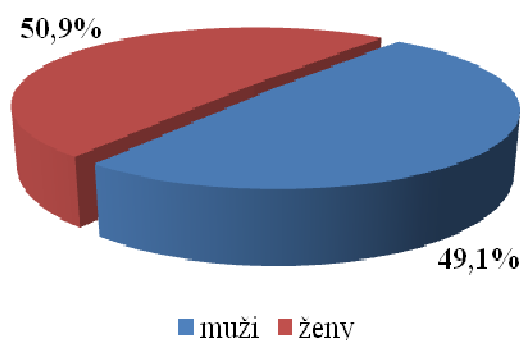

Zdroj: Štatistický úrad, 2015

3.1.3.3. Štruktúra obyvateľstva

V štruktúre obyvateľov podľa **pohlavia** (graf č. 6) mali k 31.12.2014 na území MAS miernu prevahu ženy (14 517) nad mužmi (14 030).

Graf č. 6: Štruktúra obyvateľov podľa pohlavia k 31.12.2014

Zdroj: Štatistický úrad, 2015

Z hľadiska štruktúry obyvateľstva podľa **veku** možno konštatovať, že pre populáciu na území MAS MALOHONT je charakteristické starnutie obyvateľstva.

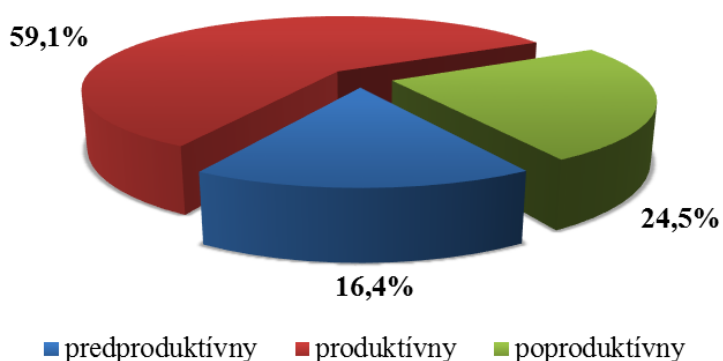
Najpočetnejšia skupina obyvateľstva je obyvateľstvo v produktívnom veku, ktoré predstavuje viac ako polovicu populácie MAS (59,1 %). Predproduktívnu zložku obyvateľstva tvoria deti do 15 rokov, ktoré sa na celkovej populácii MAS podieľajú 16,4 %. Obyvateľstvo v poproduktívnom veku dosahuje podiel 24,5 % (tabuľka č. 8, graf č. 7). Práve porovnanie posledných dvoch skupín obyvateľstva poukazuje na mierne regresívny typ populácie, ktorý vyjadruje stále sa znižujúci počet narodených, a tým znižujúci sa podiel detí na populácii. Na druhej strane dochádza k nárastu obyvateľov v staršom veku.

Tabuľka č. 8: Štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

k 31.12. 2014	predproduktív- ny vek		produktívny vek muži 15 - 59 ženy 15 - 54		poproduktívny vek muži 60 + ženy 55 +		spolu		index starnutia*
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	
muži	2 419	17,2	9 207	65,6	2 404	17,1	14 030	49,1	99,4
ženy	2 265	15,6	7 663	52,8	4 589	31,6	14 517	50,9	202,6
spolu	4 684	16,4	16 870	59,1	6 993	24,5	28 547	100,0	149,3

* počet obyvateľov v poproduktívnom veku pripadajúcich na 100 obyvateľov v predproduktívnom veku
Zdroj: Štatistický úrad, 2015

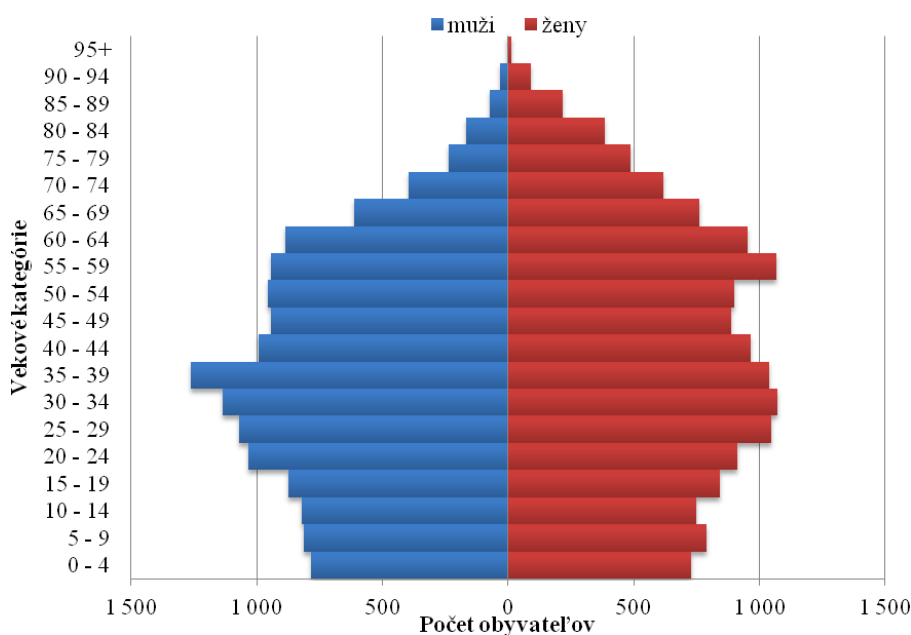
Graf č. 7: Štruktúra obyvateľov podľa produktívnych vekových skupín

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2015

K 31.2.2014 žilo na území MAS vo vekovej kategórii 0 – 4 ročných 784 chlapcov a 727 dievčat, čo bolo v percentuálnom vyjadrení 51,9 % chlapcov a 48,1 % dievčat. Muži prevládajú až po kategóriu 50 – 54 ročných, vo všetkých starších kategóriách už prevládajú ženy. Vo vekových kategóriách nad 85 rokov majú ženy podiel viac ako 70 % (graf č. 8). Veková pyramída obyvateľstva MAS za rok 2014 má výrazne zúženú základňu, čo je typickým znakom regresívnej vekovej štruktúry. Pre populáciu s regresívnou vekovou štruktúrou je charakteristická prevaha starých rodičov nad deťmi (natalita je menšia ako mortalita), dochádza k starnutiu populácie. Neustále klesá pôrodnosť, a tým sa formuje veková štruktúra, ktorá sa vyznačuje stále nižším podielom mladého obyvateľstva.

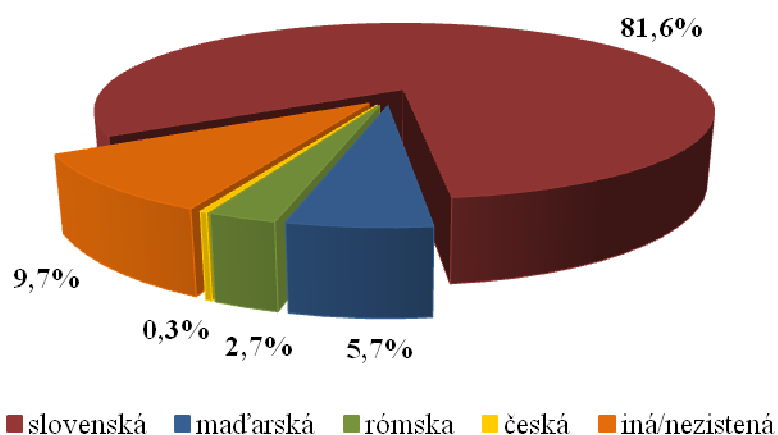
Graf č. 8: Veková štruktúra obyvateľov MAS MALOHONT k 31.12.2014

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2015

Z hľadiska **národnosti** je obyvateľstvo žijúce na území MAS prevažne homogénne. K slovenskej národnosti sa hlási 81,6 % obyvateľov, po nich nasleduje obyvateľstvo maďarskej národnosti (5,7 %) žijúce prevažne v južných obciach MAS, zastúpená je aj rómska a česká národnosť (Graf č. 9).

Graf č. 9: Národnostné zloženie obyvateľov v území MAS

Zdroj: Štatistický úrad SR - SODB, 2011

Obyvatelia rómskej národnosti tvoria podľa SODB 2011 len 2,7 % z celkového počtu obyvateľov, čo nezodpovedá skutočnému stavu, nakoľko väčšina Rómov sa hlási k slovenskej alebo maďarskej národnosti.

Podľa sociografického mapovania rómskych osídlení na Slovensku žilo v roku 2013 vo vybraných (20 zo 43) obciach zahrnutých do MAS 6 121 Rómov, z toho 37,6 % v meste Hnúšťa. Pri zohľadnení týchto údajov k počtu obyvateľov v danom roku (28 650 k 31.12.2013), podiel Rómov na celkovom počte obyvateľov územia MAS predstavuje minimálne 21,4 %, čo je o 18,7 % viac ako pri štatistických zisťovaniach. Zvýšením podielu rómskej národnosti sa znižujú podiely ostatných národností, a to najmä slovenskej, ktorej podiel sa pri danom počte obyvateľov rómskej národnosti pohybuje od 65 do 75 %. Najväčšie zastúpenie Rómov evidujú obce Lipovec (83,5 %), Hostišovce (83,3 %), Slizké (79,4 %) a Španie Pole (53,8 %), kde tvoria majoritu obyvateľstva. V ostatných sledovaných obciach sa ich podiel pohybuje v rozmedzí 9 - 49 % (tabuľka č. 9).

Vo vybraných obciach žijú Rómovia integrované v rozptyle medzi majoritnou populáciou, v prípade 5 obcí aj mimo obcí v intraviláne a v 4 prípadoch na okraji obce v extraviláne. Vo všeobecnosti platí, že čím ďalej od obce/mesta sa osídlenie nachádza, tým horšia je úroveň

jeho vybavenia i kvalita života obyvateľov v ňom (Atlas rómskych komunít na Slovensku, 2013).

Medzi jednotlivými národnosťami a etnickými skupinami obyvateľov sú pomerne dobré vzťahy. Celkovo však možno konštatovať, že rómske etnikum nepriaznivo vplýva na celkovú sociálnu a ekonomickú situáciu, a to najmä vysokou nezamestnanosťou, nízkou vzdelanostnou úrovňou a nepriaznivou demografickou štruktúrou.

Tabuľka č. 9: Podiel obyvateľov vybraných obcí MAS žijúcich v rómskych osídleniach

obec	počet obyvateľov	z toho v rómskych osídleniach	
		počet	%
Dražice	256	124	48,4
Drienčany	216	55	25,5
Hnúšťa	7 215	2 302	31,9
Hostišovce	228	190	83,3
Hrnčiarska Ves	986	285	28,9
Hrnčiarske Zalužany	869	80	9,2
Chvalová	169	69	40,8
Klenovec	3 180	849	26,7
Kokava nad Rimavicou	3 018	498	16,5
Lipovec	97	81	83,5
Ožďany	1 628	344	21,1
Padarovce	176	37	21,0
Rimavská Baňa	527	116	22,0
Rimavské Brezovo	532	72	13,5
Slizké	209	166	79,4
Španie Pole	80	43	53,8
Teplý Vrch	300	52	17,3
Veľké Teriakovce	909	222	24,4
Veľký Blh	1 141	416	36,5
Zacharovce	413	121	29,3
Spolu	22 149	6 121	27,6

Zdroj: Atlas rómskych komunít na Slovensku, 2013

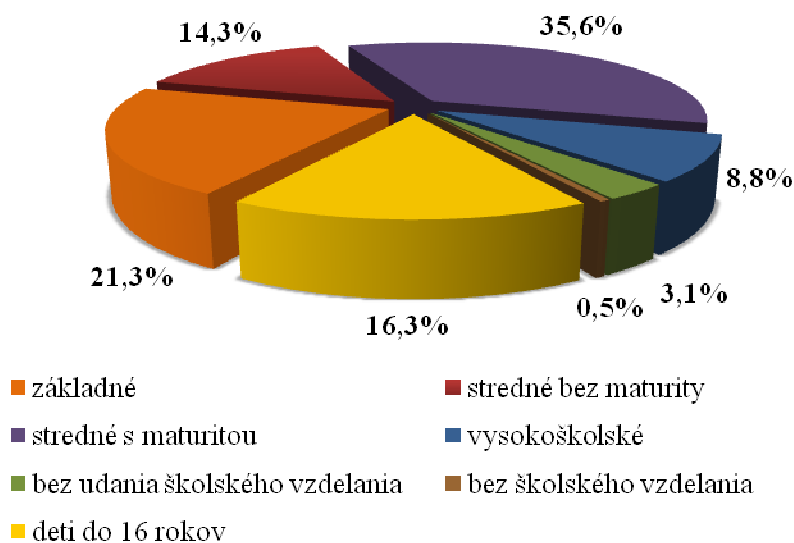
Z hľadiska štruktúry obyvateľov podľa **vzdelania** možno konštatovať, že vzdelanostná úroveň v území MAS je nízka, nakoľko viac ako 20 % obyvateľov má ukončené len základné vzdelanie. Ďalších necelých 15 % má ukončené stredné vzdelanie bez maturity a 35,6 % obyvateľov stredné vzdelanie s maturitou, z ktorého v prevažnej väčšine prevláda úplné stredné odborné vzdelanie (tabuľka č. 10, graf č. 10).

Tabuľka č. 10: Bývajúce obyvateľstvo podľa najvyššieho ukončeného stupňa vzdelania

Najvyšší skončený stupeň školského vzdelania		spolu	v %
Základné		6 155	21,3
Učňovské (bez maturity)		4 142	14,3
Stredné odborné (s maturitou)		2 503	8,7
Úplné stredné učňovské (s maturitou)		890	3,1
Úplné stredné odborné (s maturitou)		5 333	18,5
Úplné stredné všeobecné		1 141	4,0
Vyššie		414	1,4
Vysokoškolské spolu		2 553	8,8
z toho	Vysokoškolské bakalárske	516	1,8
	Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	1 956	6,8
	Vysokoškolské doktorandské	81	0,3
Ostatní bez udania školského vzdelania		901	3,1
Ostatní bez školského vzdelania		143	0,5
Deti do 16 rokov		4698	16,3
Spolu		28 873	100,0

Zdroj: Štatistický úrad SR - SODB, 2011

Graf č. 10: Bývajúce obyvateľstvo podľa najvyššieho ukončeného stupňa vzdelania

Zdroj: Štatistický úrad SR - SODB, 2011

Aj napriek nepriaznivej vzdelanostnej úrovni obyvateľov došlo v porovnaní s rokom 2001 ku zníženiu podielu obyvateľov so základným vzdelaním o 9 %, ako aj obyvateľov so stredným vzdelaním bez maturity, a to o viac ako 7 %. Naopak podiel obyvateľov so stredným vzdelaním s maturitou sa zvýšil o viac ako 7 %. Rovnako došlo aj k zvýšeniu podielu obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním o 5 % na súčasných 8,8 %. Bez školského vzdelania bolo v danom roku 0,5 % obyvateľov, čo je len o 0,1 % menej ako pred 10 rokmi.

Nízka vzdelanostná úroveň má vo veľkej miere negatívny vplyv na zamestnateľnosť obyvateľov regiónu, prípadne ich udržanie sa na trhu práce. Táto situácia sa za posledné roky, ako aj v súčasnosti zlepšuje, nakoľko si mladá i stredná generácia obyvateľov rozširuje svoje vzdelanie doplnením stredného a vysokoškolského vzdelania. Väčšina týchto ľudí však odchádza za lepšími pracovnými ponukami mimo územia MAS.

3.1.4. Kultúrne a historické zdroje

3.1.4.1. Kultúrne pamiatky

Na území MAS sa nachádza spolu 65 národných kultúrnych pamiatok zapísaných v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR, ktoré sú lokalizované v 28 obciach (tabuľka č. 11, mapa č. 3). Pozostávajú z 85 pamiatkových objektov a väčšinu z nich tvoria kostoly, pamätné hroby, pomníky, tabule, kaštiele, ľudové domy, parky a mlyn.

Tabuľka č. 11: Prehľad kultúrnych pamiatok evidovaných na MK SR

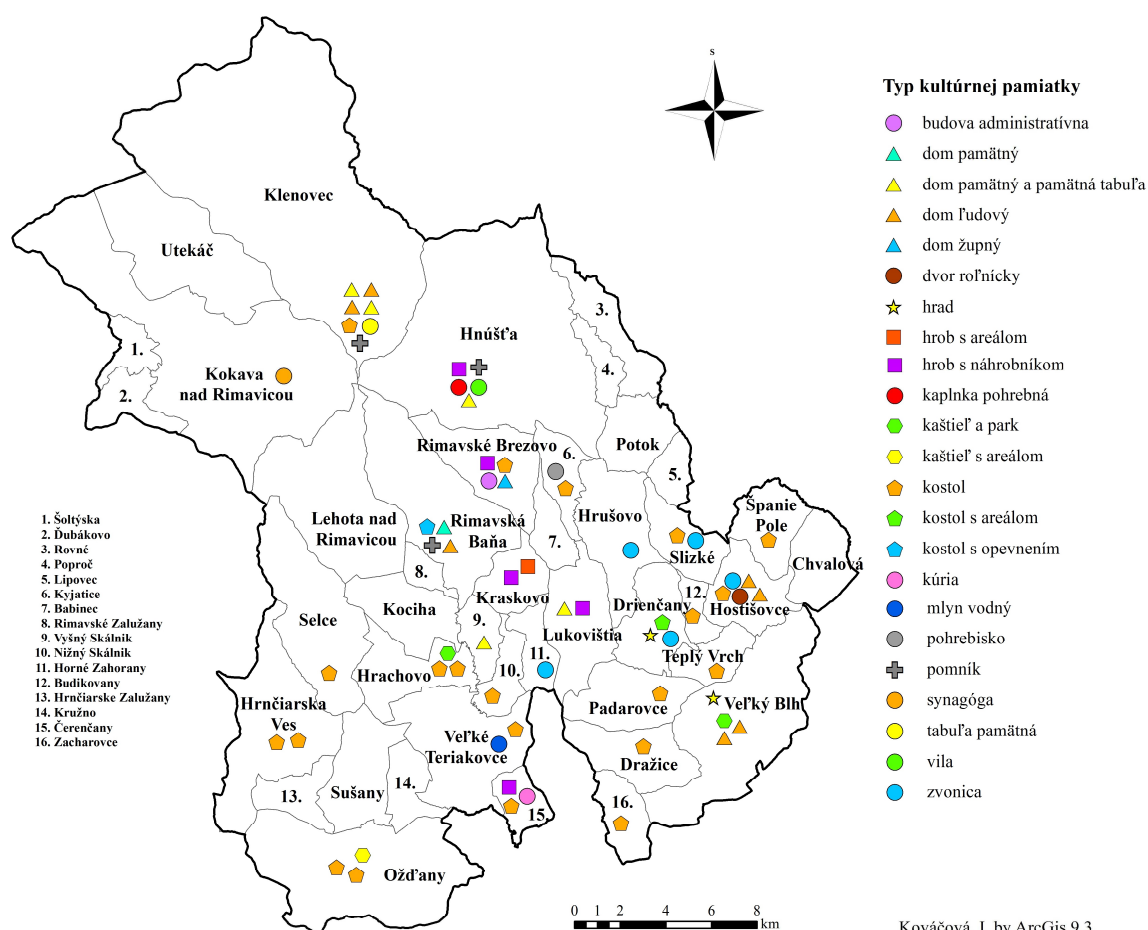
Kultúrna pamiatka	Počet	Obec
kostol	21	Budikovany, Čerenčany, Dražice, Hostišovce, Hrachovo, Hrnčiarska Ves, Klenovec, Kyjatice, Nižný Skálnik, Ožďany, Padarovce, Rimavské Brezovo, Selce, Slizké, Španie Pole, Teplý Vrch, Veľké Teriakovce, Zacharovce
hrob s náhrobkom	5	Čerenčany, Hnúšť'a, Kraskovo, Lukovištia, Rimavské Brezovo
pomník	3	Hnúšť'a, Klenovec, Rimavská Baňa
kúria	1	Čerenčany
hrad	2	Drienčany, Veľký Blh
kostol s areálom/ s opevnením	3	Drienčany, Kraskovo, Rimavská Baňa
zvonica	5	Drienčany, Horné Zahorany, Hostišovce, Hrušovo, Slizké
kaplnka pohrebná	1	Hnúšť'a
dom pamätný a pamätná tabuľa	6	Hnúšť'a, Klenovec, Lukovištia, Rimavská Baňa, Vyšný Skálnik
vila	1	Hnúšť'a
dvor roľnícky	1	Hostišovce,
dom ľudový	7	Hostišovce, Klenovec, Rimavská Baňa, Veľký Blh
kaštieľ a park/s areálom	3	Hrachovo, Ožďany, Veľký Blh
tabuľa pamätná	1	Klenovec
synagóga	1	Kokava nad Rimavicou
pohrebisko	1	Kyjatice
budova administratívna	1	Rimavské Brezovo
dom župný	1	Rimavské Brezovo
mlyn vodný	1	Veľké Teriakovce

Zdroj: Register NKP, 2014

Z hľadiska kultúrno-historického potenciálu sú najvýznamnejšími gotické sakrálné stavby s nástennými maľbami v obciach Veľké Teriakovce, Rimavská Baňa, Kraskovo, Kyjatice a Rimavské Brezovo a pohrebisko ľudu kyjatickej kultúry z rokov 1100 - 700 pred Kristom v Kyjaticiach. Kostoly sú zaradené do trasy turistickej cesty s názvom Gotická cesta. Je značená hnedými orientačnými tabuľami. Hoci je vzácnosťou, navštevovaná je len zriedka, najmä z dôvodu chýbajúcej koordinácie a propagácie.

Kultúrnou pamiatkou s celoslovenským významom je kostol s areálom v obci Drienčany, ktorý zahŕňa 7 pamiatkových objektov spojených predovšetkým so slovenským rozprávkarom Pavlom Dobšinským - kostol, fara, zvonica, schodište, hrob a i. Tento areál je vyhľadávaným miestom najmä školských výletov, ale aj návštevníkov zariadení pri vodnej nádrži Teplý vrch.

Mapa č. 3: Kultúrne pamiatky na území MAS MALOHONT

Zdroj: Register NKP, 2014

Okrem obce Drienčany sa v mnohých ďalších obciach nachádzajú pamiatkové objekty spojené s významnými dejateľmi slovenskej histórie, ktorí sa tu narodili, pôsobili či umreli: Ján Botto, Juraj Palkovič, Ľudovít Kubáni, Samuel Kollár, Ivan Krasko, Ladislav Mňačko, Janko Francisci-Rimavský, Matej Hrebenda, Ján Mináč a mnohí ďalší. Vo väčšine prípadoch ide o ich hroby, pamätníky či pamätné domy, ktoré sú v niektorých obciach doplnené aj o miestne expozície vo forme pamätných izieb.

Za zmienku stojí aj objekt vodného mlyna v obci Veľké Teriakovce, ktorý slúži ako regionálne múzeum tradičných spôsobov obživy našich predkov s dôrazom na mlynárstvo.

Väčšina kostolov slúži len na bohoslužobné účely a patrí medzi pozoruhodnosti miestneho významu. Kaštiele a kúrie v obci Veľký Blh a Čerenčany sú využívané na poskytovanie sociálnych služieb, naopak vila v Hnúšti, ako aj kaštiele v obciach Hrachovo a Ožďany chátrajú a čakajú na svoje nové využitie. Podobne aj stav niektorých ďalších pamiatok je nevyhovujúci až dezolátny.

Rovnako nevyužitý je aj potenciál ľudových a pamätných domov, ktoré reprezentujú historické hodnoty územia a zachované historické urbanistické štruktúry, ako aj ľudové staviteľstvo s regionálnymi osobitosťami prvkov. V niektorých prípadoch došlo nevhodnou obnovou týchto objektov ku strate pamiatkových hodnôt, čomu je potrebné v budúcnosti predchádzať a zachovávať historické dedičstvo v maximálnej možnej miere.

Z hľadiska vlastníctva pamiatkových objektov väčšinu (38,8 %) z nich vlastní cirkev alebo cirkevné organizácie, ďalších 34,1 % patrí do vlastníctva obcí. Necelých 13 % je v súkromnom vlastníctve občanov a 7,1 % vlastní podnikateľské subjekty, pričom vo všetkých prípadoch ide o nevyužívané a chátrajúce objekty (Register NKP, 2014).

3.1.4.2. Kultúrne a spoločenské zariadenia

Všetky obce regiónu MALOHONT, s výnimkou obcí Kyjatice a Poproč, sú vybavené kultúrnymi domami. Väčšinou sú umiestnené v spoločných objektoch s obecným úradom alebo aj ďalšími službami. Prevažná časť z nich, najmä v malých obciach, je využívaná len niekoľkokrát do roka alebo vôbec.

V 25 obciach sa nachádzajú miestne knižnice, z nich 16 je otvorených väčšinou len počas niekoľkých dní v týždni. V ostatných obciach sú knižnice nefunkčné alebo úplne zanikli. V meste Hnúšťa a v obciach Klenovec a Kokava nad Rimavicou je k dispozícii aj kino a prírodný amfiteáter, ktorý možno nájsť aj v obciach Rimavské Zalužany a Sušany. Na území regiónu MALOHONT sa nachádzajú aj 3 miestne múzeá a 6 pamätných izieb (tabuľka č. 12).

Tabuľka č. 12: Kultúrne a spoločenské zariadenia v území MAS

zariadenie	kultúrny dom	knižnica	kino	amfiteáter	pamätná izba	miestne múzeum
počet/z toho fungujúce	41	25/16	3/1	5	6	3

Zdroj: Vlastný prieskum, 2015

3.1.4.3. Tradície a kultúrne podujatia

Okrem hmotného kultúrneho dedičstva sa v území MAS zachovali aj prvky nehmotného kultúrneho dedičstva vo forme ľudových tradícií a zvykov, ktoré sa zachovávajú predovšetkým vo forme podujatí. Organizátormi podujatí sú prevažne občianske organizácie a samosprávy v spolupráci s aktívnymi občanmi. Podujatia sa konajú počas celého roka a viaceré z nich sú vyhľadávané nielen miestnymi, ale aj návštevníkmi z blízkeho i vzdialenejšieho okolia MAS.

Medzi najvýznamnejšie kultúrne podujatia regionálneho významu s medzinárodnou účasťou patria Gemersko-malohontské folklórne slávnosti Klenovská Rontouka v Klenovci a Festival ľudovej kultúry Koliesko v Kokave nad Rimavicou.

Počas celého roka sa vo viacerých obciach konajú rôzne podujatia spojené so zvykmi v danom období, výročím alebo inou príležitosťou. Rok začína zábavami, plesmi a fašiangovými sprievodmi, na jar pokračujú najmä zvyky spojené s vynášaním Moreny a so stavaním mája. V lete sú vo viacerých obciach organizované festivaly ľudovej kultúry väčšieho i menšieho rozsahu a jesenné podujatia sa viažu predovšetkým k plodom zeme, ako aj k ukončeniu pastierskej a jazdeckej sezóny. Bohatým obdobím na podujatia je aj zima, kedy sa konajú stretnutia s Mikulášom, vianočné programy, zábavy a silvestrovské oslavy.

3.1.4.4. Remeselníci

Na území MAS MALOHONT sa nachádza 25 remeselníkov (tabuľka č. 13), pričom prevažná väčšina z nich (88 %) vykonáva remeselnú činnosť ako svoju záľubu, ktorá je pre nich zdrojom príležitostného príjmu.

Z techník, ktorým sa remeselníci venujú, prevláda rezbárstvo, ktoré zahŕňa bačovský riad, drevené sochy, reliéfy a plastiky, lovecké nože, podložky pod poľovnícke trofeje a rôzne drevené darčkové predmety. Druhou najpočetnejšou skupinou sú remeselníci, ktorí sa zaoberajú tkaním kobercov z ovčej vlny, handričkových kobercov, ľanových prestieradiel a záster. Príbuznou technikou je gubárstvo, ktorému sa venuje už len jediný remeselník na území MAS.

Spracovaním dreva sa zaoberajú aj ďalší dvaja remeselníci, ktorí vyrábajú drevené hračky a rovnako aj ďalší dvaja remeselníci, ktorí sa venujú píšťalkárstvu. Obaja vyrábajú fujary a píšťalky, pričom jeden z nich sa popri tom venuje aj prackárstvu a remenárstvu. Týmito technikami vyrába drumble, spony do vlasov, pracky, blaniare a kožené kapsy. Ďalší dvaja remeselníci sú zameraní na kováčstvo a vyrábajú brány, ploty, krbové súpravy, podkovy, svietniky, dekoratívne predmety, nebožce, valašky, meče, nože, sekery i mačety. Ostatné remeselné techniky ako sú košíkárstvo, šperkárstvo, výroba kraslíc a sviečok či výšivkársť sú zastúpené už len jednotlivcami.

Z geografického hľadiska je väčšina remeselníkov sústredená v severnej časti územia MAS, predovšetkým v obciach Klenovec a Kokava nad Rimavicou, čo súvisí s bohatou remeselníckou históriou týchto obcí.

Tabuľka č. 13: Zoznam aktívnych remeselníkov na území MAS MALOHONT

Remeselná technika	Počet remeselníkov	Obec	Remeselníci
rezbárstvo	9	Budikovany	Jaroslav Štigol
		Hnúšť'a	Milan Krištof
		Hrachovo	Jozef Švantner
		Hrušovo	Ján Bendo
		Klenovec	Milan Stieranka
		Kokava nad Rimavicou	Jozef Badinka
		Rimavská Baňa	Pavel Švantner
		Rimavské Zalužany	Ján Jackuliak
		Utekáč	Ivan Priatka
tkáčstvo	4	Klenovec	Eva Brndiarová
		Kokava nad Rimavica	Rozália Murínová
			Ľubomíra Žilková
		Ožďany	Eva Bereczová
hračkársť	2	Hrachovo	Jozef Vetrák
		Utekáč	Peter Šuniar
kováčstvo	2	Klenovec	Igor Radič
		Rimavské Zalužany	Matej Jackuliak
píšťalkárstvo	2	Kokava nad Rimavicou	Pavel Bielčík
			Miroslav Moncol'
gubárstvo	1	Klenovec	Ján Fotta
košíkárstvo	1	Klenovec	Michal Dovala
šperkárstvo	1	Nižný Skálnik	Radka Čabrádiová
výrob kraslíc	1	Kraskovo	Katarína Krokavcová
výroba sviečok	1	Kraskovo	Milan Krokavec
výšivkársť	1	Hrachovo	Gabriela Medved'ová
hrnčiarstvo	1	Hrnčiarске Zalužany	Danka Bakšová

Zdroj: Vlastný prieskum, 2014

3.1.5. Materiálne zdroje

3.1.5.1. Sociálna infraštruktúra

Sociálna infraštruktúra má významné miesto v uspokojovaní potrieb obyvateľstva. Pod pojem sociálna infraštruktúra zaraďujeme zariadenia poskytujúce služby obyvateľstvu, ktorému zabezpečujú život, rozvoj a oddych. Jej súčasťou sú vzdelávacie zariadenia, zdravotnícke zariadenia, zariadenia sociálnych služieb, rekreačné, športové, ubytovacie a stravovacie zariadenia.

Vzdelávacie zariadenia v území MAS reprezentuje sústava škôl, ktorú tvorí 17 materských škôl, 12 základných škôl, 3 špeciálne základné školy, 2 základné umelecké školy, 1 stredná odborná škola a 1 gymnázium. Všetky druhy škôl sú zastúpené len v meste Hnúšťa, ostatné školy sú rozptýlené v ďalších 16 obciach MAS (tabuľka č. 14).

Tabuľka č. 14: Druhy škôl v území MAS

Druh školy		Počet škôl	Obec, v ktorej sa škola nachádza
materská škola		17	Hnúšťa, Hrachovo, Hrnčiarska Ves, Hrnčiarske Zalužany, Klenovec, Kokava nad Rimavicou, Kružno, Ožďany, Padarovce, Rimavská Baňa, Rimavské Brezovo, Rimavské Zalužany, Teplý Vrch, Utekáč, Veľké Teriakovce, Veľký Blh
základná škola	I. a II. stupeň	9	Hnúšťa, Hrachovo, Klenovec, Kokava nad Rimavicou, Ožďany, Rimavská Baňa, Teplý Vrch, Utekáč
	I. stupeň	3	Hrnčiarska Ves, Hrnčiarske Zalužany, Veľký Blh
stredná odborná škola		1	Hnúšťa
gymnázium		1	Hnúšťa
špeciálna základná škola		3	Čerenčany, Hnúšťa, Klenovec
základná umelecká škola		2	Hnúšťa, Kokava nad Rimavicou

Zdroj: Vlastný prieskum, 2015

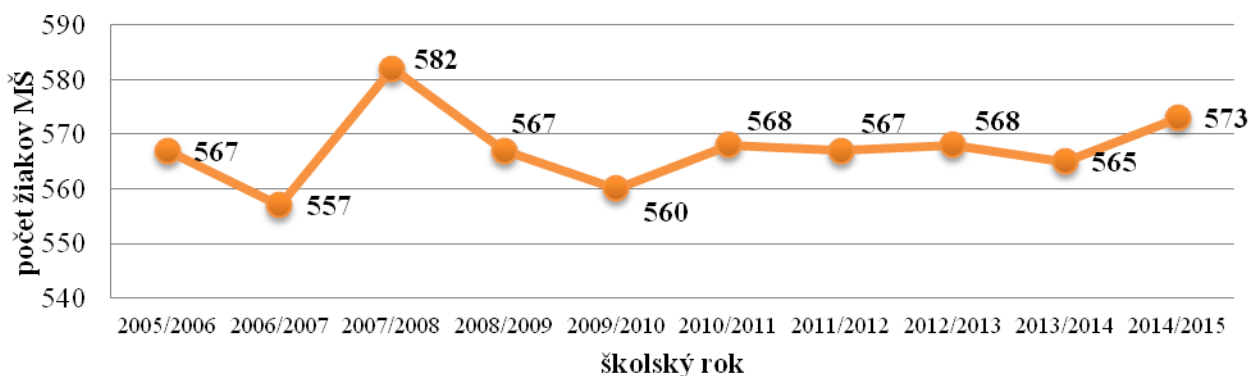
Stavebno-technický stav väčšiny materských škôl je pomerne dobrý. V prípade základných škôl je situácia lepšia, nakoľko polovica z nich prešla v posledných 5 rokoch komplexnou, resp. čiastočnou rekonštrukciou. Zlý stav objektov uvádza 1/3 materských škôl a len 1 z 12 základných škôl v území MAS. Materiálne vybavenie škôl a učebných pomôcok je vo väčšine prípadov zastarané.

Kapacita materských a základných škôl je postačujúca, avšak v niektorých prípadoch je využívaná len čiastočne, najmä z dôvodu nepriaznivého demografického vývoja. Do materských a základných škôl v území MAS dochádzajú okrem detí z danej obce aj deti z

okolitých obcí v rámci územia MAS. Časť detí z najjužnejších obcí územia navštevuje materské školy a základné školy v blízkom okresnom meste Rimavská Sobota.

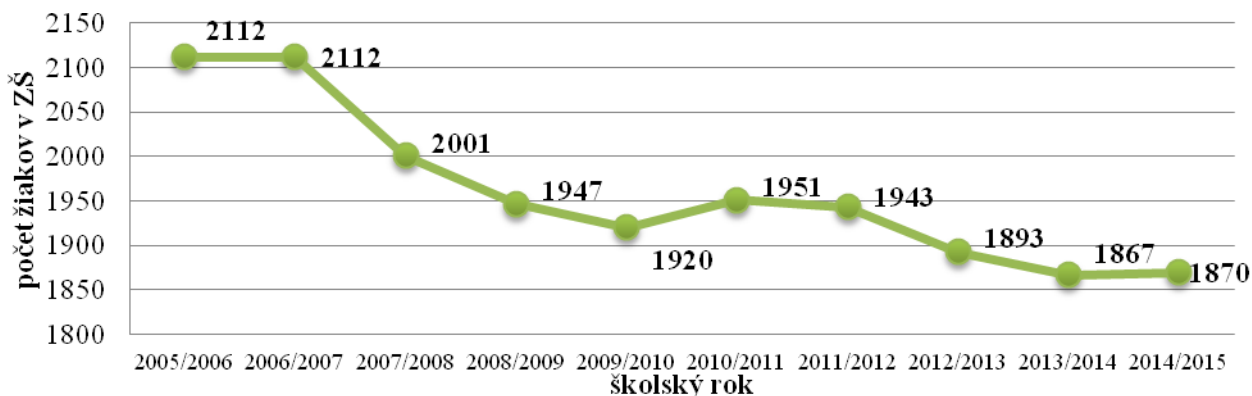
Počet detí v materských školách je za posledných 10 rokov takmer konštantný (graf č. 11) a ich kapacita je využitá v priemere na 84 %. Výrazný úbytok žiakov zaznamenali v sledovanom období najmä základné školy (graf č. 12), ktoré majú v súčasnosti obsadených len 67 % svojich kapacít.

Graf č. 11: Vývoj počtu detí v materských školách

Zdroj: Vlastný prieskum, 2015

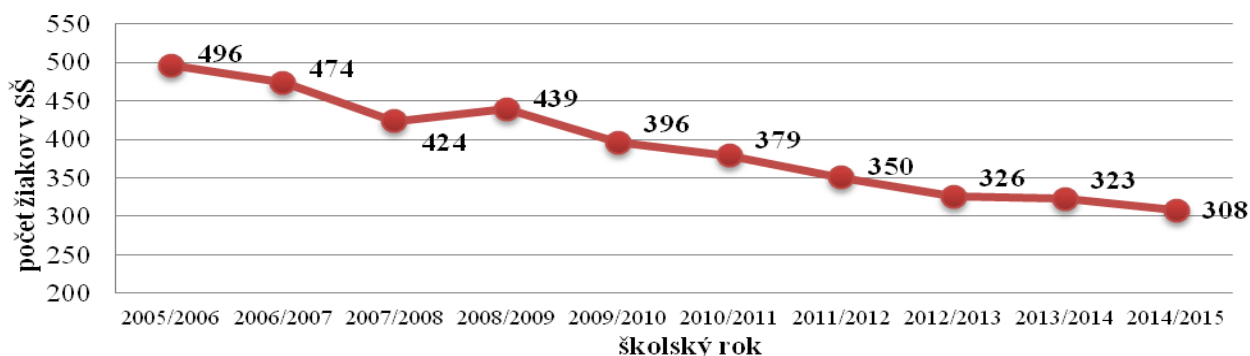
Graf č. 12: Vývoj počtu žiakov v základných školách

Zdroj: Vlastný prieskum, 2015

Podobná situácia je aj na strednom stupni vzdelávania, ktorý je zastúpený 2 strednými školami v meste Hnúšťa. Jednou z nich je gymnázium poskytujúce úplné stredné všeobecné vzdelanie, ktoré je na osemročnom štúdiu zamerané na cudzie jazyky. Vzdelávací program strednej odbornej školy je zameraný na sociálnu prácu, stolárstvo a strojárstvo. Stavebno-technický stav oboch škôl je pomerne dobrý. Dôsledkom znižujúceho sa počtu žiakov (graf č. 13) sú kapacity gymnázia využité na 84 %, v prípade SOŠ je to len 56 %.

Graf č. 13: Vývoj počtu žiakov na stredných školách

Zdroj: Vlastný prieskum, 2015

Študenti zo severných obcí dochádzajú okrem Hnúšte aj do stredných škôl v Tisovci a v Brezne, z južnej časti územia MAS dochádzajú do okresného mesta Rimavská Sobota, do Lučenca alebo Poltára, pričom pri výbere strednej školy prevláda pred geografickým hľadiskom najmä zameranie vzdelávacieho programu.

V Hnúšti, v Klenovci a pri reedukačnom centre v Čerenčanoch fungujú aj špeciálne základné školy, ktoré v súčasnosti navštevuje dokopy 220 žiakov. V obci Ožďany sú priamo na základnej škole vytvorené dve triedy pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Základné umelecké vzdelanie a prípravu na ďalšie štúdium s umeleckým zameraním poskytujú na území MAS 2 základné umelecké školy, a to v hudobnom, výtvarnom a tanečnom odbore v Hnúšti a v hudobnom a výtvarnom odbore v Kokave nad Rimavicou, kde má elokované pracovisko ZUŠ Poltár. Žiaci z južných častí územia MAS navštevujú ZUŠ v Rimavskej Sobote.

Vysoké školstvo v území MAS, ani v okresoch, kde sa nachádza, zastúpené nie je. Najbližšie vysoké školy sa nachádzajú vo Zvolene a v Banskej Bystrici. Niektoré vysoké školy zabezpečujú dištančnú formu vzdelávania vo svojich vysunutých pracoviskách v Rimavskej Sobote a v Lučenci.

Zdravotnícke zariadenia zabezpečujúce zdravotnú starostlivosť na celom území MAS patria do kategórie neštátnych zdravotníckych zariadení. Všeobecná ambulantná zdravotná starostlivosť je poskytovaná v 11 ambulanciách všeobecných lekárov pre dospelých a v 6 ambulanciách pre deti a dorast. Jej súčasťou je aj poskytovanie lekárskej služby prvej pomoci, ktorú zabezpečujú všeobecní lekári v Hnúšti pre spádovú oblasť zahŕňajúcu severnú časť

územia MAS. Pre ostatné časti územia je lekárska služba prvej pomoci poskytovaná v okresných mestách Rimavská Sobota, Poltár a Revúca.

Špecializovaná ambulantná zdravotná starostlivosť je poskytovaná v 19 špecializovaných ambulanciách, z toho je 7 stomatológií, 8 gynekológií, 1 diabetológia, 1 alergológia, 1 dermatológia, 1 chirurgická ambulancia a 1 interná ambulancia (tabuľka č. 15). Viaceré špecializované ambulancie umiestnené v obciach fungujú len niekoľko dní do týždňa ako vysunuté ambulancie špecialistov, ktorí pôsobia v mestách na území i mimo územia MAS.

Zatiaľ čo v meste Hnúšťa je všetkých 16 ambulancií umiestnených v priestoroch polikliniky a zdravotného strediska, ktoré sú v súkromnom vlastníctve, ambulancie v ostatných obciach sú prevádzkované v zdravotných strediskách, ktoré vlastní obce. Dokopy ide o 9 zdravotných stredísk, ktoré sú v zlom stavebno-technickom stave s výnimkou 2 objektov, ktoré prešli v posledných rokoch rekonštrukciou.

Tabuľka č. 15: Zdravotnícke zariadenia na území MAS

Typ zdravotníckeho zariadenia	Počet	Obec
Ambulancia všeobecného lekára pre dospelých	11	Hnúšťa, Hrachovo, Hrnčiarska Ves, Hrnčiarske Zalužany, Klenovec, Kokava nad Rimavicou, Ožďany, Veľký Blh
Ambulancia všeobecného lekára pre deti a dorast	6	Hnúšťa, Kokava nad Rimavicou, Ožďany, Rimavská Baňa, Veľký Blh
Stomatologická ambulancia	7	Hnúšťa, Hrachovo, Kokava nad Rimavicou, Ožďany, Veľký Blh
Gynekologická ambulancia	8	Hnúšťa, Hrnčiarske Zalužany, Klenovec, Kokava nad Rimavicou, Ožďany, Veľký Blh
Ostatné špecializované ambulancie	4	Hnúšťa
Lekárska služba prvej pomoci	1	Hnúšťa
Lekáreň	7	Hnúšťa, Klenovec, Kokava nad Rimavicou, Ožďany, Veľký Blh
Záchranná zdravotná služba	3	Hnúšťa, Kokava nad Rimavicou, Veľký Blh
Dopravná zdravotná služba	1	Hnúšťa
Agentúra domácej ošetrovateľskej služby	1	Hnúšťa
Nemocnica	1	Hnúšťa

Zdroj: Vlastný prieskum, 2015

Ústavná zdravotná starostlivosť je na území MAS poskytovaná len v nemocnici v Hnúšti, kde je v prevádzke len niekoľko oddelení - interné, jednodňová gynekológia a chirurgia, oddelenie dlhodobo chorých a domáca ošetrovateľská služba. Tieto služby sú určené predovšetkým pre spádový obvod mesta Hnúšťa a okolia, pričom všetky ostatné služby

ústavnej zdravotnej starostlivosti sú zabezpečené mimo územia MAS v príslušných okresných mestách.

Zdravotná záchranná služba je prevádzkovaná v obciach Kokava nad Rimavicou, Veľký Blh a v meste Hnúšťa, kde je okrem toho k dispozícii aj dopravná zdravotná služba a zdravotná starostlivosť v domácom prostredí poskytovaná súkromnou agentúrou.

Vzhľadom na počet a geografické rozmiestnenie zdravotníckych zariadení je zdravotná starostlivosť primerane dostupná.

Zariadenia sociálnej starostlivosti pre osoby v dôchodkovom veku reprezentujú 3 domovy dôchodcov a sociálnych služieb v obciach Klenovec, Ožďany a Sušany, pod ktorý patrí aj prevádzkový objekt v rodinnom dome v obci Hrnčiarske Zalužany (tabuľka č. 16). Celková kapacita týchto zariadení je 110 lôžok a dlhodobá je vyťažená na 100 %. Počet a kapacita zariadení sociálnych služieb tohto druhu je vzhľadom na zvyšujúci sa podiel obyvateľstva v dôchodkovom veku nepostačujúca, čoho dôkazom sú aj desiatky osôb zaradených do poradovníka čakaťov na poskytovanie starostlivosti v zariadeniach pre seniorov.

Tabuľka č. 16: Zariadenia sociálnych služieb na území MAS

Druh zariadenia	Počet	Cieľová skupina	Obec
Domov dôchodcov a dom sociálnych služieb	3	osoby odkázané na pomoc iných osôb a dôchodcovia	Klenovec, Ožďany, Sušany
Domov sociálnych služieb	1	deti a mládež so zdravotným a mentálnym postihnutím	Hnúšťa
	1	osoby odkázané na pomoc iných osôb a dôchodcovia	Kokava nad Rimavicou
	1	ženy s duševnými poruchami a poruchami správania	Veľký Blh
Útulok	1	osoby bez prístrešia	Klenovec
Detský domov	2	deti a mládež	Hnúšťa, Hrachovo
Reedukačné centrum	1	deti a mládež s poruchami správania	Čerenčany

Zdroj: Vlastný prieskum, 2015

Ďalšie zariadenia poskytujúce sociálne služby celoročnou pobytovou formou sa nachádzajú v obci Veľký Blh, kde má prevádzku Domov sociálnych služieb pre ženy s duševnými poruchami a poruchami správania a v obci Kokava nad Rimavicou pôsobí Dom charity pre osoby odkázané na pomoc iných osôb. Ambulantnou formou sú poskytované služby v domove sociálnych služieb v Hnúšti, ktorý funguje ako denný stacionár pre deti a

mládež so zdravotným a mentálnym postihnutím. Pod domov sociálnych služieb v Klenovci patrí aj útulok pre obyvateľov bez prístrešia. V 4 rodinných domoch, z ktorých sú tri v Hnúšti a jeden v Hrachove, sú umiestnené výchovné skupiny detí z detských domovov v Hnúšti a v Rimavskej Sobotě

Stavebno-technický stav zariadení sociálnych služieb je dobrý. Prevádzkovateľmi 2/3 z nich sú verejní poskytovatelia služieb, prevažne Banskobystrický samosprávny kraj a zvyšnú 1/3 prevádzkujú občianske a cirkevné organizácie.

Špecifickou kategóriou zariadení sociálnych služieb sú komunitné centrá, ktoré na území MAS fungujú v obci Dražice a meste Hnúšťa. Tieto komunitné centrá sa venujú marginalizovanej rómskej komunite. V rámci svojej činnosti sa zameriavajú na sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní sa na trhu práce, podporu zmysluplného trávenia voľného času, prezentovanie svojej kultúry, zvykov, tradícií, ako aj prevenčné aktivity, záujmové krúžky a tvorivé dielne.

Celkovo však možno konštatovať, že v území MAS nie je dostatok kapacít v zariadeniach sociálnych služieb a niektoré zariadenia chýbajú úplne.

V rámci terénnej sociálnej starostlivosti zohráva významnú úlohu aj samospráva, nakoľko viacero obcí poskytuje opatrovateľskú službu v domácnostiach, donášku obedov pre dôchodcov a mesto Hnúšťa poskytuje navyše aj poradenské sociálne služby a terénne sociálne služby prostredníctvom komunitných pracovníkov.

Rekreačné zariadenia sú sústredené najmä v okolí dvoch najvýznamnejších rekreačných oblastí. Najvýznamnejším strediskom letnej turistiky je vodná nádrž Teplý vrch s najteplejšou vodou na Slovensku. V jej okolí sa nachádzajú dve rekreačné zariadenia s celkovou kapacitou 200 lôžok a 120 stanov. Počas letnej sezóny sú k dispozícii aj letné kúpaliská v Hnúšti a Klenovci. Najvýznamnejším strediskom zimného cestovného ruchu je Kokava Lúka – Háč, ktoré okrem ubytovania ponúkajú aj stravovacie služby a iné doplnkové služby. V rekreačnom stredisku Lúka – Háč je k dispozícii 9 lyžiarskych vlekov s umelým zasnežovaním, ďalším strediskom lyžovania je Skorušina v Klenovci s 2 lyžiarskymi vlekami.

Športové zariadenia na území MAS reprezentuje 24 futbalových, 33 detských a 13 multifunkčných ihrísk, 4 tenisové ihriská, vonkajšie fitnesscentrum a športová hala. Technický stav týchto zariadení je vo viacerých prípadoch nevyhovujúci, v niektorých prípadoch ide o novovybudované ihriská. Športová hala v meste Hnúšťa slúži okrem športového využitia aj na organizáciu kultúrnych podujatí.

Ubytovacie zariadenia sa okrem rekreačných oblastí nachádzajú aj v Hnúšti (hotel), Horných Zahoranoch (ubytovanie na súkromí), v Hrušove (ubytovanie na súkromí), v Klenovci (rekreačné chatky, ubytovanie na súkromí), v Kokave nad Rimavicou (penzión, turistická ubytovňa, rekreačné chatky, ubytovanie na súkromí), v Lehote nad Rimavicou (turistická ubytovňa), v obci Teplý Vrch (hotel, turistické ubytovne, rekreačné chatky, ubytovanie na súkromí), v Utekáči (ubytovanie na súkromí) a vo Veľkých Teriakovciach (penzión).

Stravovacie zariadenia sú na území MAS zastúpené 3 rôznymi typmi. Najvyšší stravovací štandard predstavuje 7 reštaurácií v spojení s ubytovacími zariadeniami (Veľké Teriakovce, Teplý Vrch, Hnúšťa, Klenovec, Kokava nad Rimavicou), ďalšími stravovacími zariadeniami sú samostatné reštaurácie (Hnúšťa, Klenovec, Kokava nad Rimavicou, Ožďany, Rimavská Baňa, Utekáč) a pizzérie (Hnúšťa, Klenovec, Kokava nad Rimavicou, Ožďany).

3.1.5.2. Technická a environmentálna infraštruktúra

Technická infraštruktúra je podmieňujúcim faktorom ďalšieho ekonomického a sociálneho rozvoja obcí. Jej účelom je slúžiť obyvateľstvu tým, že uľahčuje jeho život, ako aj podnikateľskému sektoru tým, že umožňuje rozvíjať jeho aktivity.

Plynofikácia

Úplne alebo z časti je plynofikovaných 21 obcí, t.j. 48,8 % obcí v území MAS, a to najmä v západnej časti regiónu, v obciach pozdĺž hlavných cestných ťahov a s vyšším počtom obyvateľov. Ostatné obce nie sú splynofikované z dôvodu ekonomickej neefektívnosti a ani do budúcnosti nie je možné uvažovať s ich plynofikáciou pre ich veľký rozptyl - veľké vzdialenosti obcí s malým počtom obyvateľov.

Kanalizácia

Kanalizácia je vybudovaná alebo čiastočne vybudovaná v 9 obciach riešeného územia (20,9 %), z toho 3 obce majú do 1 000 obyvateľov (Čerenčany, Hrnčiarске Zalužany a Teplý Vrch), 5 z nich má do 5 000 obyvateľov (Veľký Blh, Ožďany, Kokava nad Rimavicou, Klenovec, Utekáč) a posledným z nich je mesto Hnúšťa. Všetky uvedené obce majú vybudovanú aj čistiareň odpadových vôd.

Ostatné obce územia nemajú vybudovanú kanalizáciu ani čistiareň odpadových vôd. Splaškové vody sú akumulované v individuálnych žumpách a septikoch, v niektorých prípadoch aj voľne odvádzané do vodných tokov.

Zásobovanie pitnou vodou

Vodovod je vybudovaný alebo čiastočne vybudovaný v 37 obciach riešeného územia (86 %). Hlavným zdrojom pitnej vody na území obcí v MAS MALOHONT je vodárenská nádrž Klenovec, ktorá zásobuje 39,5 % obcí. Časť obcí z okresu Poltár zásobuje vodárenská nádrž Málinec (4,7 %), ostatné obce sú zásobované vodou z miestnych prameňov a studní.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obce regiónu sú zásobované elektrickou energiou 22 kV, a to vzdušnými prípojkami do obcí a prostredníctvom trafostaníc je dodávka elektrickej energie zabezpečená priamo k odberateľom. Sekundárna elektrická sieť je vedená vzdušne na betónových stĺpoch, na ktorú sú odberatelia pripojení domovými prípojkami, vzdušným alebo káblovým vedením.

Zásobovanie teplom

Vykurovanie v obciach regiónu je v prevažnej miere riešené zemným plynom a tuhým palivom, v malej miere je využívaná aj elektrická energia. Vykurovanie tuhým palivom a elektrickou energiou prevažuje najmä v malých obciach vo východnej časti územia, ktoré nie sú plynofikované. V obciach s plynofikáciou prevláda vzhľadom na dostupnosť zdrojov a cenové možnosti kombinovaný spôsob vykurovania – plynom i tuhým palivom.

Nakladanie s komunálnym odpadom

V súčasnosti je vo všetkých obciach regiónu zabezpečený zber komunálneho odpadu, založený na pravidelnom systéme zberu prostredníctvom zberných nádob a veľkoobjemových kontajnerov. Interval zberu je vo väčšine obcí 2-krát do týždňa, vo väčších sídlach (Hnúšťa, Klenovec) sa komunálny odpad zbiera každý týždeň, v niektorých malých obciach 1-krát mesačne.

Vo väčšine obcí v južných častiach regiónu zabezpečuje odvoz odpadu firma Brantner Gemer s. r. o. Rimavská Sobota, v severnej časti odvážajú komunálny odpad Technické služby mesta Hnúšťa. Z obcí patriacich do okresu Poltár zabezpečuje zber TKO Združenie pre likvidáciu odpadu so sídlom v Poltári. Odpad z územia MAS je uskladňovaný na skládkach mimo riešeného územia v Lučenci, Brezničke, Poltári a na skládke v Hnúšti.

Na riešenom území sa realizuje okrem zberu TKO aj separovaný zber odpadu. Separujú sa predovšetkým plasty (100 % obcí), sklo (98 % obcí), papier (86 % obcí) a nebezpečný odpad (76 %), v menšej miere biologicky rozložiteľný odpad (24 % obcí). Na separovanie sa používajú zberné nádoby, prípadne vrecia. Vlastné kompostovisko má k dispozícii 24 % obcí MAS. Zber plastov a skla sa pri väčšine obcí vykonáva 6 x za rok, zber papiera a nebezpečného odpadu prebieha 2 x do roka. V obci Chvalová a v obciach zahrnutých do okresu Rimavská Sobota zabezpečuje odvoz separovaného zberu firma Brantner Gemer, s. r. o., v obciach patriacich do okresu Poltár túto činnosť vykonáva Združenie pre likvidáciu odpadu so sídlom v Poltári.

3.1.5.3. Informačná a komunikačná infraštruktúra

Signál mobilných operátorov je dostupný vo všetkých obciach okrem obce Ďubákovo. Z mobilných operátorov má najlepšie pokrytie Orange Slovensko, a.s., ktorého signál je dostupný v 91 % obciach MAS. Nasleduje Slovak Telekom, a.s. dostupný v 84 % obciach a O2 Slovakia, s.r.o. dostupný v 81 % obciach MAS. Kvalita signálu mobilných operátorov je vo väčšine obcí (65 %) dobrá.

Rozhlas a televízia majú dobrý signál vo všetkých obciach regiónu. Takmer každá obec (okrem obce Lipovec) má vybudovaný miestny rozhlas. V niektorých obciach existujú z dôvodu slabšieho signálu aj rozvody káblovej televízie.

Na **internet** je pripojených 41 obecných úradov, čo je 95 % zo všetkých obcí v MAS a zároveň o 36 % viac ako v roku 2007. Internet nie je vôbec dostupný v obciach Ďubákovo a Poproč, obce Klenovec, Lipovec, Lukovištia a Šoltýska majú k dispozícii internet, avšak jeho kvalita je zlá. Z hľadiska domácností bolo podľa sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 na internet pripojených 35,6 % domácností.

3.1.5.4. Dopravná infraštruktúra

Cestná sieť na území MAS MALOHONT je rozvinutá primerane, avšak jej kvalita nezodpovedá súčasným požiadavkám cestnej dopravy.

Hlavné dopravné spojenie na území MAS zabezpečuje štátna cesta I. triedy č. 72, ktorá tvorí os územia v smere sever - juh a spája územie MAS s okresným mestom Rimavská Sobota a mestami Brezno a Tisovec. Časť cesty v úseku Rimavská Sobota – Tisovec, ktorý vedie územím MAS, patrila do roku 2008 medzi cesty II. triedy (II/531), kedy došlo k jeho preklasifikovaniu. Z uvedeného dôvodu tento úsek cesty nespĺňa technické ani kvalitatívne nároky na cesty I. triedy. Ďalšou významnou spojnicou je cesta II. triedy č. 526, ktorá spája

územie MAS s Kriváňom na západe a Jelšavou a Rožňavou na východe. Napojenie riešeného územia na celoštátnu cestnú sieť zabezpečuje cesta I. triedy č. 50 (Zvolen - Lučenec - Košice), ktorá v rámci územia MAS vedie len cez obec Ožďany. V obci Ožďany bol v rokoch 2004 – 2007 vybudovaný obchvat v dĺžke 6 km, ktorý je v prevádzke ako jeden zo štyroch úsekov plánovanej rýchlostnej cesty R2.

Spojenie medzi obcami v území zabezpečujú v prevažnej miere cesty III. triedy a ostatné cesty, z ktorých väčšina je v nevyhovujúcom technickom stave.

Železničnú sieť riešeného územia tvoria dve trate, ktoré vedú 12 obcami riešeného územia a napájajú ho na celoštátnu železničnú sieť - južný ťah Zvolen - Lučenec - Rožňava - Košice. Nadregionálny charakter má jednokoľajová trať č. 174 (Jesenské - Rimavská Sobota - Hnúšťa - Brezno), regionálny význam má jednokoľajová trať č. 162 (Lučenec - Poltár - Utekáč).

Obce v území MAS ležiace na hlavných cestných ťahoch sú pomerne dobre vybavené verejnou **autobusovou dopravou** s dostatočným počtom spojov. V 9 obciach majú zastavenia aj diaľkové linky autobusovej dopravy. Frekvencia autobusových spojov v obciach mimo hlavných cestných ťahov je nízka a v odľahlých obciach s nízkym počtom obyvateľov je silne obmedzená na 2 – 3 spoje denne, čo je nevyhovujúce pre dochádzku za prácou, do škôl a pre spojenie obcí s ostatnými obcami/mestami, a tým aj službami.

Železničná doprava, a to osobná i nákladná, je zabezpečovaná v 12 obciach, ktoré ležia na hlavných cestných ťahoch. V ostatných obciach je nevyhnutné využívať autobusovú a automobilovú dopravu.

3.1.5.5. Domový a bytový fond

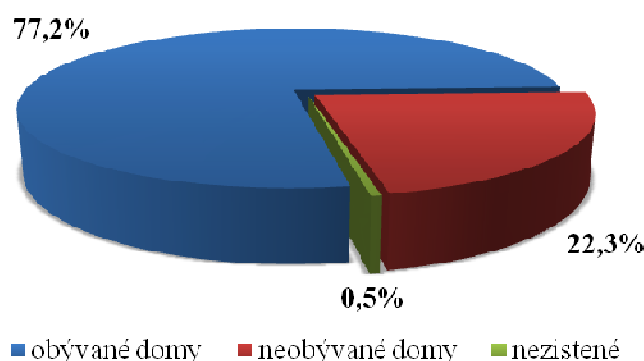
Domový fond v riešenom území predstavuje spolu 7 675 domov, z ktorých 77,2 % je obývaných a 22,3 % je neobývaných. Z obývaných domov až 93,5 % tvoria rodinné domy a z neobývaných je 47,5 % domov určených na rekreáciu (tabuľka č. 17, graf č. 14).

Tabuľka č. 17: Štruktúra domového fondu v území MAS podľa obývanosti

	domy spolu	z toho					
		obývané			neobývané		nezistená obývanosť
		obývané spolu	z toho		neobývané spolu	z toho	
			rodinné domy	bytové domy		určené na rekreáciu	
počet	7 675	5 925	5 541	220	1 714	8 14	36
v %	100,0	77,2	93,5	3,7	22,3	47,5	0,5

Zdroj: Štatistický úrad SR - SODB, 2011

Graf č. 14: Štruktúra domového fondu v území MAS podľa obývanosti

Zdroj: Štatistický úrad SR - SODB, 2011

Viac ako 60 % obývaných bytov je vykurovaných ústredným lokálnym, resp. diaľkovým kúrením a najčastejším zdrojom vykurovania je pevné palivo 48,4 % a plyn 43,4 %. Z verejného alebo skupinového vodovodu je zásobovaných 74,5 % bytov, necelých 15 % bytov je zásobovaných vodou z vlastného zdroja a necelých 5 % bytov má zabezpečený prívod vody mimo bytu, resp. je bez vodovodu.

Výstavba domového a bytového fondu mala do roku 1990 stúpajúcu tendenciu. Najviac domov bolo v území MAS vystavaných v rokoch 1946 až 1990, a to 51 % z celkového počtu domov, čo bolo 2,6-krát viac ako v celom období dovtedy, tzn. do roku 1945. V nasledujúcich 10 rokoch (1991 - 2000) boli postavené už len necelé 4 % domov a po roku 2001 len 1,7 % domov. Na zníženie intenzity výstavby domového a bytového fondu má negatívny vplyv vysoká miera nezamestnanosti, nepriaznivá demografická, ako aj celková sociálno-ekonomická situácia v MAS i širšom okolí (Štatistický úrad SR - SODB, 2011).

3.1.5.6. Verejná správa, neziskové a spolupracujúce inštitúcie

Verejná správa na Slovensku je organizovaná na troch úrovniach (štát - kraj - obec), pričom na území MAS majú svoje zastúpenie len inštitúcie miestnej územnej samosprávy, ktorými je 42 obcí (obecných úradov) a 1 mesto (mestský úrad). Najbližšie inštitúcie miestnej štátnej správy (okresné úrady) a špecializovanej miestnej štátnej správy (daňové úrady, úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a i.) sa nachádzajú v okresných mestách Rimavská Sobota, Revúca a Poltár. Výnimkou je len mesto Hnúšťa, kde je umiestnené pracovisko ÚPSVaR Rimavská Sobota (otvorené denne) a Klientské centrum miestnej štátnej správy (otvorené 1 deň v týždni), ktoré bolo zriadené v roku 2014 v rámci reformy ESO.

Medzi ostatné inštitúcie verejného sektora patrí 19 rozpočtových organizácií obcí a mesta, resp. samosprávneho kraja na území MAS, ktoré sú zastúpené najmä základnými

a špeciálnymi školami a zariadeniami sociálnych služieb a 3 príspevkové organizácie v meste Hnúšťa (Technické služby, Mestské kultúrne stredisko a SOŠ).

Z ostatných 235 neziskových inštitúcií tvoria 55 % občianske združenia (združenia, zväzy, spolky, kluby a i.), pričom viac ako polovica z nich bola založená v posledných 10 rokoch a zvyšný podiel patrí cirkevným organizáciám, záujmovým združeniam a neziskovým organizáciám ďalších právnych foriem. Najaktívnejšie združenia sa okrem komunitných aktivít v obci pôsobenia podieľajú aj na rozvojových aktivitách v jej okolí alebo v celom území MAS. Ku kultúrno-spoločenským aktivitám v regióne výrazným podielom prispievajú folklórne súbory a ich tanečné, hudobné a spevácke zložky z Klenovca, Kokavy nad Rimavicou a Hnúšťa. V uvedených obciach sú zastúpené aj športové kluby. V obciach s vysokým podielom rómskej populácie pôsobia združenia zaoberajúce sa integráciou, vzdelávaním a podporou zamestnateľnosti rómskej komunity. Z ostatných organizácií veľmi dobre fungujú dobrovoľné hasičské zbory, ktoré majú vo viacerých obciach dlhoročnú tradíciu a najpočetnejšiu členskú základňu zo všetkých neziskových organizácií.

Medzi organizácie, s ktorými MAS dlhodobo spolupracuje, patria:

- na okresnej úrovni: regionálne rozvojové agentúry (Agentúra pre rozvoj Gemera s prevádzkou v Hnúšti a Združenie pre rozvoj regiónu Gemer-Malohont Rimavská Sobota), Občianske združenie Naša Sobota Rimavská Sobota (jeden z iniciátorov zákona o podpore znevýhodnených okresov)
- na krajskej úrovni: Vidiecke partnerstvo Banskobystrického kraja (krajské združenie MAS a VSP) a partnerské MAS (Podpoľanie, Partnerstvo Muránska Planina - Čierny Hron, Partnerstvo Krtíšskeho Poiplia)
- na celoslovenskej úrovni: Agentúra pre rozvoj vidieka Nitra
- na medzinárodnej úrovni: partnerské MAS (MAS - Partnerství Moštěnka, MAS Hříběcí hory, MAS Podhostýnska, Moravská cesta z ČR a MAS Pilat z Francúzska)

3.1.6. Ekonomické zdroje

3.1.6.1. Štruktúra využívania krajiny

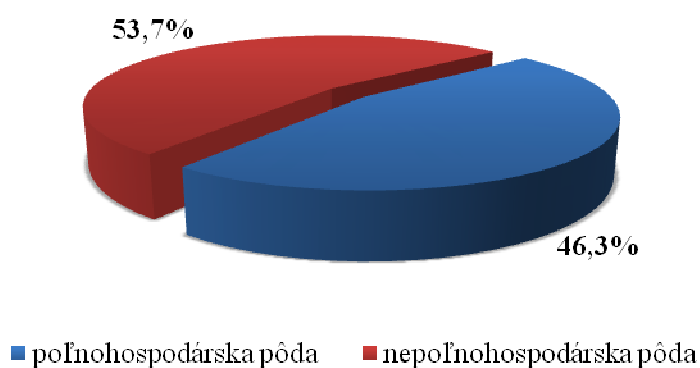
Územie MAS MALOHONT má celkovú rozlohu 721,29 km². Poľnohospodárska pôda zaberá 334,05 km², čo predstavuje 46,3 % pôdneho fondu a nepoľnohospodárska pôda s rozlohou 387,24 km² tvorí 53,7 % pôdneho fondu (tabuľka č. 18, graf č. 15).

Tabuľka č. 18: Štruktúra pôdneho fondu v území MAS MALOHONT

		územie MAS	
		v km ²	v %
Poľnohospodárska pôda	orná pôda	131,42	18,2
	vinice	0,37	0,1
	záhrady	8,25	1,1
	ovocné sady	0,48	0,1
	trvalé trávne porasty	193,53	26,8
	spolu	334,05	46,3
Nepoľnohospodárska pôda	lesný pozemok	350,79	48,6
	vodná plocha	5,83	0,8
	zastavaná plocha	20,71	2,9
	ostatná plocha	9,91	1,4
	spolu	387,24	53,7
Celková výmera		721,29	100,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2014

Graf č. 15: Štruktúra pôdneho fondu v území MAS MALOHONT

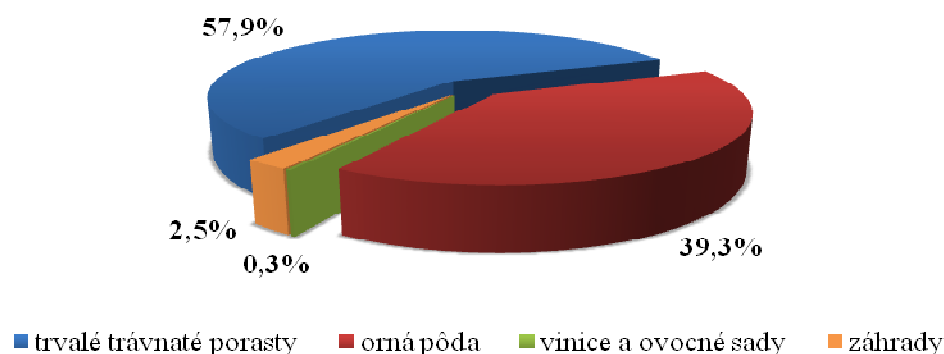

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2014

Pomer poľnohospodárskej a nepoľnohospodárskej pôdy v jednotlivých obciach MAS sa líši, na čo má vplyv najmä nadmorská výška. Vo väčšine obcí na severe územia je rozloha poľnohospodárskej pôdy nižšia ako nepoľnohospodárskej, zatiaľ čo v južných obciach MAS je to opačne.

Z poľnohospodárskej pôdy majú najväčšie zastúpenie trvalé trávnaté porasty (lúky a pasienky) - 57,9 %, čo predstavuje 26,8 % z celkovej rozlohy územia. Orná pôda zaberá 39,3 % poľnohospodárskej pôdy a 18,2 % celkovej výmery územia MAS a záhrady, vinice a ovocné sady tvoria dokopy necelé 3 % poľnohospodárskej pôdy (graf č. 16).

Graf č. 16: Štruktúra poľnohospodárskej pôdy v území MAS

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2014

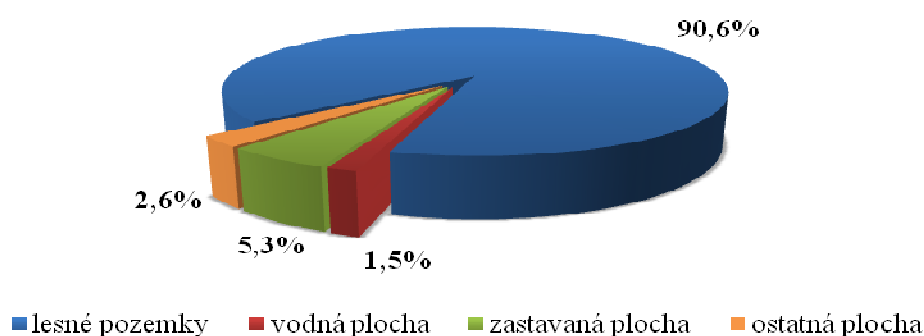
Podiel ornej pôdy, a tým aj podmienky pre poľnohospodárstvo, sa od úrodných južných oblastí smerom k podhorským severným oblastiam znižuje. Zatiaľ čo v najjužnejších obciach regiónu sa podiel ornej pôdy pohybuje od 53 % (Veľké Teriakovce) do 71 % (Hrnčiarske Zalužany), v najsevernejších obciach je to od 0 % (Ďubákovo, Lipovec, Potok, Šoltýska) do 10 % (Rimavské Brezovo) z celkovej výmery obcí.

Na poľnohospodárskej pôde hospodária poľnohospodárske podniky, samostatne hospodáriaci roľníci a pasienkové spoločnosti. Venujú sa pestovaniu najmä obilnín, krmovín a olejovín, v živočíšnej výrobe je hlavným zameraním chov hovädzieho dobytku a oviec.

Medzi najvýznamnejšie poľnohospodárske podniky hospodáriace v obciach na území MAS patrí Roľnícke družstvo Klenovec, Združené poľnohospodárske družstvo Poltár, AGRORIS s.r.o. Rimavská Sobota, AGROTRADE s.r.o. Padarovce, KEĽO A SYNOVIA s.r.o. Veľké Teriakovce, Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Hrnčiarskych Zalužanoch, Poľnofarma MOGBI s.r.o. Hrachovo a AGROKOL s.r.o. Rimavská Baňa.

Až 90,6 % nepoľnohospodárskej pôdy zaberajú lesy, čo predstavuje 48,6 % celkovej rozlohy územia MAS (graf č. 17).

Graf č. 17: Štruktúra nepoľnohospodárskej pôdy v území MAS

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2014

Lesnatosť krajiny sa od severozápadu a severu regiónu smerom na juh a juhovýchod znižuje. Najväčší podiel lesa z celkovej výmery územia obce je v obci Selce 80 %, v Lehote nad Rimavicou 74 %, v Rimavskej Bani 71 %, v Rimavskom Brezove 67 %, v Utekáči 65 % a najnižší podiel z celkovej rozlohy obce je v Čerenčanoch 4% a v obci Zacharovce 9 %.

Z hľadiska kategorizácie lesov majú v území MAS dominantné zastúpenie hospodárske lesy. Ich základnou funkciou je produkcia drevnej hmoty.

Z hľadiska vlastníctva lesných pozemkov, väčšinovými vlastníkmi sú Lesy SR, ktoré hospodária aj na lesných pozemkoch súkromných vlastníkov.

Na území regiónu Malohont funguje dostatočný počet prvotných spracovateľov dreva, ich projektované kapacity sú však využívané nedostatočne. Rozvojovým impulzom v oblasti spracovania dreva môže byť okrem zvýšenia podielu finálnej produkcie s vyššou pridanou hodnotu, aj jeho využitie na energetické účely. Veľká časť drevnej odpadovej hmoty z miestnych píl je už dnes využívaná ako alternatívny zdroj energie mimo územia regiónu v zahraničí i na Slovensku.

3.1.6.2. Organizačná štruktúra hospodárstva

V Registri organizácií Štatistický úrad SR v obciach na území MAS evidoval ku koncu roka 2014 spolu 1 944 právnych jednotiek. Väčšinový podiel tvorili fyzické osoby – podnikatelia (68,9 %), podiel právnických osôb bol 31,1 % (tabuľka č. 19).

V štruktúre právnických osôb mali miernu prevahu podniky s podielom 50,3 %, neziskové inštitúcie predstavovali 49,7 % právnických osôb. Charakteristika neziskových inštitúcií je uvedená v kapitole 3.1.5.6.

Na počte fyzických osôb – podnikateľov mali najvýznamnejší podiel osoby podnikajúce na základe živnostenského oprávnenia (86,1 %). Samostatne hospodáriaci roľníci tvorili 8,1 % fyzických osôb – podnikateľov a slobodné povolania 5,8 %.

Tabuľka č. 19: Štruktúra právnych jednotiek na území MAS k 31.12.2014

právna jednotka	právnické osoby			fyzické osoby - podnikatelia				spolu
	spolu	z toho		spolu	z toho			
		podniky	neziskové inštitúcie		živnostníci	slobodné povolania	SHR	
počet	604	304	300	1 340	1 153	78	109	1 944
%	31,1	50,3	49,7	68,9	86,1	5,8	8,1	100,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2015

3.1.6.3. Štruktúra podnikateľskej sféry

Podnikateľské sféra v regióne MAS MALOHONT je ovplyvnená vysokou nezamestnanosťou, nízkou kúpyschopnosťou a vzdelanostnou úrovňou. Podľa dostupných údajov Štatistického úradu SR bolo k 31.12.2014 na území MAS registrovaných 1644 podnikateľských subjektov. Až 70,1 % z nich tvorili osoby podnikajúce na základe živnostenského oprávnenia, 18,5 % predstavovali podniky ziskovo orientované (prevažne s.r.o.), podiel 6,6 % mali samostatne hospodáriaci roľníci a 4,8 % slobodné povolania (tabuľka č. 20).

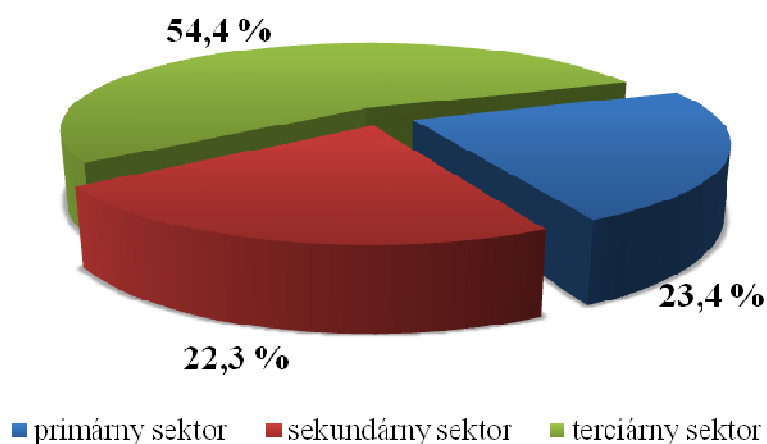
Z hľadiska **sektorov** má v podnikateľskej sfére s podielom 54,4 % najväčšie zastúpenie terciárny sektor, v rámci ktorého majú dominantné postavenie živnostníci. Primárny sektor v regióne zastupuje 23,4 % podnikateľských subjektov a 22,3 % subjektov patrí do sekundárneho sektora (tabuľka č. 20, graf č. 18).

Tabuľka č. 20: Štruktúra podnikateľských subjektov na území MAS

sektor	počet podnikateľských subjektov k 31.12.2014				
	podnik ziskovo orientovaný	živnostník	slobodné povolanie	SHR	spolu
primárny	86	189	0	109	384
sekundárny	54	312	0	0	366
terciárny	164	652	78	0	894
spolu	abs.	304	1 153	78	1 644
	%	18,5	70,1	4,8	6,6
					100,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2015

Graf č. 18: Štruktúra podnikateľských subjektov na území MAS z hľadiska sektorov

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2015

V štruktúre podľa **odvetví** sú najviac zastúpené subjekty podnikajúce v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu (25,0 %). Ďalšími významnými odvetviami z hľadiska počtu podnikateľov sú poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, v ktorom podniká 23,3 % subjektov, stavebníctvo (12,9 %) a priemyselná výroba s podielom 9,2 % (tabuľka č. 21).

Tabuľka č. 21: Štruktúra podnikateľských subjektov na území MAS z hľadiska odvetví

sektor	sekcia podľa SK-NACE	stav k 31.12.2014	
		abs.	%
primárny	A poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	383	23,3
	B ťažba a dobývanie	1	0,1
	spolu	384	23,4
sekundárny	C priemyselná výroba	151	9,2
	D dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	2	0,1
	E dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	1	0,1
	F stavebníctvo	212	12,9
	spolu	366	22,3
terciárny	G veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	411	25,0
	H doprava s skladovanie	49	3,0
	I ubytovanie a stravovacie služby	57	3,5
	J informácie a komunikácia	25	1,5
	K finančné a poisťovacie činnosti	60	3,6
	L činnosti v oblasti nehnuteľností	9	0,5
	M odborné, vedecké a technické činnosti	129	7,8
	N administratívne a podporné služby	40	2,4
	P vzdelávanie	12	0,7
	Q zdravotníctvo a sociálna pomoc	37	2,3
	R umenie, zábava a rekreácia	5	0,3
	S ostatné činnosti	60	3,6
	spolu	894	54,4
spolu		1644	100,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2015

Z hľadiska **počtu zamestnancov** majú v území dominantné postavenie mikropodniky s menej ako 10 zamestnancami (98,0 %). Do tejto kategórie patria aj živnostníci a samostatne hospodáriaci roľníci, ktorí vykonávajú svoju činnosť najmä ako samo zamestnávateľia. Druhou najpočetnejšou kategóriou sú malé podniky s 10 až 49 zamestnancami (1,7 %), za nimi nasledujú stredné podniky s 50 až 249 zamestnancami (0,2%). Najmenšie zastúpenie (0,1 %) majú veľké podniky s 250 až 499 zamestnancami, pričom do tejto kategórie patrí len jeden podnikateľský subjekt so sídlom na území MAS (tabuľka č. 22).

Najväčším zamestnávateľom na území MAS je kórejská spoločnosť YURA ELTEC Corporation Slovakia s.r.o. so sídlom v Rimavskej Sobote, ktorá sa zaoberá výrobou drôtov,

káblov a káblových zväzkov pre automobilový priemysel. V prevádzke v meste Hnúšťa zamestnáva spolu 856 zamestnancov. Druhým najväčším zamestnávateľom je spoločnosť EVASPORT s.r.o. so sídlom v Klenovci, ktorá vyrába trekingovú, turistickú a športovú obuv a zvrchné ošatenie. V súčasnosti poskytuje prácu 270 obyvateľom.

Tabuľka č. 22: Štruktúra podnikateľských subjektov podľa počtu zamestnancov

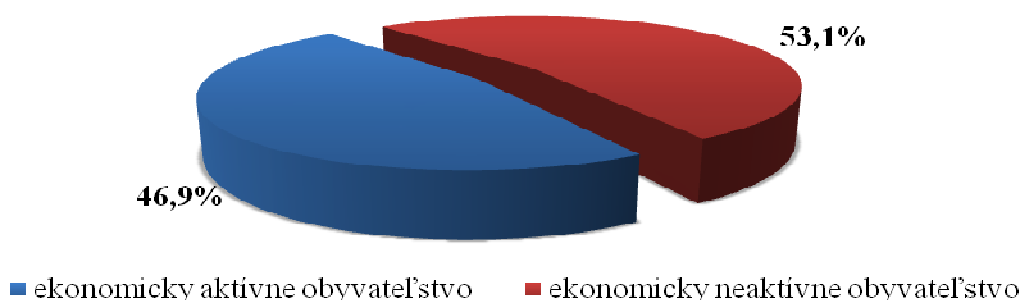
subjekt		typ podniku (počet zamestnancov k 31.12.2014)				spolu
		mikropodnik (do 9)	malý podnik (10 - 49)	stredný podnik (50 - 249)	veľký podnik (250 - 499)	
podnik ziskovo orientovaný		277	24	2	1	304
živnostníci		1 148	4	1	0	1 153
slobodné povolanie		78	0	0	0	78
SHR		109	0	0	0	109
spolu	abs.	1 612	28	3	1	1 644
	%	98,0	1,7	0,2	0,1	100,0

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2015

3.1.6.4. Trh práce

Na postavenie obyvateľov na trhu práce poukazuje ich **ekonomická aktivita**, ktorá sa zisťuje pri sčítaní obyvateľstva. Tvoria ju dve základné skupiny obyvateľstva – ekonomicky aktívne obyvateľstvo (EAO) a ekonomicky neaktívne obyvateľstvo (ENO). Podľa Sčítania obyvateľov, bytov a domov v roku 2011 bolo v obciach na území MAS 13 447 EAO, čo je 46,9 % z trvale bývajúceho obyvateľstva v danom roku (graf č. 19).

Graf č. 19: Štruktúra obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity

Zdroj: Štatistický úrad SR - SODB, 2011

Podiel EAO v území MAS je v porovnaní s úrovňou okresov, kraja a SR nižší o 0,5 - 2,4 % a najviac sa približuje k hodnotám, ktoré dosahuje okres Revúca (tabuľka č. 23).

Tabuľka č. 23: Štruktúra obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity v regióne, okresoch, kraji a SR v roku 2014

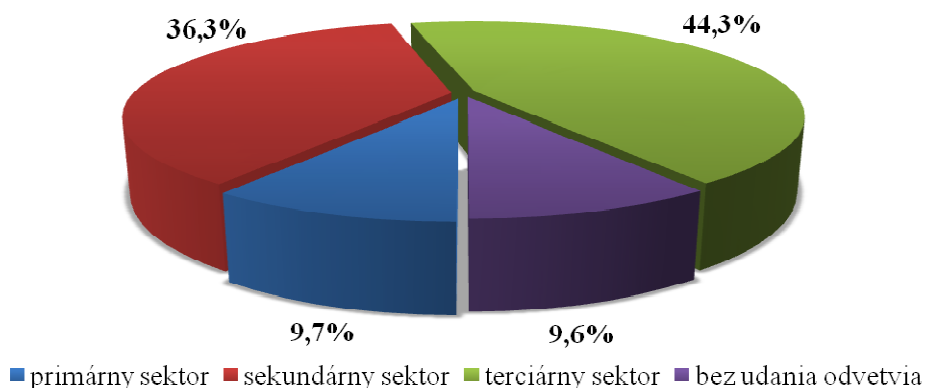
územie	bývajúce obyvateľstvo	ekonomicky aktívne obyvateľstvo	podiel EAO v %
Slovenská republika	5 421 349	2 698 589	49,8
Banskobystrický kraj	655 359	323 414	49,3
okres Rimavská Sobota	84 752	40 747	48,1
okres Poltár	22 074	10 869	49,2
okres Revúca	40 205	19 278	47,9
MAS MALOHONT	28 547	13 542*	47,4

* odhad podľa percentuálneho podielu za okres Rimavská Sobota v roku 2014

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2014

Z hľadiska jednotlivých sektorov hospodárstva (graf č. 20) pracuje najviac obyvateľov územia MAS v terciárnom sektore (44,3 %), za ním nasleduje sekundárny sektor (36,3 %) a najmenej obyvateľov pracuje v primárnom sektore (9,7 %). Odvetvie hospodárstva nebolo zistené u 9,6 % obyvateľov MAS.

Graf č. 20: Štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa sektorov v roku 2011

Zdroj: Štatistický úrad SR - SODB, 2011

Najviac ekonomicky aktívnych obyvateľov (EAO) pracuje v priemyselnej výrobe (29,1%), ktorá je sústredená predovšetkým v meste Hnúšťa a okolitých obciach v severnej časti regiónu. Viac ako 10 % EAO pracuje v oblasti veľkoobchodu, maloobchodu a ďalších 6,4 % EAO pracuje poľnohospodárstve, poľovníctve a súvisiacich službách. Okrem podnikateľskej sféry sa na zamestnanosti v území MAS podieľa verejná správa, v ktorej pracuje necelých 7 % EAO, ako aj oblasť vzdelávania, v ktorej je zamestnaných takmer 6 % EAO (tabuľka č. 24).

Pracovné príležitosti v obciach MAS nie sú dostatočné, preto väčšina ľudí odchádza denne za prácou do iných obcí v území a do miest v okrese Rimavská Sobota, Poltár a Lučenec. Najviac ľudí v rámci územia MAS dochádza za prácou do mesta Hnúšťa, ktoré je aj z hľadiska zamestnanosti dôležitým hospodárskym a obslužným centrom pre väčšinu obcí v území. Obyvatelia južných častí regiónu dochádzajú za prácou prevažne do okresného mesta Rimavská Sobota a obyvatelia z obcí v okrese Poltár do okresných miest Poltár a Lučenec.

Ako v minulosti, tak aj v súčasnosti veľký počet, najmä mladých ľudí a kvalifikovanej pracovnej sily, odchádza za prácou a lepšími podmienkami do západných regiónov Slovenska a vo veľkej miere aj do zahraničia.

Tabuľka č. 24: Štruktúra ekonomicky aktívneho obyvateľstva podľa odvetvia hospodárstva (2011)

Odvetvie hospodárstva	spolu	
	abs.	%
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	858	6,4
Lesníctvo a ťažba dreva	353	2,6
Ťažba nerastných surovín a pomocné činnosti pri ťažbe	97	0,7
PRIMÁRNÝ SEKTOR	1 308	9,7
Priemyselná výroba	3918	29,1
Dodávka elektriny, plynu, vody a nakladanie s odpadom	251	1,9
Stavebníctvo	717	5,3
SEKUNDÁRNÝ SEKTOR	4 886	36,3
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru	1 352	10,1
Ubytovacie a stravovacie služby	340	2,5
Doprava, skladovanie a spoje	616	4,6
Informácie a komunikácia	149	1,1
Finančné a poisťovacie služby	146	1,1
Nehnuteľnosti, odborné, vedecké, technické a administratívne činnosti	630	4,7
Verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie	924	6,9
Školstvo	787	5,9
Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	707	5,3
Umenie, zábava a rekreácia	91	0,7
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	214	1,6
TERCIÁRNÝ SEKTOR	5 956	44,3
EA bez udania odvetví	1 297	9,6
SPOLU	13 447	100,0

Zdroj: Štatistický úrad SR - SODB, 2011

Významnú skupinu v rámci ekonomicky aktívnych obyvateľov tvoria **nezamestnaní**. Miera nezamestnanosti v území MAS dosiahla ku koncu roka 2014 hodnotu 27,0 %, čo je

takmer dvojnásobok priemeru SR (13,8 %). Zároveň je to o necelých 8 % menej ako priemer okresu Rimavská Sobota, v ktorom je miera nezamestnanosti dlhodobo najvyššia v rámci celej SR (tabuľka č. 25). Podobne nepriaznivá situácia v nezamestnanosti je aj v okresoch Poltár a Revúca. Miera nezamestnanosti v území MAS je takmer totožná s priemernou mierou evidovanej nezamestnanosti okresov Rimavská Sobota, Poltár a Revúca (26,7 %), na ktorých sa územie MAS nachádza. Príčinou dlhodobo vysokej miery evidovanej nezamestnanosti je najmä nevyvážený hospodársky vývoj, nedostatok kapitálových zdrojov, demografická štruktúra a jej vývoj, rapídne zníženie zamestnanosti vo väčšine odvetví, nízka kvalifikačná úroveň obyvateľstva a migrácia kvalifikovanej pracovnej sily. Rapídne zníženie zamestnanosti súvisí aj s úpadkom výrobných odvetví typických pre región, ktoré v minulosti patrili k najväčším zamestnávateľom v širšom okolí (strojársky, chemický, potravinársky a drevársky priemysel).

Tabuľka č. 25: Miera nezamestnanosti v území, okrese, kraji a SR k 31.12.2014

jednotka	EAO	uchádzači o zamestnanie (UoZ)		disponibilný počet UoZ*	miera nezamestnanosti**	miera evidovanej nezam.***
	počet	počet	%	počet	%	%
SR	2 698 589	373 754	13,8	331 733	13,8	12,3
kraj	323 414	63 791	19,7	55 682	19,7	17,2
okres Rim. Sobota	40 747	14 112	34,6	12 157	34,6	29,8
okres Poltár	10 869	2 849	26,2	2 562	26,2	23,6
okres Revúca	19 278	6 441	33,4	5 171	33,4	26,8
MAS	13 542	3 655	27,0	-	27,0	-

* UoZ, ktorí bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môžu nastúpiť do pracovného pomeru

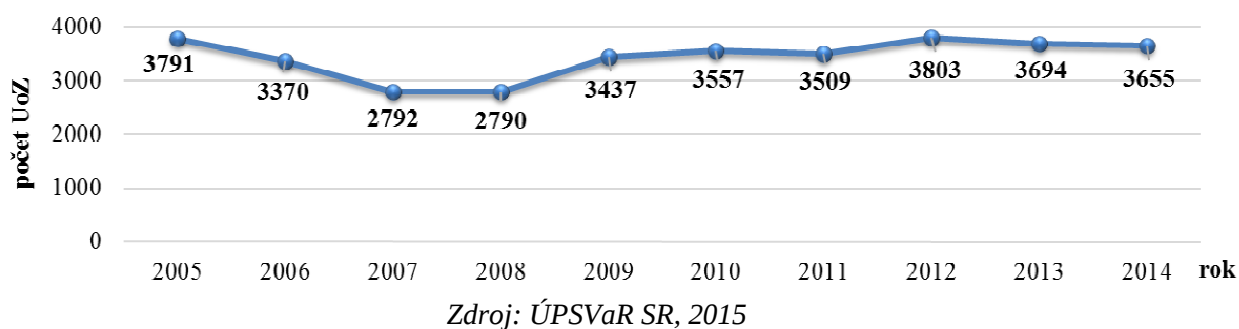
** vypočítaná z celkového počtu UoZ

*** vypočítaná z disponibilného počtu UoZ

Zdroj: ÚPSVaR SR, 2015

Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v sledovanom území mal za posledných 10 rokov kolísavý priebeh. V období rokov 2005 až 2008 došlo k poklesu počtu UoZ, najmä v dôsledku príchodu spoločnosti YURA ELTEC Corporation Slovakia s.r.o Rimavská Sobota, ktorý spustil svoje prevádzky v Hnúšti aj v Rimavskej Sobote. Od roku 2009 bol zaznamenaný nárast počtu UoZ, príčinou čoho bola hospodárska kríza a tiež výrazný pokles zamestnanosti vo viacerých oblastiach, čo do značnej miery ovplyvnilo aj hromadné prepúšťanie. Najviac UoZ bolo evidovaných v roku 2012 (3 803 UoZ), v nasledujúcich rokoch ich počet mierne klesol (graf č. 21).

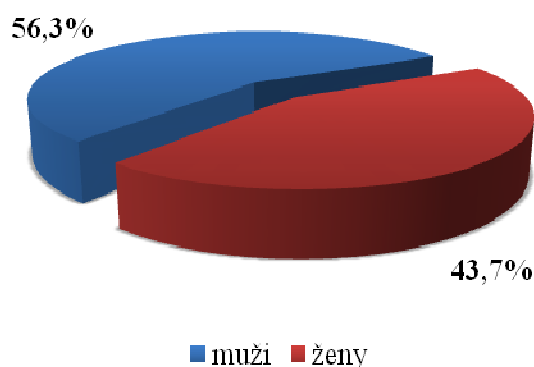
Graf č. 21: Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2005 - 2014

K základným problémom trhu práce, ako aj nezamestnanosti v regióne MALOHONT, patrí štruktúra uchádzačov o zamestnanie.

Z 3 655 evidovaných uchádzačov o zamestnanie k 31.12.2014 v území MAS tvorili 56,3 % muži a 43,7 % ženy (graf č. 22).

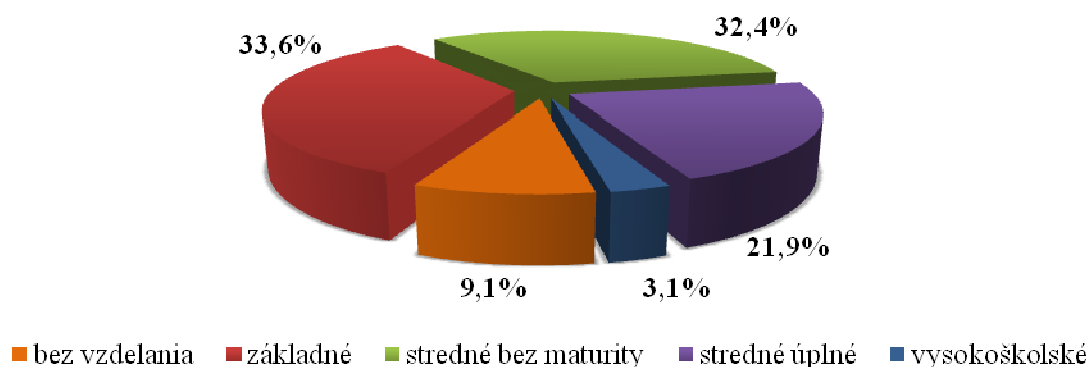
Graf č. 22: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa pohlavia k 31.12.2014

Zdroj: ÚPSVaR SR, 2015

Na vysokej miere nezamestnanosti má podiel aj nízka vzdelanostná úroveň uchádzačov o zamestnanie (graf č. 23). Z hľadiska najvyššieho ukončeného vzdelania dominujú UoZ s ukončeným základným vzdelaním (33,6 %) a stredným vzdelaním bez maturity (32,4 %). Ďalšou početnou skupinou sú uchádzači s úplným stredným vzdelaním (21,9 %), bez školského vzdelania je evidovaných 9,1 % UoZ a najmenej uchádzačov má ukončené vysokoškolské vzdelanie (3,1 %).

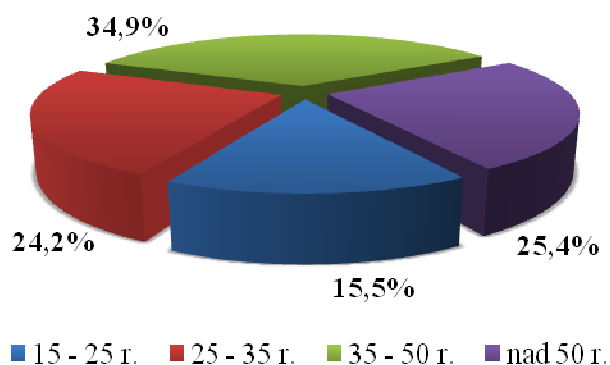
Graf č. 23: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa najvyššieho ukončeného vzdelania k 31.12.2014

Zdroj: ÚPSVaR SR, 2015

Z hľadiska vekovej štruktúry uchádzačov majú s podielom 34,9 % prevahu UoZ vo veku 35 až 50 rokov. Takmer rovnaké zastúpenie majú uchádzači vo veku nad 50 rokov (25,4 %) a vo veku 25 až 35 rokov (24,2 %). Najmenší podiel 15,5 % majú uchádzači vo veku do 25 rokov (graf č. 24).

Graf č. 24: Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku k 31.12.2014

Zdroj: ÚPSVaR SR, 2015

3.1.6.5. Cestovný ruch

Región MALOHONT disponuje množstvom prírodných, historických, ale aj náučných a iných zaujímavostí, ktoré sú základným predpokladom pre rozvoj cestovného ruchu.

Z prírodných atraktivít patrí medzi najvýznamnejšie najvyšší vrch územia MALOHONTU - Klenovský Vepor, ale aj chránené územia Alúvium Blhu, Drienčanský kras a Hikóriový porast. Pre turistov sú lákavé výhľady z rozhľadní v Rimavskej Bani, Klenovci a Nižnom Skálniku alebo vyhlídkových miest v Lipovci a na sedle Chorepa v Klenovci. Turistické

výlety spojené s cennými informáciami priamo v teréne ponúkajú náučné chodníky v Drienčanoch, Teplom Vrchu, Nižnom Skálniku a jeho okolí, v Kokave nad Rimavicou a jej okolí.

Medzi turisticky najvýznamnejšie kultúrne a historické pamiatky územia patria stredoveké kostoly zaradené do trasy Gotickej cesty, regionálne múzea vo Veľkých Teriakovciach, Drienčanoch a Hnúšti, nezvyčajné archeologické nálezisko v Kyjaticiach, zrúcanina hradu Blh, viaceré pamätné izby a miestne zaujímavosti.

Pre aktívnych turistov je k dispozícii okrem turistických trás, cyklotrás aj jazdenie na koňoch v Rimavskom Brezove alebo paragliding a tandemové lety v Klenovci. Počas letnej sezóny je vyhľadávaným cieľom turistov vodná nádrž Teplý vrch, ktorá ponúka dobré podmienky pre kúpanie, vodné športy a rybolov. Najvýznamnejším strediskom zimnej rekreácie je Kokava - Lína s možnosťou večerného lyžovania a snehového raftingu.

Územie MAS MALOHONT má vhodné podmienky pre rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky. Prepojenie horskej turistiky, zimnej rekreácie s rekreáciou pri vode v kontexte s ďalšími aktivitami a využitím prírodných a kultúrnych daností územia predstavuje nevyužitý potenciál pre vytvorenie atraktívnej ponuky pre návštevníkov regiónu, a tým aj pre rozvoj cestovného ruchu.

Dôležitým predpokladom pre rozvoj cestovného ruchu je existencia ubytovacích zariadení, ktoré návštevníkom umožňujú zotrvať v území dlhší čas. Na území MAS sa nachádza spolu 31 ubytovacích zariadení, pričom návštevníci majú k dispozícii 729 lôžok (tabuľka č. 26). Hromadné ubytovacie zariadenia predstavovali podiel 54,8%, zvyšných 45,2 % tvorilo ubytovanie na súkromí. V štruktúre hromadných ubytovacích zariadení majú miernu prevahu ostatné ubytovacie zariadenia (35,3 %), za nimi nasledujú turistické ubytovne (29,4 %), penzióny (23,5 %) a najmenšie zastúpenie v území majú hotely (11,8 %).

Kapacity v ubytovacích zariadeniach boli podľa dostupných údajov v roku 2014 využité len na 7,6 % (20 119 prenocovaní), čo je v porovnaní s Banskobystrickým samosprávnym krajom (26,7 %) o 19,1 % nižšia využiteľnosť ubytovacích kapacít. V skutočnosti je však využiteľnosť ubytovacích kapacít v regióne vyššia, vzhľadom k skutočnosti, že niektoré obce nevyberajú daň z ubytovania, a teda nemajú k dispozícii údaje o počte prenocovaní.

Turisti majú na území MAS k dispozícii spolu 20 stravovacích zariadení, z toho 2 sú v prevádzke len počas letnej sezóny.

Celkovo možno konštatovať, že ubytovacích a stravovacích zariadení v regióne je málo a vo viacerých prípadoch si vyžadujú rekonštrukciu a vyššiu vybavenosť.

Tabuľka č. 26: Štruktúra ubytovacích zariadení na území MAS

obec	typ zariadenia						
	hromadné ubytovacie zariadenia				ubytovanie na súkromí	kapa- cita	stravovacie zariadenia /z toho sezónne
	hotel	penzión	turistická ubytovňa	ostat- né			
Hnúšťa	1	0	0	0	0	43	4/0
Horné Zahorany	0	0	0	0	1	10	0/0
Hrušovo	0	0	0	0	1	10	1/1
Klenovec	0	0	0	1	2	39	2/0
Kokava nad Rimavicou	0	3	1	3	8	319	5/0
Lehota nad Rimavicou	0	0	1	0	0	83	0/0
Ožďany	0	0	0	0	0	-	3/0
Rimavská Baňa	0	0	0	0	0	-	1/0
Teplý Vrch	1	0	3	2	1	200	2/1
Utekáč	0	0	0	0	1	5	1/0
Veľké Teriakovce	0	1	0	0	0	20	1/0
spolu	2	4	5	6	14	729	20/2

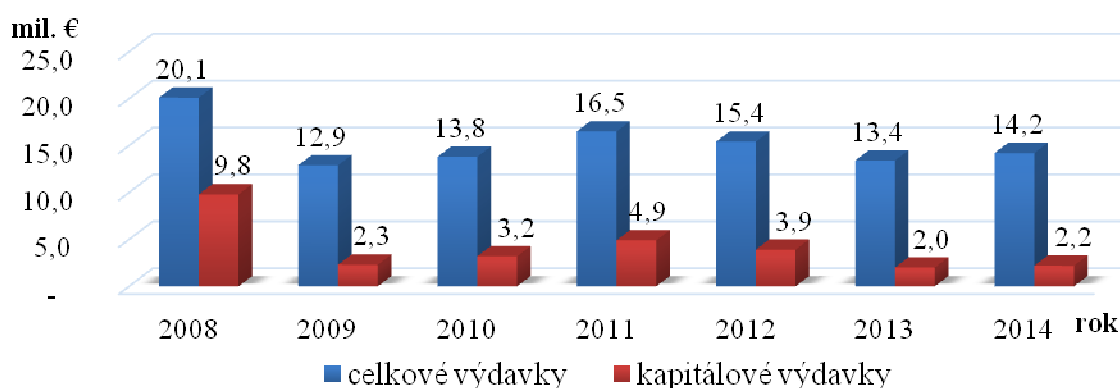
Zdroj: vlastné spracovanie, 2015

3.1.6.6. Rozpočty a majetok obcí

Celkový objem finančných prostriedkov, ktorými disponovali obce na území MAS k 31.12.2014, predstavoval hodnotu 14 472 198 €. Z týchto prostriedkov musia obce zabezpečovať všetky samosprávne úlohy, ktoré jej vyplývajú zo zákona o obecnom zriadení, ďalej nové kompetencie, ako aj rozvojové programy.

V rámci výdavkov smerovalo najviac finančných prostriedkov na bežné (neinvestičné) účely. Investičné výdavky v priebehu rokov 2008 - 2014 predstavovali v priemere 25,0 % z celkových výdavkov obcí MAS. Investičná aktivita jednotlivých obcí je rozdielna a spravidla závisí od veľkosti obce, a teda aj výšky rozpočtu a objemu financií získaných z dotácií kraja, ministerstiev a prostriedkov z fondov EÚ. Najvyšší podiel (48,8 %) z celkových výdavkov mali kapitálové výdavky v roku 2008, kedy prevažnú časť z nich tvorila podpora zo štátu a fondov EÚ na revitalizáciu hnedej priemyselnej zóny v Hnúšti. V roku 2009 predstavovali investičné výdavky už len 17,8 % z celkových výdavkov. Do roku 2011 podiel investičných výdavkov mierne stúpal, čo súviselo s implementáciou projektov podporených EÚ a implementáciou integrovanej stratégie rozvoja územia MAS. V ďalších rokoch postupne klesal podiel investičných aktivít v dôsledku končiaceho sa programového obdobia. Celkový objem financií vynaložených na investičné aktivity obcí z vlastných zdrojov, dotácií a fondov Európskej únie predstavoval v roku 2014 podiel 15,5 % z celkových výdavkov (graf č. 25).

Graf č. 25: Vývoj výdavkov v obciach MAS v rokoch 2008 - 2014

Zdroj: Hospodárenie miest, obcí a VÚC, 2015

Čistý majetok obcí v prepočte na jedného obyvateľa MAS dosahoval ku koncu roka 2014 hodnotu 1 768,4 € (tabuľka č. 27). V porovnaní s priemerom čistého majetku obcí SR (2 358,0 €) je táto hodnota nižšia o 25 %. Daný ukazovateľ informuje o výške majetku samosprávy po očistení o jej zadlženie v prepočte na obyvateľa.

Majetok obcí tvoria predovšetkým budovy obecných úradov a kultúrnych domov, školy, zdravotné strediská, domy smútku, hasičské zbrojnice, ďalšie objekty spoločenského významu a iné obecné stavby.

Tabuľka č. 27: Rozpočet a majetok územia MAS k 31.12.2014 (v €)

rozpočet			základná bilancia		čistý majetok		neobežný majetok
príjmy (bežné + kapit.)	výdavky (bežné + kapit.)	z toho kapitálové výdavky	na obyvateľa	celkom	na obyvateľa	celkom	
14 472 198	14 209 514	2 221 286	9,4	262 650	1 768,4	49 460 700	48 066 773

Zdroj: Hospodárenie miest, obcí a VÚC, 2015 (<http://www.obce.ineko.sk/>)

3.1.7. Doteraz realizované aktivity v území MAS

V programovom období 2007 - 2013 patrila MAS MALOHONT medzi 29 schválených miestnych akčných skupín na Slovensku, ktoré mali vďaka podpore z Programu rozvoja vidieka SR 2007 - 2013 možnosť implementovať integrované stratégie rozvoja územia (ďalej len ISRU) MAS v rámci prístupu LEADER.

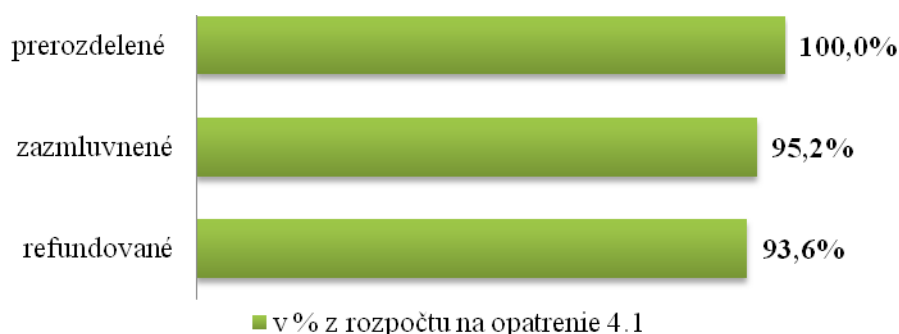
Hlavným cieľom ISRU pod názvom *Malohontu srdce dáme, o rozvoj sa postaráme* bolo zlepšenie kvality života obyvateľov regiónu Malohont, a to čo najlepším využitím miestnych ľudských, prírodných a kultúrnych zdrojov. Na jej realizáciu mala MAS k dispozícii 2 499 502,10 €, z čoho 414 923,99 € predstavovali finančné zdroje na Chod MAS (opatrenie

4.3) a 2 084 578,11 € na implementáciu opatrení osi 3 prostredníctvom osi 4 LEADER (opatrenie 4.1), z ktorých MAS realizovala nasledovné:

- 3.1 Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam - zrealizovaný 1 projekt
- 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho CR - časť A - zrealizovaných 8 projektov
- 3.2 Podpora činností v oblasti vidieckeho CR - časť B - zrealizovaný 1 projekt
- 3.4.1 Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo - zrealizovaných 40 projektov
- 3.4.2 Obnova a rozvoj obcí - zrealizovaných 11 projektov

Celkovo zrealizovala MAS MALOHONT 20 výziev na predkladanie projektov, v ktorých bolo predložených 88 projektov, z ktorých MAS schválila 82. Na úrovni PPA bolo schválených a zazmluvnených 68 z 88 predložených projektov, pričom v prípade 5 projektov žiadatelia odstúpili od zmlúv, 1 žiadateľ nepredložil žiadosť o platbu a 1 žiadateľovi nebolo refundované finančné prostriedky kvôli nedodržaniu termínu realizácie projektu. Zvyšných 20 projektov (vrátane 6, ktoré neschválila MAS) nebolo schválených, pričom dôvodom boli predovšetkým administratívne nezrovnalosti, neschválenie projektov zo strany MAS alebo stiahnutie projektov žiadateľmi. Ku koncu novembra 2015 bolo v rámci výziev MAS prerozdelených takmer 100 % zdrojov vyčlenených na opatrenie 4.1 (s výnimkou 2 515 €), pričom vzhľadom na vyššie uvedené prípady, bol objem zazmluvnených financií na úrovni 95,2 %. Celkové čerpanie predstavuje v súčasnosti 93,6 %, pričom už len 1 z projektov nemá refundované financie vynaložené v rámci realizácie projektu (graf č. 26).

Graf č. 26: Prehľad čerpania financií z PRV SR 2007 - 2013, os 4 LEADER k 30.11.2015

Zdroj: Stav čerpania na úrovni MAS, 2015

Okrem toho MAS každoročne realizovala vzdelávacie a informačné aktivity, vydávala propagačné materiály a prezentovala územie MAS doma i v zahraničí. Rovnako sa zapojila aj do projektov národnej a nadnárodnej spolupráce, ako aj do ďalších projektov financovaných

z iných zdrojov a z iniciatívy členov MAS. Súhrn zrealizovaných aktivít je podrobne uvedený v kapitole 2.1.3.

Ide o významné 7-ročné skúsenosti v oblasti implementácie stratégie rozvoja územia MAS na základe princípov prístupu LEADER, ktoré MAS MALOHONT uplatňuje na všetkých úrovniach rozhodovania a pri všetkých činnostiach v prospech rozvoja územia MAS. Tieto skúsenosti prispeli k získaniu nových zručností pracovníkov, členov i konečných prijímateľov MAS, k budovaniu partnerstva, k posilneniu vzájomnej spolupráce vnútri MAS, ako aj smerom navonok, čo zefektívnilo výmenu skúseností a prenos nových nápadov do územia MAS, pričom niektoré z nich boli aj zrealizované. Tieto skúsenosti sú zároveň predpokladom pre úspešné zvládnutie implementácie stratégie CLLD v rámci programového obdobia 2014 - 2020.

Výsledky implementácie stratégie rozvoja územia MAS sú dôkazom toho, že integrovaný prístup napomáha rozvoju vidieckych oblastí oveľa viac ako sektorovo orientované programy či projekty. Aj napriek tomu sa v posledných rokoch v okresoch Rimavská Sobota, Revúca a Poltár, do ktorých územie MAS patrí, iné prístupy pri v ich rozvoji nevyužívali, s výnimkou stratégie MAS MALOHONT.

Povinné prílohy:

- Príloha č. 16: Zoznam zdrojov (analýzy) a vstupných dokumentov

3.2. SWOT analýza

Analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození vychádza primárne z analýzy zdrojov územia. Zároveň je doplnená aj o výstupy verejných stretnutí a dotazníkového prieskumu názorov a potrieb občanov, ktoré boli porovnávané s údajmi získanými v rámci analýzy zdrojov územia. SWOT analýza je rozdelená podľa analyzovaných zdrojov územia - prírodné, ľudské, kultúrne, materiálne a ekonomické, pričom sa zameriava na miestne špecifickú, problémy a možnosti ďalšieho rozvoja územia MAS.

Do procesu tvorby SWOT analýzy bola zapojená aj verejnosť (občania a zástupcovia jednotlivých sektorov), a to nasledovnými metódami:

- verejné stretnutia vo všetkých 43 obciach za účelom určenia silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození na úrovni jednotlivých obcí (01.10. - 04.12.2014)
- informovanie verejnosti o výstupoch verejných stretnutí na web stránky MAS:
<http://www.malohont.sk/spageView.php?id=83>
- verejné stretnutie k prerokovaniu a doplneniu SWOT analýzy celého územia MAS, ktorá bola zostavená z výstupov predchádzajúcich verejných stretnutí konaných po obciach (05.02.2015 v Hrnčiarskej Vsi)
- dotazníkový prieskum názorov a potrieb občanov realizovaný vo všetkých 43 obciach v spolupráci s dobrovoľníkmi (zo 6 673 oslovených sa vyplnením dotazníka zapojilo 2 715 občanov, t.j. návratnosť 40,7 %)

Zastúpenie jednotlivých sektorov v rámci uvedených stretnutí/aktivít je popísané v tabuľke č. 5 v kapitole 2.2.3.

Obrázok č. 1: Verejné stretnutie k SWOT analýze v Hrnčiarskej Vsi

Zdroj: Ivan Varga

Tabuľka č. 28.A: SWOT analýza - prírodné zdroje

Oblasť: Prírodné zdroje	
Silné stránky	Slabé stránky
- dobrá poloha územia MAS v blízkosti európskej cesty a hraníc s Maďarskom - členité územie (190 - 1 338 m n. m.) - vyvážený podiel poľnohospodárskej pôdy (46,3 %) a lesných pozemkov (48,6 %) - dostatok zdrojov pitnej vody v území (vodárenská nádrž, pramene, studne) - bohaté zdroje minerálnej vody (30 prameňov) - vodná nádrž Teplý vrch s najteplejšou vodou na Slovensku využívaná na rekreáciu a ochranu pred povodňami - maloplošné chránené územia - vysoký prírodný potenciál pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu - pekné a tiché prostredie - čisté ovzdušie	- nevyhovujúce a nedostatočné obhospodarovanie poľnohospodárskej pôdy - nekontrolovaný výrub lesov - zdevastované a znečistené pramene vody a studne - nedostatočne udržiavané vodné toky - neudržiavané extravilány obcí, priekopy popri cestách a ich okolie - divoké skládky odpadu - nedostatočne využívaný prírodný potenciál pre rozvoj turistiky a rekreácie - znečistené životné prostredie v oblastiach s priemyselnou výrobou
Príležitosti	Ohrozenia
- využitie prírodných zdrojov pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu - využitie prírodného potenciálu pre produkciu obnoviteľných zdrojov energií - rozvoj protipovodňových opatrení - obnova a využitie minerálnych prameňov - zlepšenie starostlivosti o krajinu - výsadba nových lesov - podpora poľnohospodárstva a lesníctva	- zhoršujúce sa klimatické podmienky - prírodné katastrofy (prívalové dažde, povodne, víchrice a pod.)

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

Tabuľka č. 28.B: SWOT analýza - ľudské zdroje

Oblasť: Ľudské zdroje	
Silné stránky	Slabé stránky
- dlhodobou fungujúce verejno-súkromné partnerstvo MAS MALOHONT (od roku 2007) - skúsenosti MAS s implementáciou stratégie miestneho rozvoja na princípoch prístupu LEADER (2009 - 2015) - veľký počet občianskych združení (129) - spolupráca medzi obcami v rámci mikroregiónov - vzájomná spolupráca mikroregiónov - skúsení miestni lídri a manažéri v oblasti regionálneho rozvoja a rozvoja vidieka - aktívne zapájanie sa mladých ľudí do aktivít v niektorých obciach - existujúca medzinárodná spolupráca - dobré spolunažívanie občanov rôznych národností a vierovyznania - zlepšujúca sa vzdelanostná štruktúra obyvateľov - dobré medziľudské vzťahy - pohostinnosť ľudí	- odchod mladých a vzdelaných ľudí za prácou a lepšími životnými podmienkami - klesajúca pôrodnosť - starnutie obyvateľstva - nízka vzdelanostná úroveň - vysoký podiel obyvateľov žijúcich v rómskych osídleniach (21,4 %) - množstvo sociálne slabých rodín v dôsledku vysokej miery nezamestnanosti - vandalizmus a zvýšená kriminalita v niektorých obciach - nezáujem obyvateľov o veci verejné - pasivita ľudí v niektorých obciach - nízka úroveň dobrovoľníctva - pasivita niektorých volených zástupcov samospráv - nedostatočná informovanosť občanov - nedostatočná spolupráca medzi miestnymi subjektmi - rozdrobená sídelná štruktúra (veľký počet obcí s nízkym počtom obyvateľov)
Príležitosti	Ohrozenia
- rozvoj miestnych ľudských zdrojov - zvýšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľov - zlepšenie vzájomnej spolupráce na miestnej úrovni - zvýšenie záujmu obyvateľov o veci verejné a účasti na aktivitách v obciach - podpora činnosti existujúcich spolkov a združení - spájanie obcí za účelom efektívnejšieho výkonu samosprávnych funkcií - rozvoj medzinárodnej spolupráce - návrat mladých ľudí do regiónu	- pokračujúci nepriaznivý demografický vývoj (starnutie obyvateľov) - odchod mladých ľudí z územia - zvyšovanie rómskej populácie - zvyšovanie nezájmu občanov o dianie v obciach a území MAS - zvyšovanie kriminality a vandalizmu - zlé medziľudské vzťahy - nezáujem predstaviteľov samosprávy o verejnú mienku - nedostatok odborníkov pre realizáciu projektov - nevyužitie identifikovaných príležitostí - nedostatok informácií o rozvojových možnostiach

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

Tabuľka č. 28.C: SWOT analýza - kultúrne a historické zdroje

Oblasť: Kultúrne a historické zdroje	
Silné stránky	Slabé stránky
- spoločná história obcí zahrnutých do územia MAS - množstvo národných kultúrnych pamiatok (65) a miestnych pamätihodností - významné gotické kostoly nachádzajúce sa na trase Gotickej cesty (5) - zachované prvky tradičnej ľudovej architektúry v niektorých obciach - rodisko a pôsobisko mnohých významných dejateľov slovenskej histórie (Pavol Dobšinský, Ján Botto, Ivan Krasko, Ľudovít Kubáni, Juraj Palkovič, Samuel Kollár, Matej Hrebenda a ďalší) - dostatok priestorov pre kultúrne a spoločenské aktivity - fungujúca moderná knižnica v Hnúšti - pestrá ponuka kultúrny a spoločenských podujatí v území - aktívni remeselníci udržiavajúci tradičné remeslá typické pre územie MAS (gubárstvo, tkanie, hrnčiarstvo, rezbárstvo, kováčstvo a ďalšie) - aktívne folklórne súbory v území MAS - zachovávanie tradícií a zvyklostí	- nedostatočná starostlivosť o národné kultúrne pamiatky - zlý stav technických pamiatok (mlyny) - nedostatočný prístup k pamiatkam (otváracie hodiny, kontaktné osoby) - nedostatočná propagácia národných kultúrnych pamiatok a miestnych pamätihodností - nedostatočné priestorové označenie významných pamiatok - nedostatočná informovanosť obyvateľov i návštevníkov o histórii územia - nedostatočné využívanie kultúrneho a historického potenciálu územia MAS - zlý stav, zastarané vybavenie a nedostatočné využívanie väčšiny kultúrnych domov - nefungujúce a zanikajúce obecné knižnice a kiná - nedostatočná podpora kultúrnych a spoločenských podujatí - chýbajúca podpora tradičných remeselníkov
Príležitosti	Ohrozenia
- využitie kultúrnych pamiatok a histórie územia v cestovnom ruchu - podpora obnovy kultúrneho dedičstva - zriaďovanie pamätných izieb, historických expozícií a múzeí - využitie kultúrneho bohatstva v propagácii územia MAS - združenie remeselníkov za účelom zabezpečenia odbytu a efektívnej propagácie	- zánik historických hodnôt nevhodnou obnovou kultúrnych pamiatok - nezájem o zachovanie a prezentáciu kultúrneho dedičstva - nedostatok zdrojov na rekonštrukciu kultúrnych pamiatok a s tým súvisiacich výskumov

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

Tabuľka č. 28.D: SWOT analýza - materiálne zdroje

Oblasť: Materiálne zdroje	
Silné stránky	Slabé stránky
- výstavba nových domov a bytov v niektorých obciach - dobrá autobusová a vlaková dostupnosť v obciach, ktoré sú na hlavných trasách spojov - dobrá občianska vybavenosť vo väčších obciach - potraviny, pošty, zdravotné strediská, pohostinstvá, matriky, základné školy, klientske centrum - pomerne dobrá vybavenosť ihriskami (detské, futbalové, multifunkčné a i.) - novovybudované rozhľadne - nové ubytovacie a stravovacie zariadenia - vyznačené cyklotrasy vedúce po existujúcich komunikáciách - vyznačená sieť turistických trás - zrekonštruované obecné budovy v niektorých obciach - zrekonštruované a upravené verejné priestranstvá (námestia, parky) - zavedené protipovodňové opatrenia - rozbiehajúca sa separácia odpadu - spracované územné plány vo viacerých obciach a mikroregiónoch	- nevyhovujúci stav cestných komunikácií - zlý stav, resp. absencia chodníkov - chýbajúce komunikácie pre nemotorovú dopravu - nepostačujúce autobusové spojenia v okrajových obciach, kde je autobusové spojenie jediným dopravným spojom - chátrajúce objekty železničných staníc - nedostatočne vybudovaná environmentálna infraštruktúra (86,0 % obcí s verejným vodovodom a 20,9 % obcí s kanalizáciou) - zastarané vybavenie škôl - zlý technický stav zdravotných stredísk - nedostatok zariadení sociálnych služieb - nevyhovujúci stav obecných budov v malých obciach - chátrajúce nevyužívané budovy (v súkromnom i verejnom vlastníctve) - zlý technický stav niektorých športovísk - absencia oddychových zón v obciach - nedoriešené pozemkové úpravy - nedostatočná separácia odpadov - nedostatok turistických atrakcií, ubytovacích a stravovacích zariadení - nedostatočný signál na internet, televíziu, mobilné siete v okrajových obciach - nedostatok stavebných pozemkov
Príležitosti	Ohrozenia
- realizácia investičných zámerov obcí, občianskych organizácií a podnikateľov - podpora obcí a ostatných subjektov v znevýhodnených regiónoch - podpora budovania a rekonštrukcie technickej, environmentálnej a sociálnej infraštruktúry - budovanie atrakcií v cestovnom ruchu - vybudovanie cyklochodníka Rimavská zelená cestička	- nedostatok vstupného kapitálu pre realizáciu investičných projektov - neefektívne využívanie finančných zdrojov - nevysporiadanie vlastníckych vzťahov - byrokracia a zdĺhavé verejné obstarávanie - nesprávne nastavenie projektov a výziev - prehlbujúce sa regionálne rozdiely - nevyhovujúca politika štátu v prospech vidieka

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

Tabuľka č. 28.E: SWOT analýza - ekonomické zdroje

Oblasť: Ekonomické zdroje	
Silné stránky	Slabé stránky
- zachovaná tradícia poľnohospodárstva a spracovania dreva - fungujúce poľnohospodárske podniky - dostatočný počet SHR (109) - fungujúci priemyselný park v Hnúšti - záujem miestnych podnikateľov rozširovať výrobu - schopnosť podnikateľov využívať podporné programy financované EÚ - vytvorený turistický informačný portál - zavedené regionálne značenie miestnych produktov GEMER-MALOHONT presahujúce územie MAS - dostatok voľnej pracovnej sily	- útlm poľnohospodárstva - prevaha nevýrobných odvetví v podnikateľskej sfére - nízka miera finalizácie výroby - nedostatok pracovných príležitostí - nedostatočná podpora mikro a malých podnikateľov - slabo rozvinutá podnikateľská štruktúra - nedostatočná spolupráca medzi podnikateľmi - nedostatočne finančne ohodnotená práca - čierna práca - zlá ekonomická situácia v širšom regióne - nedostatočná ponuka a kvalita doplnkových služieb v cestovnom ruchu - slabo rozvinutý cestovný ruch - nedostatočná propagácia územia - dlhodobo vysoká miera nezamestnanosti - nízka vzdelanostná úroveň uchádzačov o zamestnanie - nedostatok investícií
Príležitosti	Ohrozenia
- prírlev investorov a investícií - podpora miestnych podnikateľov s dôrazom na využitie miestnych zdrojov a tvorbu pracovných miest - podpora mladých a malých poľnohospodárov a remeselníkov - podpora výroby a predaja miestnych produktov - rastúci záujem o vidiecky cestovný ruch - rozvoj služieb a atrakcií v cestovnom ruchu využitím miestnych daností - založenie a prevádzka oblastnej organizácie cestovného ruchu - podpora inovatívnych projektov - vzájomná spolupráca podnikateľov - využitie podporných fondov EÚ - podpora menej rozvinutých okresov	- nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily - strata pracovných návykov - nízka kúpyschopnosť obyvateľov - nevyužitie definovaných príležitostí - nedostatok kapitálu miestnych podnikateľov pre rozvoj podnikania - nepriaznivé podnikateľské prostredie - vysoké odvodové zaťaženie podnikateľov - byrokracia a zdĺhavé verejné obstarávanie - nesprávne nastavenie projektov a výziev - nepriaznivá ekonomická a sociálna situácia v regiónoch - prehlbujúce sa regionálne rozdiely - nedobudovanie infraštruktúry na regionálnej úrovni - nedostatočná podpora vidieka a malých podnikateľov

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

3.3. Identifikácia potrieb

V nadväznosti na SWOT analýzu boli identifikované potreby, ktoré vyplývajú predovšetkým z analýzy slabých stránok súčasnej situácie v území MAS a opierajú sa o príležitosti jeho rozvoja z pohľadu budúcnosti. Poradie dôležitosti potrieb zohľadňuje názory verejnosti na to, čo chce prioritne riešiť a dostupné zdroje, prostredníctvom ktorých je možné dosiahnuť ich naplnenie.

Do procesu identifikácie potrieb bola verejnosť zapojená nasledovnými metódami:

- verejné stretnutie k identifikácii problémov a potrieb (05.02.2015 v Hrnčiarskej Vsi)
- verejné stretnutie k identifikácii hlavných potrieb a možností rozvoja (23.02.2015 v Rimavských Zalužanoch)
- dotazníkový prieskum názorov a potrieb občanov realizovaný vo všetkých 43 obciach v spolupráci s dobrovoľníkmi (zo 6 673 oslovených sa vyplnením dotazníka zapojilo 2 715 občanov, t.j. návratnosť 40,7 %)

Zastúpenie jednotlivých sektorov v rámci uvedených stretnutí/aktivít je popísané v tabuľke č. 5 v kapitole 2.2.3.

Obrázok č. 2: Verejné stretnutie k identifikácii potrieb v Rimavských Zalužanoch

Zdroj: Mgr. Ivana Kováčová

3.3.1. Zoznam identifikovaných skupín potrieb

- ochrana životného prostredia:
 - zlepšenie ochrany životného prostredia
 - zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energií
 - obnovenie a rozšírenie protipovodňových opatrení

-
- podpora propagácie:
 - *zlepšenie propagácie územia a činnosti MAS*
 - *zlepšenie propagácie ponuky cestovného ruchu*
 - rozvoj voľnočasových aktivít:
 - *vytvorenie podmienok pre zmysluplné trávenie voľného času*
 - *rozvoj kultúrneho a spoločenského diania v území MAS*
 - podpora miestnych podnikateľov:
 - *podpora mikro, malých a stredných podnikateľov využívajúcich miestne zdroje*
 - *zlepšenie využívania prírodných zdrojov v miestnej ekonomike*
 - *obnova a podpora priemyselnej výroby*
 - *zvýšenie zamestnanosti*
 - budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry:
 - *dobudovanie a rekonštrukcia technickej a environmentálnej infraštruktúry*
 - *rekonštrukcia občianskej vybavenosti a rekreačných zón*
 - rozvoj spolupráce:
 - *posilnenie spolupráce v rámci MAS*
 - *posilnenie spolupráce a koordinácie aktivít medzi miestnymi podnikateľmi*
 - ochrana kultúrneho dedičstva a tradícií
 - *obnova a rozvoj kultúrnych pamiatok*
 - *zachovávanie tradícií, remesiel a ľudovej kultúry*
 - podpora vzdelávania:
 - *zlepšenie podmienok pre vzdelávanie detí, mládeže i dospelých*
 - rozvoj sociálnych služieb:
 - *vybudovanie zariadení sociálnych služieb*
 - *zabezpečenie sociálnych služieb pre rôzne skupiny obyvateľov*
 - rozvoj cestovného ruchu:
 - *vybudovanie cyklistických komunikácií*
 - *vytvorenie nových a údržba existujúcich turistických atrakcií*
 - *zvýšenie kvality ubytovacích a stravovacích služieb*
 - rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva:
 - *podpora mladých a malých poľnohospodárov*
 - *zlepšenie podmienok pre spracovanie a predaj miestnych produktov*

3.3.2. Zdôvodnenie identifikovaných potrieb

Vzhľadom na dostupné miestne zdroje, možnosti podporných programov, ako aj kapacity partnerstva a členov MAS boli identifikované potreby posúdené a hierarchicky usporiadané podľa dôležitosti ich riešenia. Zároveň boli špecifikované a zdôvodnené tie oblasti potrieb, ktoré je možné naplniť prostredníctvom priorít stratégie CLLD, ku ktorým boli priradené (tabuľka č. 29).

Tabuľka č. 29: Popis identifikovaných potrieb

Potreba	Zdôvodnenie potreby
1. Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry	Nedostatočne vybudovaná a zastaraná infraštruktúra je jeden z najväčších problémov územia MAS, ktorý sa podieľa na zníženej kvalite života v obciach a ovplyvňuje aj ostatné oblasti života. Potreba jeho riešenia najviac rezonuje aj medzi obyvateľmi územia MAS (Prieskum názorov a potrieb občanov, 2015) a vychádza aj zo skutkového stavu zhodnoteného v analytickej časti. Táto oblasť potrieb zahŕňa predovšetkým technickú infraštruktúru, z dôvodu nedostatočne vybudovaných a nevyhovujúcich ciest, absencie a zlého stavu chodníkov, zastaraného verejného osvetlenia a nedostatočného pokrytia širokopásmovým internetom, ako aj chýbajúcich komunikácií pre cyklistickú dopravu. Poddimezované je aj napojenie obcí na verejný vodovod a chýbajúca kanalizácia vo väčšine obcí (SWOT analýza - materiálne zdroje). Osobitným problémom je predovšetkým dopravná nedostupnosť niektorých základných služieb, resp. ich nízka kvalita či rôznorodosť a zlý technický stav vykazuje aj viacero objektov občianskej vybavenosti. Riešenie týchto problémov prispeje nielen k zlepšeniu kvality života obyvateľov, ale aj k zlepšeniu vzhľadu a prítlačivosti územia pre obyvateľov i návštevníkov. <i>Vzhľadom na veľkú investičnú náročnosť budú tieto problémy riešené cez IROP, OP KŽP a štandardné opatrenia PRV. Prostredníctvom obmedzených zdrojov prístupu CLLD bude riešená len časť infraštruktúry malých rozmerov a občianskej vybavenosti.</i>
2. Rozvoj cestovného ruchu	Hoci územie MAS nedisponuje prírodným a kultúrnym bohatstvom takého významu a v takom rozsahu ako okolité regióny, jeho potenciál pre rozvoj cestovného ruchu nie je zanedbateľný. Predstavujú ho najmä prírodné danosti odrážajúce miestne špecifiká a vysoká koncentrácia kultúrnych pamiatok, ako aj historický významných miest a osobností. Medzi ďalšie predpoklady rozvoja cestovného ruchu patria podujatia organizované v území MAS a jej okolí. (SWOT analýza - prírodné, kultúrne a historické zdroje). Tento potenciál nie je v súčasnosti využívaný dostatočne, najmä čo sa týka budovania nových turistických atrakcií a zážitkových programov. Od tohto je odvodená aj infraštruktúra cestovného ruchu (ubytovacie a stravovacie zariadenia), ako aj doplnkové služby a aktivity, ktoré sú v súčasnosti na pomerne nízkej úrovni. Chýba najmä koordinácia subjektov v cestovnom ruchu, kvalitné služby, rôznorodosť a komplexnosť ponuky s ohľadom na potreby návštevníkov, ako aj efektívnejšia propagácia (analýza ekonomických zdrojov, SWOT analýza - materiálne a ekonomické zdroje). Podpora napĺňania tejto potreby prispieva okrem uspokojovania potrieb návštevníkov aj k oživeniu miestnej ekonomiky a k tvorbe pracovných príležitostí. <i>S ohľadom na možnosti prístupu CLLD bude prostredníctvom MAS podporované budovanie ubytovacích a rekreačných a zariadení, turistických atrakcií, v rámci animácie regiónu a projektov spolupráce aj propagácia.</i>

3. Ochrana kultúrneho dedičstva a tradícií	Hmotné aj nehmotné kultúrne a historické dedičstvo predstavuje najväčšie bohatstvo územia MAS, ktoré nie je dostatočne využívané a udržiavané, čo sa prejavuje najmä v zlom stave väčšiny kultúrnych pamiatok (SWOT analýza - kultúrne a historické zdroje). Za nedostatočne využitý je považovaný aj ich potenciál v oblasti rozvoja kultúrneho a poznávacieho cestovného ruchu, s čím súvisí aj potreba zachovávaní tradícií, remesiel a ľudovej kultúry pre zatraktívnenie regiónu v očiach návštevníka. Riešenie tejto potreby považujú za dôležité aj miestni obyvatelia (Prieskum názorov a potrieb občanov, 2015), nakoľko v prípade realizácie podujatí ide aj o zlepšenie spoločenského vyžitia miestnych obyvateľom, a tým aj zvýšenie kvality ich života. <i>V rámci možností, ktoré územiu MAS ponúka realizácia prístupu CLLD, bude obnova a zachovávanie kultúrneho dedičstva riešené prostredníctvom jeho využitia v cestovnom ruchu, ako aj podporou občianskych iniciatív a kultúrnych aktivít z iných zdrojov vrátane zdrojov MAS.</i>
4. Podpora miestnych podnikateľov	Nepriaznivá ekonomická a sociálna situácia v území MAS sa odráža aj v podnikateľskej sfére, a to najmä v nedostatku kapitálu a odbytu, ktorý súvisí s nízkou kúpyschopnosťou obyvateľov. Na druhej strane územie MAS disponuje dostatkom zdrojov pre rozvoj podnikateľských činností, ktoré boli pre tento región typické a postupne zanikli, resp. došli k ich úpadku. Ide najmä o strojársky, chemický, potravinársky a drevársky priemysel, ktorých obnova a rozvoj môžu výrazne prispieť k zvýšeniu zamestnanosti v regióne a k zlepšeniu ekonomickej situácie (SWOT analýza - ekonomické zdroje). Potreba podpory miestnych mikro, malých a stredných podnikateľov vychádza aj z projektových zámerov podnikateľských subjektov. Rozšírením výroby a modernizáciou technológií dôjde k zvýšeniu konkurencieschopnosti miestnych podnikov, k vytvoreniu nových produktov a služieb, a tým aj k tvorbe pracovných príležitostí. <i>S dostupnými zdrojmi a podpornými programami budú v rámci stratégie CLLD podporovaní miestni podnikatelia za účelom zvýšenia zamestnanosti v území MAS, ako aj zlepšenia vzájomnej spolupráce medzi podnikmi.</i>
5. Rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva	Poľnohospodárstvo a lesníctvo patria medzi tradičné odvetvia hospodárstva v území MAS a aj v súčasnosti tvoria významný podiel v štruktúre podnikateľov z hľadiska ich počtu, hoci ich podiel na zamestnanosti je menší (SWOT analýza - ekonomické zdroje). Naplnenie tejto potreby sa týka najmä podpory poľnohospodárskych podnikov za účelom zlepšenia ich produkcie. Rozšírenie poľnohospodárskych činností podnikov o služby v cestovnom ruchu alebo o spracovanie a predaj potravinárskych produktov ponúka zároveň priestor pre zlepšenie ich životaschopnosti, ako aj k zvyšovaniu zamestnanosti a v neposlednom rade aj k zatraktívneniu ponuky cestovného ruchu. <i>Vzhľadom na veľké investície, ktoré si odvetvie poľnohospodárstva vyžaduje, bude podpora v rámci prístupu CLLD určená pre malých a mladých poľnohospodárov, ako aj na podporu výroby a predaj miestnych produktov.</i>
6. Ochrana životného prostredia	Potreba ochrany životného prostredia vychádza so slabých stránok územia MAS ako sú znečistené vodné toky a pramene, mnoho čiernych skládok, zarastené okolia ciest a pod. (SWOT analýza - prírodné zdroje) a po budovaní infraštruktúry bola identifikovaná ako druhá najdôležitejšia oblasť aj obyvateľmi územia MAS (Prieskum názorov a potrieb občanov, 2015). S ochranou životného prostredia súvisí aj využívanie obnoviteľných zdrojov energií, nakladanie s odpadmi a protipovodňové opatrenia, ktoré v konečnom dôsledku prispievajú k zvyšovaniu kvality života obyvateľov. <i>Väčšina z týchto aktivít presahuje svojim rozsahom možnosti prístupu CLLD, preto budú riešené cez OP KŽP a vlastné zdroje miestnych subjektov. Menej finančne náročné aktivity (úpravy prameňov, studní a pod.) budú podporované ako súčasť obnovy a rozvoja obcí, resp. občianskych iniciatív.</i>

7. Rozvoj sociálnych služieb	Starnutie obyvateľov v území MAS je dlhodobým javom, ktorý je spôsobený predovšetkým zníženou pôrodnosťou a odlivom mladých ľudí z regiónu. S pribúdaním seniorov sa zvyšuje dopyt po sociálnych službách v rôznych zaradeniach, ktoré sú v území MAS dlhodobo obsadené (SWOT analýza - ľudské a materiálne zdroje). Rovnako je to aj v prípade ostatných skupín obyvateľov odkázaných na pomoc iných, ktorí sú v dôsledku nedostatku, resp. nízkej kvality služieb ohrození vylúčením zo spoločnosti. Budovanie takýchto zariadení prispieva k riešeniu uvedených problémov a zároveň aj k tvorbe pracovných miest, ktoré sú s poskytovaním týchto služieb spojené. <i>Vzhľadom budú prostredníctvom zdrojov stratégie CLLD podporované zariadenia sociálnych služieb komunitného charakteru a aktivity na podporu sociálneho začleňovania budú riešené individuálne cez OP LZ.</i>
8. Podpora propagácie	Nedostatočná propagácia je problémom najmä v oblasti cestovného ruchu, ale dotýka sa aj ostatných oblastí, napríklad podnikateľskej sféry i samotnej MAS (SWOT analýza - ekonomické zdroje). Riešenie toho problému je potrebné aj s ohľadom na potrebu rozvoja cestovného ruchu ako významného odvetvia hospodárstva, ktorého prínos spočíva vo zvyšovaní zamestnanosti, tvorbe pridanej hodnoty a vzniku ďalších nadväzujúcich služieb. <i>Táto potreba bude napĺňaná čiastočne cez animačné aktivity v rámci realizácie stratégie CLLD a v rámci iniciatív podporovaných cez grantový program MAS.</i>
9. Rozvoj voľnočasových aktivít	Vytváranie podmienok pre trávenie voľného času má pri rozvoji obcí dôležitý význam z hľadiska uspokojovania potrieb občanov, budovania medziľudských vzťahov a pocitu spolupatričnosti miestnych komunít. Aj napriek tomu, že vybavenie infraštruktúrou pre voľný čas je v území MAS pomerne dobré, v mnohých prípadoch je zastarané (SWOT analýza - materiálne, kultúrne a historické zdroje). Ide napríklad o ihriská, športové areály, kultúrne domy, parky a iné priestory využívané pre voľný čas, ktorých modernizácia prispieva k zlepšeniu života obyvateľov i návštevníkov územia. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať podujatiam a dobrovoľníckym aktivitám verejnoprospešného charakteru, ktoré budú podporované cez grantový program MAS. <i>S ohľadom na možnosti prístupu CLLD budú prostredníctvom MAS prednostne podporovaná obnova tých zariadení, ktoré sú využívané a budovanie nových zariadení, ktoré sa v okolitých obciach nenachádzajú.</i>
10. Rozvoj spolupráce	Aj napriek tomu, že spolupráca v území MAS sa za posledných 10 rokov posunula výrazne vpred, stále je čo zlepšovať, a to nielen medzi zástupcami jednotlivých sektorov, ale aj medzi sektormi navzájom (SWOT analýza - ľudské a ekonomické zdroje). Rovnako je to aj v prípade spolupráce smerom navonok na národnej i medzinárodnej úrovni, čo prináša nové poznatky a skúsenosti do rozvoja územia MAS. <i>K naplneniu tejto potreby výrazne prispeje každodenný chod MAS a animácie, ako aj projekty spolupráce v rámci jednotlivých priorít i medzi nimi navzájom.</i>
11. Podpora vzdelávania	Dostupnosť škôl a školských zariadení je pomerne dobrá, ich vybavenie je však v prevažnej miere zastarané a stav niektorých objektov je nevyhovujúci (SWOT analýza - materiálne zdroje). Príležitosťou pre nedostatočne využívané kapacity škôl je nové zameranie mimoškolskej činnosti, napríklad aj na celoživotné vzdelávanie, resp. na komunitnú činnosť. <i>Vzhľadom na rozsiahlosť problému a obmedzené možnosti MAS bude táto potreba napĺňaná individuálne prostredníctvom IROP a OP LZ. Špecifická časť vzdelávacích aktivít potrebných k efektívnej implementácii stratégie CLLD bude riešená v rámci animačných aktivít.</i>

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

Priradenie priorít k identifikovaným potrebám je uvedené v kapitole 4.2.

4. STRATEGICKÝ RÁMEC

4.1. Definovanie vízie a strategického cieľa

V nadväznosti na SWOT analýzu a identifikované potreby bola definovaná vízia rozvoja do roku 2030. Predstavuje očakávaný stav, ktorý chce MAS MALOHONT na svojom území z dlhodobého hľadiska dosiahnuť pri uplatňovaní princípov prístupu LEADER.

Vízia:

Malohont - prosperujúci región príťažlivý pre obyvateľov, podnikateľov i návštevníkov. Kvalitné a dostupné základné služby vytvárajú podmienky pre spokojný život obyvateľov regiónu, ktorí sa aktívne podieľajú na jeho rozvoji. Prostredie priaznivé pre rozvoj podnikania umožňuje zhodnocovať miestne zdroje a vytvárať pracovné miesta v regióne. Rozmanitá ponuka cestovného ruchu využívajúca prírodný, historický a kultúrny potenciál regiónu je lákadlom pre návštevníkov, ktorí sa sem radi vracajú za zážitkami a poznaním.

Želaná zmena v území MAS bola konkretizovaná do strategického cieľa, ktorý chce MAS MALOHONT dosiahnuť implementáciou stratégie CLLD do roku 2023.

Strategický cieľ:

Posilniť životaschopnosť regiónu Malohont skvalitnením života obyvateľov, zlepšením podmienok pre podnikanie, zhodnotením miestneho potenciálu v cestovnom ruchu a spoluprácou.

Do zostavenia vízie, stanovenia strategického cieľa a následne špecifických cieľov a opatrení bola zapojená aj verejnosť (občania a zástupcovia jednotlivých sektorov), a to metódami popísanými v tabuľke č. 5 v kapitole 2.2.3.

4.2. Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

Pre naplnenie dlhodobej vízie a dosiahnutie strategického cieľa boli definované prioritné oblasti rozvoja územia MAS MALOHONT, do ktorých budú smerovať dostupné zdroje, úsilie a čas zainteresovaných miestnych obyvateľov a subjektov.

Priorita č. 1:

Región príťažlivý pre obyvateľov

V rámci uvedenej priority budú prostredníctvom MAS podporované investície do infraštruktúry malých rozmerov, rozširovanie a skvalitňovanie základných služieb s dôrazom na sociálne služby za účelom zvyšovania kvality života obyvateľov, čo je základným predpokladom pre zvyšovanie ich spoluúčasti na rozvoji územia MAS. Súčasťou priority je aj podpora prevádzky a animácie územia MAS, ktorá okrem rozvoja miestnych ľudských zdrojov vytvára podmienky pre posielanie spolupráce a propagácie územia MAS.

Zameranie tejto priority dopĺňa ešte infraštruktúra veľkých rozmerov, rozvoj školstva, zachovávanie ľudovej kultúry, začleňovanie znevýhodnených skupín obyvateľov do spoločnosti a podpora aktívnej občianskej spoločnosti, čo bude vzhľadom na obmedzené zameranie opatrení CLLD podporované z iných zdrojov vrátane zdrojov MAS.

Priorita č. 2:

Región príťažlivý pre podnikateľov

Podpora prostredníctvom MAS bude v rámci tejto priority zameraná predovšetkým na rozvoj podnikateľských aktivít v území MAS najmä v oblasti poľnohospodárstva, výroby miestnych produktov, marketingu a spolupráce. Okrem zatraktívnenia regiónu v očiach podnikateľov je účelom tejto podpory najmä udržanie a tvorba pracovných miest v území MAS, ako aj posilnenie miestnej ekonomiky.

Uvedená priorita zahŕňa aj podporu programov na zvýšenie zamestnanosti a samozamestnania, ktorá bude vzhľadom na obmedzené zameranie a dostupnosť možností riešená z iných zdrojov.

Priorita č. 3:

Región príťažlivý pre návštevníkov

Predmetom tretej priority je podpora aktivít smerujúcich k zvýšeniu príťažlivosti regiónu v oblasti cestovného ruchu. Zahŕňa rôznorodé aktivity od budovania nových atrakcií využívajúcich miestne danosti a špecifiká, cez skvalitnenie služieb a informovanosti turistov až po marketing a spoluprácu subjektov pôsobiacich v cestovnom ruchu. Zameranie podpory na uvedené aktivity má význam nielen z hľadiska zvýšenia návštevnosti územia MAS, ale aj z hľadiska tvorby pridanej hodnoty, pracovných miest a rozvoja ďalších nadväzujúcich služieb.

Priority stratégie CLLD boli určené v nadväznosti na zistenia SWOT analýzy a identifikované potreby (tabuľka č. 30), pričom boli zohľadnené aj názory verejnosti a zástupcov jednotlivých sektorov, ako aj kapacity a zdroje, ktoré má MAS k dispozícii, resp. ktoré môže získať pre ich naplnenie.

Tabuľka č. 30: Priradenie priorít k identifikovaným potrebám

Potreba	Priority stratégie CLLD		
	1. Región príťažlivý pre obyvateľov	2. Región príťažlivý pre podnikateľov	3. Región príťažlivý pre návštevníkov
1. Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry	x		x
2. Rozvoj cestovného ruchu			x
3. Ochrana kultúrneho dedičstva a tradícií	x		x
4. Podpora miestnych podnikateľov		x	x
5. Rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva		x	x
6. Ochrana životného prostredia	x		
7. Rozvoj sociálnych služieb	x		
8. Podpora propagácie	x	x	x
9. Rozvoj voľnočasových aktivít	x		
10. Rozvoj spolupráce	x	x	x
11. Podpora vzdelávania	x	x	

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

V rámci priorít boli stanovené nasledovné špecifické ciele, ktorých naplnenie povedie k dosiahnutiu strategického cieľa stratégie CLLD:

Priorita č. 1: Región príťažlivý pre obyvateľov

Špecifické ciele v rámci priority č. 1:

1.1 *Zlepšiť kvalitu a dostupnosť základných služieb budovaním a rekonštrukciou infraštruktúry*

1.2 *Zvýšiť participáciu obyvateľov a miestnych subjektov na rozvoji regiónu*

Priorita č. 2: Región príťažlivý pre podnikateľov

Špecifický cieľ v rámci priority č. 2:

2.1 *Zvýšiť tvorbu pracovných miest v regióne podporou miestnych podnikateľov*

Priorita č. 3: Región príťažlivý pre návštevníkov

Špecifický cieľ v rámci priority č. 3:

3.1 *Zlepšiť kvalitu ponuky cestovného ruchu a propagáciu regiónu*

Priorita č. 1: Región prít'azlivý pre obyvateľ'ov

Špecifický cieľ č. 1.1:

Zlepšiť kvalitu a dostupnosť základných služieb budovaním a rekonštrukciou infraštruktúry

Zdôvodnenie:

Špecifický cieľ č. 1.1 reaguje svojim zameraním na nevyhovujúci stav v oblasti technickej a environmentálnej infraštruktúry, ktorá buď úplne absentuje alebo nevyhovuje požiadavkám súčasnej doby. Podobná situácia je aj v sociálnej infraštruktúre, kde je predovšetkým nedostatok kapacít pre poskytovanie kvalitných sociálnych a komunitných služieb najmä vzhľadom na pribúdanie ľudí v dôchodkovom veku. Slabou stránkou je aj zastarané vybavenie a havarijný stav niektorých škôl, rovnako aj viacerých objektov občianskej vybavenosti pre voľný čas a kultúru (SWOT analýzy - materiálne, ľudské, kultúrne a historické zdroje). Kombinácia týchto nedostatkov prispieva k tomu, že miestne základné služby nie sú poskytované v požadovanej kvalite, resp. nie sú dostatočne prístupné pre všetkých obyvateľ'ov územia MAS, čo má za následok zhoršenie ich životných podmienok.

Podporou opatrení, ktoré boli vybrané na realizáciu v rámci špecifického cieľa č. 1.1, sa zvýši kvalita a dostupnosť základných služieb, a tým aj kvalita života miestnych obyvateľ'ov. Zároveň dôjde k zlepšeniu vzhľadu obcí, a tým aj k zvýšeniu atraktívnosti územia pre obyvateľ'ov i návštevníkov.

Rozvoj sociálnych služieb navyše vytvára priestor aj pre tvorbu nových pracovných príležitostí a začlenenie znevýhodnených skupín obyvateľ'ov do života v regióne.

Potreby, ktoré budú špecifickým cieľom č. 1.1 napĺňané:

1. Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry
6. Ochrana životného prostredia
7. Rozvoj sociálnych služieb
9. Rozvoj voľnočasových aktivít
11. Podpora vzdelávania

Priradenie k fokusovej oblasti PRV:

6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Špecifický cieľ č. 1.1 prispieva primárne k fokusovej oblasti 6B, a to investíciami do infraštruktúry, občianskej vybavenosti a základných služieb v rámci všetkých vybraných opatrení (1.1.1 - 1.1.6), ktoré zlepšujú kvalitu života obyvateľov a majú pozitívny vplyv na miestny rozvoj.

5C Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky

Sekundárny príspevok k fokusovej oblasti 5C spočíva v investíciách do využívania obnoviteľných zdrojov energií, ktoré môžu byť súčasťou investícií v rámci niektorých vybraných opatrení, napríklad v opatrení 1.1.2 (7.4 PRV).

Priradenie k špecifickému cieľu IROP:

5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

K špecifickému cieľu 5.1.2 prispievajú investície v rámci všetkých opatrení, nakoľko posilňujú existujúce väzby medzi mestom, resp. väčšími obcami ako rozvojovými centrami a okolitými menšími obcami v ich zázemí.

Špecifický cieľ č. 1.1 bude napĺňaný prostredníctvom 6 opatrení:

- 1.1.1 Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry malých rozmerov (7.2 PRV)
- 1.1.2 Obnova a rozvoj občianskej infraštruktúry v obciach (7.4 PRV)
- 1.1.3 Budovanie cyklistických komunikácií a doplnkovej dopravnej infraštruktúry (5.1.2 IROP)
- 1.1.4 Rozvoj infraštruktúry sociálnych a komunitných služieb (5.1.2 IROP)
- 1.1.5 Rozvoj školskej infraštruktúry a súvisiaceho vybavenia (2.2.1, 2.2.2, 2.2.3 IROP)
- 1.1.6 Budovanie a rekonštrukcia environmentálnej infraštruktúry (4.2.1 IROP, 1.1.1 a 1.2.1 OP KŽP)

V rámci implementácie stratégie CLLD bude zo zdrojov PRV a IROP podporovaná doplnková infraštruktúra malých rozmerov, úprava verejných priestranstiev, občianska vybavenosť pre voľný čas a kultúru, komunikácie pre cyklistickú dopravu a príslušná infraštruktúra, ako aj zariadenia pre poskytovanie sociálnych a komunitných služieb.

Z iných zdrojov (IROP mimo prioritnej osi č. 5, OP KŽP a štandardné opatrenia PRV) bude podporovaná technická a environmentálna infraštruktúra nad rámec finančných možností stratégie CLLD vrátane komunikácií, chodníkov, kanalizácií a vodovodov.

Priorita č. 1: Región prít'azlivý pre obyvateľ'ov

Špecifický cieľ č. 1.2:

Zvýšiť participáciu obyvateľ'ov a miestnych subjektov na rozvoji regiónu

Zdôvodnenie:

Špecifický cieľ č. 1.2 odráža potrebu riešenia viacerých problémov, ktoré sa týkajú ľudských zdrojov. Ide napríklad o nedostatočnú spoluprácu medzi miestnymi subjektmi a informovanosť obyvateľ'ov i návštevníkov o území MAS (SWOT analýza - ľudské zdroje). S tým súvisí aj nedostatočná propagácia regiónu, ktorá prispieva k nedostatočnému využívaniu miestneho potenciálu, či už v oblasti cestovného ruchu alebo v oblasti rozvoja obcí. Dlhodobo slabou stránkou územia MAS je aj nízka miera dobrovoľníctva, ktorá pramení z pasivity a nezáujmu miestnych obyvateľ'ov o dianie v regióne, ako aj z ich nepriaznivej sociálnej a ekonomickej situácie. Na okraji diania v regióne sa nachádzajú aj znevýhodnené skupiny obyvateľ'ov ako rómske komunity, seniori, zdravotne postihnutí, nezamestnaní, ženy na materskej dovolenke a ďalšie. Na druhej strane medzi pozitíva, od ktorých sa možno pri naplnení tohto cieľa odraziť, patrí aktivita občianskych organizácií a pestrá ponuka kultúrnych podujatí. Aj napriek tomu, že tieto oblasti sú pre zlepšenie kvality života potrebné, nie sú dostatočne podporované (SWOT analýza - ľudské a ekonomické zdroje).

Z uvedených dôvodov bude podpora v rámci špecifického cieľa č. 1.2 smerovať do opatrení zameraných predovšetkým na rozvoj ľudského kapitálu, ktorý je hybnou silou rozvoja územia MAS. Ich realizácia prispeje k zlepšeniu spolupráce a propagácie regiónu, ako aj k vyššej miere zapojenia verejnosti do všestranného rozvoja územia MAS vrátane tých skupín obyvateľ'ov, ktoré sú ohrozené vylúčením zo spoločnosti.

Podpora občianskych iniciatív a podujatí je okrem zlepšenia spoločenského vyžitia všetkých skupín obyvateľ'ov dôležitá aj kvôli zatraktívneniu regiónu z pohľadu návštevníka.

Potreby, ktoré budú špecifickým cieľom č. 1.2 napĺňané:

3. Ochrana kultúrneho dedičstva a tradícií
7. Rozvoj sociálnych služieb
8. Podpora propagácie
9. Rozvoj voľnočasových aktivít
10. Rozvoj spolupráce
11. Podpora vzdelávania

Priradenie k fokusovej oblasti PRV:

6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Špecifický cieľ č. 1.2 prispieva k fokusovej oblasti 6B, a to najmä animáciou územia (19.4 PRV), ale aj prevádzkou MAS (5.1.1 IROP), ktorá prispieva k miestnemu rozvoju realizáciou stratégie CLLD na základe princípov prístupu LEADER. Rovnakou mierou prispievajú k miestnemu rozvoju aj ostatné opatrenia v rámci tohto cieľa, nakoľko sa podieľajú na oživovaní územia MAS, a tým na zvyšovaní kvality života miestnych obyvateľov.

Priradenie k špecifickému cieľu IROP:

5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

K špecifickému cieľu 5.1.1 prispieva realizácia opatrenia zameraného na efektívne zabezpečenie chodu MAS a implementácie CLLD, ktorá je okrem iného zacielená aj na podporu podnikania a inovácií, pričom na zvyšovaní zamestnanosti na miestnej úrovni sa podieľa svojim personálom aj samotná MAS.

Špecifický cieľ č. 1.2 bude napĺňaný prostredníctvom 5 opatrení:

- 1.2.1 Chod miestnej akčnej skupiny (5.1.1 IROP)
- 1.2.2 Animácia regiónu (19.4 PRV)
- 1.2.3 Podpora občianskych iniciatív (grantový program MAS)
- 1.2.4 Podpora ľudovej kultúry a kultúrno-osvetovej činnosti (FPU)
- 1.2.5 Podpora sociálneho začlenenia znevýhodnených a ohrozených skupín obyvateľov (4.1.1 OP ĽZ)

V rámci implementácie stratégie CLLD bude zo zdrojov IROP podporovaná prevádzka MAS a zo zdrojov PRV budú financované animačné aktivity v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD ako informovanosť a propagácia územia MAS.

Z iných zdrojov (grantový program MAS, FPU a OP ĽZ) budú podporované občianske iniciatívy, podujatia zamerané na zachovanie kultúrneho dedičstva regiónu a programy na podporu začleňovania znevýhodnených skupín obyvateľov.

Priorita č. 2: Región prít'azlivý pre podnikateľ'ov

Špecifický cieľ č. 2.1:

Zvýšiť tvorbu pracovných miest v regióne podporou miestnych podnikateľ'ov

Zdôvodnenie:

Špecifický cieľ č. 2.1 vychádza zo slabých stránok územia MAS, ktoré majú spolu s nedostatočne vybudovanou infraštruktúrou, nepriaznivou demografickou situáciou a nízkou vzdelanostnou úrovňou obyvateľ'stva, najväčší vplyv na zlú ekonomickú situáciu v území MAS (SWOT analýza - materiálne, ľudské a ekonomické zdroje). Jedná sa o nedostatočne rozvinutú podnikateľ'skú štruktúru, v ktorej napriek pomerne nízkemu počtu podnikateľ'ských subjektov dominujú živnostníci (70,8 %) pôsobiaci prevažne v nevýrobných odvetviach. Aj napriek tomu, že primárny sektor je počtom subjektov zastúpený takmer rovnako ako sekundárny, ich podiel na zamestnanosti je rozdielny. Zatiaľ, čo v primárnom sektore pracuje len 9,7 % ekonomicky aktívnych obyvateľ'ov, v sekundárnom je to až 36,3 %, čo je na jednej strane spôsobené znižovaním počtu pracovných príležitostí v poľnohospodárskej prvovýrobe a na strane druhej prítomnosťou zahraničných investorov v oblasti spracovateľ'ského priemyslu. Odvetvová štruktúra podnikateľ'ského sektora poznačená útlmom poľnohospodárstva a úpadkom strojár'skeho, potravinár'skeho a sklár'skeho priemyslu má vplyv na nedostatočnú tvorbu pracovných miest. Ďalšími príčinami dlhodobu vysokej miery nezamestnanosti sú nepriaznivá vzdelanostná štruktúra nezamestnaných a migrácia kvalifikovanej pracovnej sily, čo má súvis s nedostatkom podnikateľ'ských investícií, a tým aj s nedostatočnou ponukou pracovných príležitostí (SWOT analýza - ekonomické zdroje).

Aj napriek tomu, že ide o problémovú oblasť, ktorá dlhodobo presahuje rámec a možnosti územia MAS, realizácia opatrení definovaných v rámci špecifického cieľa č. 2.1 môže vo výraznej miere prispieť k udržaniu a tvorbe nových pracovných miest v území MAS, ako aj k vytvoreniu podmienok, vďaka ktorým sa územie MAS stane prít'azlivé nielen pre podnikateľ'ov, ale aj miestnych obyvateľ'ov.

Ide predovšetkým o investície do rozvoja podnikateľ'skej činnosti poľnohospodár'ských podnikov, ktoré prispievajú k posilneniu ich ekonomickej stability a k nárastu pridanej hodnoty v poľnohospodár'stve a potravinár'stve. Rovnako aj podpora rozširovania výrobných činností, resp. poskytovania služieb, zavádzanie inovácií, spolupráca medzi podnikateľ'mi, ako aj podpora zamestnanosti a samozamestnania povedie k rozvoju podnikania, a tým aj k zvyšovaniu zamestnanosti a zmierneniu nepriaznivej ekonomickej situácie v území MAS.

Potreby, ktoré budú špecifickým cieľom č. 2.1 napĺňané:

4. Podpora miestnych podnikateľov
5. Rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva
8. Podpora propagácie
10. Rozvoj spolupráce
11. Podpora vzdelávania

Priradenie k fokusovej oblasti PRV:

3A Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín výrobcov a medziodvetvových organizácií

Opatrenie 2.1.1 (4.2 PRV) v rámci špecifického cieľa č. 2.1 prispieva primárne k fokusovej oblasti 3A, a to investíciami do spracovania, skladovania a uvádzania na trh poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, ktoré prispejú k zvýšeniu konkurencieschopnosti týchto produktov na domácom trhu a k výrobnej diverzifikácii poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov.

2B Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generačnej výmeny

Špecifický cieľ č. 2.1 prispieva opatrením 2.1.2 (6.1 PRV) primárne aj k fokusovej oblasti 2B, nakoľko podporou pre začatie podnikateľskej činnosti mladých poľnohospodárov sa uľahčuje ich vstup do odvetvia poľnohospodárstva.

2A Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie

Opatrenie 2.1.3 (6.3 PRV) v rámci špecifického cieľa č. 2.1 prispieva primárne k fokusovej oblasti 2A, a to podporou na rozvoj podnikateľskej činnosti malých poľnohospodárskych podnikov v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby, čím sa posilní ich ekonomická stabilita a dosiahne sa nárast pridanej hodnoty v poľnohospodárstve.

6A Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest

Sekundárny príspevok k fokusovej oblasti 6A spočíva v investíciách do zakladania a rozvoja poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, ktoré prispievajú k tvorbe nových pracovných príležitostí v území MAS a k posilneniu miestnej ekonomiky.

Priradenie k špecifickému cieľu IROP:

5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

K špecifickému cieľu 5.1.1 prispieva najmä realizácia opatrenia 2.1.4 (5.1.1 IROP), nakoľko je zameraná na investície do zakladania a rozvoja podnikov v rôznych sektoroch alebo odvetviach, a to za účelom tvorby, resp. udržania pracovných miest. Sekundárne k nemu prispievajú aj ostatné opatrenia v rámci špecifického cieľa č. 2.1, ktoré sú zamerané na podporu rozvoja a výrobnú diverzifikáciu poľnohospodárskych, resp. potravinárskych podnikov, čím sa tiež zvyšuje zamestnanosť na úrovni MAS.

Špecifický cieľ č. 2.1 bude napĺňaný prostredníctvom 5 opatrení:

- 2.1.1 Podpora výroby a predaja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov (4.2 PRV)
- 2.1.2 Podpora začínajúcich mladých poľnohospodárov (6.1 PRV)
- 2.1.3 Podpora podnikateľskej činnosti malých poľnohospodárov (6.3 PRV)
- 2.1.4 Podpora podnikateľov za účelom tvorby pracovných miest v regióne (5.1.1 IROP)
- 2.1.5 Podpora rozvoja miestnej zamestnanosti a samozamestnania (3.1.1 a 3.1.2 OP LŽ)

Podpora zo zdrojov PRV bude v rámci implementácie stratégie CLLD určená na začatie a rozvoj podnikateľskej činnosti poľnohospodárov, ako aj na investície do spracovania, skladovania a uvádzania na trh poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov. Zo zdrojov IROP budú podporované zakladanie a rozvoj podnikov v rôznych odvetviach hospodárstva, a to za účelom tvorby, resp. udržania pracovných miest.

Doplňujúce opatrenie zamerané na podporu samozamestnania a programov na zvýšenie zamestnanosti a zamestnatel'nosti bude riešené z iných zdrojov (3.1.1 a 3.1.2 OP LŽ).

Priorita č. 3: Región prít'azlivý pre návštevníkov

Špecifický cieľ č. 3.1:

Zlepšiť kvalitu ponuky cestovného ruchu a propagáciu regiónu

Zdôvodnenie:

Špecifický cieľ č. 3.1 je zameraný na cestovný ruch ako perspektívne odvetvie hospodárstva, ktoré môže výrazne prispieť k zlepšeniu ekonomickej aj sociálnej situácie v území MAS. Potenciál pre jeho rozvoj, ktorý predstavujú prírodné danosti, množstvo kultúrnych pamiatok, historicky významných miest a osobností, ako aj vhodné podmienky pre pešiu turistiku a cykloturistiku, kúpanie a lyžovanie či agroturistiku, je využívaný len v malej miere. K prednostiam územia patrí aj zachovávanie tradícií a pestrá ponuka podujatí, ako aj novovybudované atrakcie v podobe rozhľadní (SWOT analýza - prírodné, kultúrne a historické, materiálne a ekonomické zdroje). Absencia nekompetentného riadenia cestovného ruchu a nedostatočná spolupráca medzi podnikateľmi, obcami a občianskym sektorom, ako aj medzi podnikateľmi navzájom spôsobuje veľkú roztrieštenosť ponuky cestovného ruchu. Chýbajú zážitkové programy, ucelené produktové balíky služieb, ako aj zariadenia pre celoročné využitie či turistické atrakcie, ktoré by predĺžili pobyt návštevníkov v území MAS. S tým súvisí aj nízka obsadenosť ubytovacích zariadení, ktorých služby a doplnkové aktivity sú na pomerne nízkej úrovni. Podobná situácia je aj v stravovacích službách. Dôležitým článkom v rozvoji cestovného ruchu je propagácia, ktorá je tiež jednou zo slabých stránok územia MAS (SWOT analýza - ekonomické zdroje). Je neefektívna, nekoordinovaná a rovnako ako spolupráca je podceňovaná aj zo strany samotných podnikateľov, ktorí generujú výkony v turizme a nízka návštevnosť územia MAS sa odzrkadľuje predovšetkým v ich príjmoch.

Účelom opatrení, prostredníctvom ktorých bude špecifický cieľ č. 3.1 napĺňaný, je podpora do zvýšenia kvality služieb v cestovnom ruchu, rozšírenia rekreačnej a turistickej infraštruktúry, ako aj do zlepšenia propagácie a spolupráce.

Súčinnosť týchto opatrení sa prejaví vo väčšej rôznorodosti a komplexnosti ponúkaných služieb, čím sa územie MAS pre návštevníkov zatraktívni. Rozvojom cestovného ruchu dôjde zároveň k potrebnej diverzifikácii ekonomických aktivít v území MAS, ako aj k tvorbe nových pracovných príležitostí priamo v cestovnom ruchu alebo v nadväzujúcich odvetviach. Okrem toho sa podieľa aj na zhodnocovaní miestnych zdrojov.

Potreby, ktoré budú špecifickým cieľom č. 3.1 napĺňané:

1. Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry
2. Rozvoj cestovného ruchu
3. Ochrana kultúrneho dedičstva a tradícií
4. Podpora miestnych podnikateľov
5. Rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva
8. Podpora propagácie
10. Rozvoj spolupráce

Priradenie k fokusovej oblasti PRV:

6A Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest

Opatrenie 3.1.1 (6.4 PRV) v rámci špecifického cieľa č. 3.1 prispieva k fokusovej oblasti 6A, a to investíciami do diverzifikácie smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, akými sú aj činnosti spojené s cestovným ruchom, ktoré zabezpečia tvorbu nových pracovných miest, čím sa posilní miestna ekonomika, a tým aj kvalita života v území MAS.

6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Špecifický cieľ č. 3.1 prispieva k fokusovej oblasti 6B primárne prostredníctvom opatrenia 3.1.2 (7.5 PRV) a sekundárne aj cez ostatné opatrenia priority č. 3, nakoľko všetky podporujú rozvoj vidieckeho cestovného ruchu, čo má za následok zvýšenie príjmov a rozsahu služieb v území MAS, a tým aj stimuláciu miestnej ekonomiky.

4A Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy

Špecifický cieľ č. 3.1 prispieva k fokusovej oblasti 4A prostredníctvom opatrenia 3.1.3 (8.5 PRV), a to investíciami do poznávacej infraštruktúry v lesných ekosystémoch, čím sa podporí nielen využívanie sociálnych funkcií lesa ako sú voľný čas a cestovný ruch, ale aj zachovanie jeho biodiverzity a jej citlivé sprístupnenie.

2A Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie

Opatrenie 3.1.4 (16.3 PRV), ktorým sa napĺňa špecifický cieľ č. 3.1, prispieva k fokusovej oblasti 2A, nakoľko podporuje spoluprácu medzi mikro podnikmi pri organizácii spoločných procesov, spoločnom využívaní zdrojov, ako aj pri službách a marketingu v cestovnom ruchu, čo prispieva k lepšiemu hospodárskemu výkonu zapojených poľnohospodárskych podnikov.

Priradenie k špecifickému cieľu IROP:

5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

K špecifickému cieľu 5.1.1 prispieva najmä realizácia opatrenia 3.1.1 (6.4 PRV), ktoré podporou podnikateľských činností v cestovnom ruchu pomáha pri zvyšovaní zamestnanosti v území MAS. Sekundárne k nemu prispieva aj opatrenie 3.1.4 (16.3 PRV), kde sa v rámci spolupráce očakáva aj využívanie inovatívnych postupov.

5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Príspevok k špecifickému cieľu č. 5.1.2 spočíva v zlepšení vzťahov medzi mestom ako rozvojovým centrom a okolitým vidieckym prostredím, kde sa predpokladá realizácia väčšiny činností v oblasti vidieckeho cestovného ruchu. Tým dôjde k zlepšeniu zázemia pre rekreačné činnosti obyvateľov mesta ako protihodnota k využívaniu verejných služieb, ktoré sú pre obce dostupné v okolitých mestách.

Špecifický cieľ č. 3.1 bude napĺňaný prostredníctvom 4 opatrení:

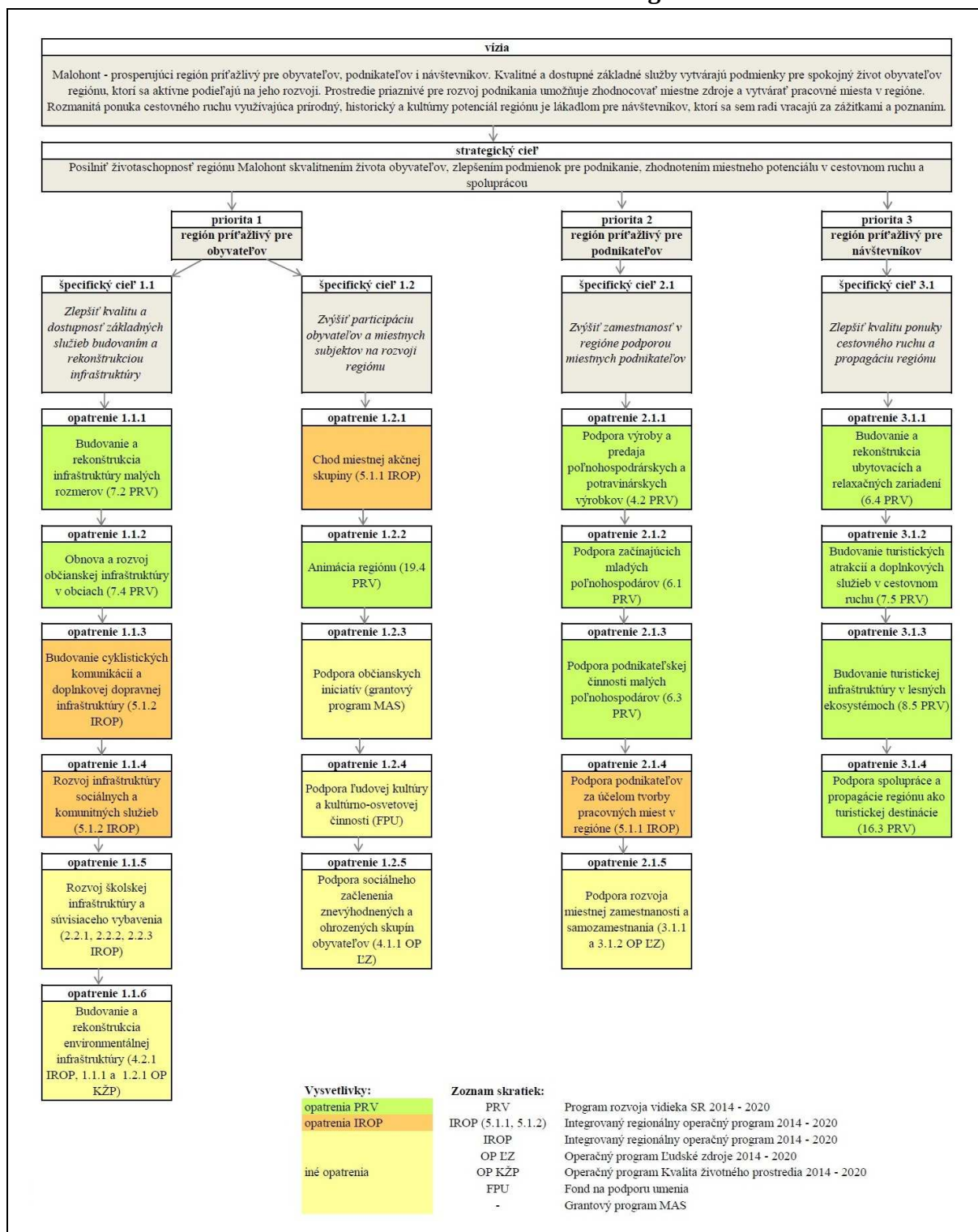
- 3.1.1 Budovanie a rekonštrukcia ubytovacích a relaxačných zariadení (6.4 PRV)
- 3.1.2 Budovanie turistických atrakcií a doplnkových služieb v cestovnom ruchu (7.5 PRV)
- 3.1.3 Budovanie turistickej infraštruktúry v lesných ekosystémoch (8.5 PRV)
- 3.1.4 Podpora spolupráce a propagácie regiónu ako turistickej destinácie (16.3 PRV)

Všetky navrhované opatrenia v rámci tohto cieľa budú v rámci implementácie stratégie CLLD podporované zo zdrojov PRV. Pôjde o podporu do ubytovacích a rekreačných zariadení, do budovania turistickej infraštruktúry a atrakcií, ako aj do marketingových aktivít a spoločných procesov, resp. aktivít v rámci poskytovania služieb v cestovnom ruchu.

Výnimkou sú činnosti 1 a 2 v rámci opatrenia 6.4 PRV a činnosti 1 a 3 v rámci opatrenia 8.5 PRV, ktoré neboli vybrané na podporu a v prípade záujmu budú riešené cez štandardné opatrenia PRV.

Navrhnutý strategický rámec tvorí celkovo 20 opatrení, ktoré boli navrhnuté tak, aby prispeli k naplneniu 4 špecifických cieľov v rámci 3 priorít, ktoré vo vzájomnej synergii povedú k dosiahnutiu strategického cieľa stratégie CLLD (obrázok č. 3).

Obrázok č. 3: Grafické znázornenie strategického rámca

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

Príspevok cieľov stratégie CLLD k cieľom Stratégie Európy 2020

Európa 2020 je desaťročná stratégia Európskej únie pre rast a zamestnanosť, ktorá bola predstavená v roku 2010. Zameriava sa nielen na prekonanie krízy, ale aj na vytvorenie podmienok pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. EÚ v nej stanovila 5 hlavných cieľov, ku ktorým má Slovensko prispieť dosiahnutím národných cieľov, ktoré si stanovilo v národných programoch reforiem (tabuľka č. 31).

Tabuľka č. 31: Ciele Stratégie Európa 2020

	národné ciele	ciele EÚ
1) Zamestnanosť		
- zvýšiť mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 až 64 rokov (v %)	72 %	75 %
2) Výskum a vývoj		
- zvýšiť úroveň investícií do výskumu a vývoja (v % HDP)	1,2 % HDP	3,0 % HDP
3) Zmena klímy a energetická udržateľnosť		
- znížiť celkové emisie skleníkových plynov	Znížiť nárast emisií skleníkových plynov mimo schémy obchodovania s emisiami tak, aby nepresiahli úroveň z roku 2005 o viac ako 13 %	Znížiť emisie skleníkových plynov oproti úrovni z roku 1990 o 20 %
- zvýšiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie (v %)	14 %	20 %
- zvýšiť energetickú efektívnosť	Zvýšiť energetickú efektívnosť prostredníctvom úspory 11 % konečnej spotreby energie v porovnaní s priemernou spotrebou v rokoch 2001 - 2005.	Zvýšiť energetickú efektívnosť prostredníctvom úspory 20 % primárnej spotreby energie
4) Vzdelávanie		
- znížiť mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky vo vekovej skupine 18 - 24 rokov (v %)	6 %	10 %
- zvýšiť podiel obyvateľov vo vekovej skupine 30 - 34 rokov, ktorí majú ukončené vysokoškolské vzdelanie (v %)	30 %	40 %
5) Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu		
- vymaniť obyvateľov z rizika chudoby a vylúčenia (počet obyvateľov)	aspoň 170 tisíc obyvateľov	aspoň 20 miliónov obyvateľov

Zdroj: Stratégia Európa 2020, Národný program reforiem SR 2010 a 2015

Špecifické ciele stratégie CLLD, a tým aj jej strategický cieľ, prispievajú k napĺňaniu cieľov Stratégie Európa 2020 najmä v nasledovných oblastiach:

- **Zamestnanosť - opatrenia špecifických cieľov stratégie CLLD 1.1, 1.2, 2.1 a 3.1,** v ktorých sa počíta so zvyšovaním zamestnanosti, a to podporou podnikania a rozvojom komunitných služieb:

1.1.4 Rozvoj sociálnej infraštruktúry a komunitných služieb (5.1.2 IROP)

1.2.1 Chod miestnej akčnej skupiny (5.1.1 IROP)

2.1.1 Podpora výroby a predaja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov (4.2 PRV)

2.1.2 Podpora začínajúcich mladých poľnohospodárov (6.1 PRV)

2.1.4 Podpora podnikateľov za účelom tvorby pracovných miest v regióne (5.1.1 IROP)

3.1.1 Budovanie a rekonštrukcia ubytovacích a relaxačných zariadení (6.4 PRV)

- **Zmena klímy a energetická udržateľnosť - opatrenia špecifických cieľov stratégie CLLD č. 1.1 a 2.1,** v ktorých súčasťou investícií môžu byť aj investície do využívania obnoviteľných zdrojov energií, čo prispieva k zvýšeniu podielu energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie, resp. investície, ktoré prispievajú k zvyšovaniu energetickej hospodárnosti budov:

1.1.2 Obnova a rozvoj občianskej infraštruktúry v obciach (7.4 PRV)

1.1.4 Rozvoj sociálnej infraštruktúry a komunitných služieb (5.1.2 IROP)

1.1.5 Rozvoj školskej infraštruktúry a súvisiaceho vybavenie (2.2.1, 2.2.2, 2.2.3 IROP)

2.1.4 Podpora podnikateľov za účelom tvorby pracovných miest v regióne (5.1.1 IROP)

- **Vzdelávanie - opatrenia špecifického cieľa stratégie CLLD č. 1.1,** v ktorých môže pri znižovaní miery predčasného ukončenia školskej dochádzky vo vekovej skupine 18 - 24 výrazne pomôcť činnosť komunitných centier:

1.1.4 Rozvoj sociálnej infraštruktúry a komunitných služieb (5.1.2 IROP)

1.2.5 Podpora sociálneho začlenenie znevýhodnených skupín a ohrozených skupín obyvateľov (4.1.1 OP LZ)

- **Boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu - opatrenia špecifických cieľov stratégie CLLD č. 1.1, 1.2 a 2.1,** v ktorých budú podporované aktivity zamerané na vytvorenie podmienok pre poskytovanie sociálnych a komunitných služieb, resp. na realizáciu programov na podporu začleňovania rôznych znevýhodnených skupín obyvateľov:

1.1.4 Rozvoj sociálnej infraštruktúry a komunitných služieb (5.1.2 IROP)

1.2.5 Podpora sociálneho začlenenie znevýhodnených skupín a ohrozených skupín obyvateľov (4.1.1 OP LZ)

2.1.5 Podpora rozvoja miestnej zamestnanosti a samozamestnania (3.1.1 a 3.1.2 OP LZ)

Príspevok cieľov stratégie CLLD k cieľom PRV SR 2014 - 2020

Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2020 (ďalej len PRV) je strategický dokument národného charakteru, na základe ktorého je poskytovaná pomoc z EPFRV v programovom období 2014 - 2020. V zmysle Spoločnej poľnohospodárskej politiky sú v PRV SR 2014 - 2020 stanovené nasledovné strategické ciele:

1) Posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora

K naplneniu prvého strategického cieľa PRV prispieva predovšetkým špecifický cieľ stratégie CLLD č. 2.1 *Zvýšiť tvorbu pracovných miest v regióne podporou miestnych podnikateľov* a vybrané opatrenia, ktoré sú zamerané na podporu investícií do poľnohospodárskych podnikov, ako aj do spracovania a odbytu ich výrobkov:

2.1.1 Podpora výroby a predaja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov (4.2 PRV)

2.1.2 Podpora začínajúcich mladých poľnohospodárov (6.1 PRV)

2.1.3 Podpora podnikateľskej činnosti malých poľnohospodárov (6.3 PRV)

Sekundárne k nemu prispieva aj špecifický cieľ č. 3.1 *Zlepšiť kvalitu a propagáciu ponuky cestovného ruchu*, a to opatrením 3.1.4 (16.3 PRV), kde sa očakáva zapojenie poľnohospodárskych podnikov do aktivít založených na princípoch spolupráce, ktoré môžu prispieť k lepšiemu hospodárskemu výkonu zapojených podnikov, a tým aj k zvýšeniu ich konkurencieschopnosti.

Ide o opatrenia priradené k nasledovným fokusovým oblastiam PRV: 2A, 2B, 3A

2) Udržateľný manažment prírodných zdrojov a prispôsobovanie sa klimatickým zmenám

K druhému strategickému cieľu PRV prispieva špecifický cieľ stratégie CLLD č. 1.1 *Zlepšiť kvalitu a dostupnosť základných služieb budovaním a rekonštrukciou infraštruktúry*, a to prostredníctvom opatrení definovaných k jeho naplneniu (z PRV aj IROP), v rámci ktorých je predpoklad realizácie investícií do zvyšovania energetickej efektívnosti a zvyšovaniu podielu OZE:

1.1.2 Obnova a rozvoj občianskej infraštruktúry v obciach (7.4 PRV)

1.1.4 Rozvoj sociálnej infraštruktúry a komunitných služieb (5.1.2 IROP)

1.1.5 Rozvoj školskej infraštruktúry a súvisiaceho vybavenie (2.2.1, 2.2.2, 2.2.3 IROP)

Okrem toho možno hovoriť aj o príspevku špecifického cieľa č. 3.1 *Zlepšiť kvalitu a propagáciu ponuky cestovného ruchu* cez opatrenie 3.1.3 (8.5 PRV), ktoré prispieva k zachovaniu biodiverzity lesných ekosystémov a k posilneniu ich sociálnych funkcií.

Opatrenia PRV sú priradené k nasledovnej fokusovej oblasti: 5C, 4A.

3) Vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunít vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest

Tretí strategický cieľ PRV bude napĺňaný prostredníctvom všetkých špecifických cieľov stratégie CLLD a opatrení, ktoré sú navrhnuté tak, aby vo vzájomnej synergii dosahovali vyvážený miestny rozvoj územia MAS spravovaného miestnym partnerstvom. Z pohľadu PRV ide primárne o nasledovné opatrenia v rámci špecifických cieľov, ktoré prispievajú k fokusovým oblastiam 6B a 6A:

1.1 Zlepšiť kvalitu a dostupnosť základných služieb budovaním a rekonštrukciou infraštruktúry - opatrenia: 1.1.1 (7.2 PRV) a 1.1.2 (7.4 PRV)

1.2 Zvýšiť participáciu obyvateľov a miestnych subjektov na rozvoji regiónu - opatrenie: 1.2.2 (19.4 PRV)

3.1 Zlepšiť kvalitu ponuky cestovného ruchu a propagáciu regiónu - opatrenia: 3.1.1 (6.4 PRV) a 3.1.2 (7.5 PRV)

Okrem opatrenia 3.1.1 (6.4 PRV) prispievajú k vytváraniu, resp. udržiavaniu pracovných miest aj ostatné opatrenia špecifických cieľov č. 1.1, 1.2 a 2.1 v rámci stratégie CLLD:

1.1.4 Rozvoj sociálnej infraštruktúry a komunitných služieb (5.1.2 IROP)

1.2.1 Chod miestnej akčnej skupiny (5.1.1 IROP)

2.1.1 Podpora výroby a predaja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov (4.2 PRV)

2.1.2 Podpora začínajúcich mladých poľnohospodárov (6.1 PRV)

2.1.4 Podpora podnikateľov za účelom tvorby pracovných miest v regióne (5.1.1 IROP)

Rovnaký príspevok ostatných opatrení k tretiemu strategickému cieľu PRV, a tým aj k vyváženému rozvoju územia MAS, spočíva v investíciách, ktoré zvyšujú kvalitu života miestnych obyvateľov, zlepšujú podmienky pre podnikanie a participáciu občanov, prispievajú k zhodnoteniu miestneho potenciálu nielen v cestovnom ruchu, ale aj v ostatných odvetviach hospodárstva vrátane poľnohospodárstva.

Príspevok cieľov stratégie CLLD k cieľom IROP 2014 - 2020

Integrovaný regionálny operačný program (ďalej len IROP) predstavuje programový dokument SR pre programové obdobie 2014 - 2020, ktorého globálnym cieľom je:

Prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

Stratégia IROP je založená na kombinácii a synergickom prepojení vhodne zvolených intervencií regionálneho a miestneho charakteru a intervencií národného charakteru ako prostriedku posilnenia kvality života a regionálnej konkurencieschopnosti, s dopadom na vyvážený územný rozvoj v 5 prioritných osiach:

- 1) Prioritná os č. 1: Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch
- 2) Prioritná os č. 2: Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším službám
- 3) Prioritná os č. 3: Mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch
- 4) Prioritná os č. 4: Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie
- 5) Prioritná os č. 5: Miestny rozvoj vedený komunitou**

V rámci IROP je realizácia stratégie CLLD podporované len prostredníctvom prioritnej osi č. 5, v ktorej sú definované nasledovné špecifické ciele:

5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Tieto ciele budú primárne napĺňané prostredníctvom nasledovných opatrení stratégie, ktoré sú definované v rámci špecifických cieľov stratégie CLLD č. 1.1, 1.2 a 2.1:

1.1.3 Budovanie cyklistických komunikácií a doplnkovej dopravnej infraštruktúry (5.1.2 IROP)

1.1.4 Rozvoj sociálnej infraštruktúry a komunitných služieb (5.1.2 IROP)

1.2.1 Chod miestnej akčnej skupiny (5.1.1 IROP)

2.1.4 Podpora podnikateľov za účelom tvorby pracovných miest v regióne (5.1.1 IROP)

Uvedené opatrenia, a teda aj špecifické ciele, prispievajú sekundárne aj k ďalším cieľom IROP v ostatných prioritných osiach:

1.2.2 Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb

2.1.1 Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni

Okrem toho sú v rámci špecifického cieľa č. 1.1 stratégie CLLD definované dva opatrenia, ktoré reagujú na potreby územia MAS ako budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry, ochrana životného prostredia a podpora vzdelávania, avšak svojím zameraním a rozsahom presahujú finančné možnosti prístupu CLLD. Jedná sa o nasledovné opatrenia, ktoré budú riešené na základe individuálnej iniciatívy, možností a kapacít žiadateľov v súlade s príslušnými strategickými dokumentmi:

1.1.5 Rozvoj školskej infraštruktúry a súvisiaceho vybavenia (2.2.1, 2.2.2, 2.2.3 IROP)

1.1.6 Budovanie a rekonštrukcia environmentálnej infraštruktúry (4.2.1 IROP, 1.1.1 a 1.2.1 OP KŽP)

4.3. Súhrn strategického rámca

Pre zjednodušenie a lepšiu prehľadnosť sú opatrenia stratégie CLLD, ktoré boli vybrané na podporu z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) v rámci realizácie prístupu LEADER/CLLD, označené rovnakým názvom a kódom/číslom ako v PRV a IROP, pričom v zátvorke sú uvádzané odkazy na opatrenia stratégie CLLD tak, ako vychádzajú zo strategického rámca. Jeho súhrnný prehľad je uvedený v tabuľke č. 32.

Tabuľka č. 32: Súhrnný prehľad strategického rámca

Vízia:		
<i>Malohont - prosperujúci región prítiahľivý pre obyvateľov, podnikateľov i návštevníkov. Kvalitné a dostupné základné služby vytvárajú podmienky pre spokojný život obyvateľov regiónu, ktorí sa aktívne podieľajú na jeho rozvoji. Prostredie priaznivé pre rozvoj podnikania umožňuje zhodnocovať miestne zdroje a vytvárať pracovné miesta v regióne. Rozmanitá ponuka cestovného ruchu využíva prírodný, historický a kultúrny potenciál regiónu je lákadlom pre návštevníkov, ktorí sa sem radi vracajú za zážitkami a poznaním.</i>		
Strategický cieľ:		
<i>Posilniť životaschopnosť regiónu Malohont skvalitnením života obyvateľov, zlepšením podmienok pre podnikanie, zhodnotením miestneho potenciálu v cestovnom ruchu a spoluprácou</i>		
Priorita 1:		
Región prítiahľivý pre obyvateľov		
Špecifický cieľ č. 1.1:		
Zlepšiť kvalitu a dostupnosť základných služieb budovaním a rekonštrukciou infraštruktúry		
Opatrenia PRV:	Opatrenia IROP:	Iné opatrenia:
7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (opatrenie stratégie 1.1.1)	5.1.2 Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach - dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel, sociálne služby a komunitné služby (opatrenia stratégie 1.1.3 a 1.1.4)	1.1.5 Rozvoj školskej infraštruktúry a súvisiaceho vybavenia (2.2.1, 2.2.2, 2.2.3 IROP)

7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry (opatrenie stratégie 1.1.2)		1.1.6 Budovanie a rekonštrukcia environmentálnej infraštruktúry (4.2.1 IROP, 1.1.1 a 1.2.1 OP KŽP)
Priorita 1: Región prítiažlivý pre obyvateľov		
Špecifický cieľ č. 1.2: Zvýšiť participáciu obyvateľov a miestnych subjektov na rozvoji regiónu		
Opatrenia PRV: 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie (opatrenie stratégie 1.2.2)	Opatrenia IROP: 5.1.1 Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD (opatrenie stratégie 1.2.1)	Iné opatrenia: 1.2.3 Podpora občianskych iniciatív (grantový program MAS) 1.2.4 Podpora ľudovej kultúry a kultúrno-osvetovej činnosti (FPU) 1.2.5 Podpora sociálneho začlenenia znevýhodnených a ohrozených skupín obyvateľov (4.1.1 OP ĽZ)
Priorita 2: Región prítiažlivý pre podnikateľov		
Špecifický cieľ 2.1: Zvýšiť tvorbu pracovných miest v regióne podporou miestnych podnikateľov		
Opatrenia PRV: 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov (opatrenie stratégie 2.1.1)	Opatrenia IROP: 5.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev (opatrenie stratégie 2.1.4)	Iné opatrenia: 2.1.5 Podpora rozvoja miestnej zamestnanosti a samozamestnania (3.1.1 a 3.1.2 OP ĽZ)

6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov (opatrenie stratégie 2.1.2) 6.3 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov (opatrenie stratégie 2.1.3)		
Priorita 3: Región prítiažlivý pre návštevníkov		
Špecifický cieľ č. 3.1: Zlepšiť kvalitu ponuky cestovného ruchu a propagáciu regiónu		
Opatrenia PRV: 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (opatrenie stratégie 3.1.1) 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie (opatrenie stratégie 3.1.2) 8.5 Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (opatrenie stratégie 3.1.3) 16.3 (Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh (opatrenie stratégie 3.1.4)	Opatrenia IROP: -	Iné opatrenia: -

4.4. Integrované znaky stratégie CLLD

Stratégia CLLD predstavuje súbor navzájom prepojených činností, ktoré majú spoločne väčšiu šancu dosiahnuť stanovené ciele a želané zmeny v území MAS, akoby boli realizované samostatne. Ide o integrovaný prístup k rozvoju územia, na ktorom je postavená celá stratégia CLLD od jej prípravy, cez implementáciu až po jej hodnotenie.

Stratégia CLLD obsahuje nasledovné integrované znaky:

- zapojenie všetkých sektorov (verejný, súkromný, občiansky) a rôznych záujmových skupín do partnerstva MAS, ako aj do rozhodovania o rozvoji územia MAS v rámci prípravy a realizácie stratégie CLLD
- pokrytie rôznych odvetví a oblastí života na úrovni územia MAS - poľnohospodárstvo, cestovný ruch, verejná správa, sociálna starostlivosť, školstvo, voľný čas a kultúra, ochrana životného prostredia a pod.
- prepojenie všetkých 20 opatrení do jedného celku - stratégie CLLD - k naplneniu 3 priorít, ktoré prispievajú k dosiahnutiu strategického cieľa
- prepojenie podporovaných činností v rámci vybraných opatrení
- prepojenie opatrení v rámci jednotlivých priorít stratégie CLLD
- prepojenie opatrení medzi špecifickými cieľmi/prioritami stratégie CLLD
- zapojenie rôznych zdrojov financovania stratégie CLLD - EPFRV, EFRR, vlastné zdroje MAS, vlastné zdroje žiadateľov a možné iné zdroje (napríklad ESF)
- realizácia grantového programu MAS
- spolupráca na rôznych úrovniach

Prepojenie činností v rámci vybraných opatrení

Integrované znaky sú priamo obsiahnuté aj v rámci konkrétnych opatrení stratégie podporovaných z PRV, resp. IROP v rámci prístupu CLLD (prepojenie rôznych činností, spolupráca medzi rôznymi subjektmi a pod.), ktorými sú:

- *4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov (opatrenie stratégie 2.1.1)*
- *7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry (opatrenie stratégie 1.1.2)*

-
- 16.3 (Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh (opatrenie stratégie 3.1.4)
 - 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie (opatrenie stratégie 1.2.2)
 - 5.1.1 Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD (opatrenia stratégie 1.2.1)
 - 5.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev (opatrenia stratégie 2.1.4)
 - 5.1.2 Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach - dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel, sociálne služby a komunitné služby (opatrenia stratégie 1.1.3 a 1.1.4)

Prepojenie opatrení v rámci jednotlivých priorít stratégie CLLD:

Ide o prepojenie súboru opatrení rôzneho charakteru, ktorých realizácia prispieva k naplneniu tej priority, v rámci ktorej boli vybrané na realizáciu.

Napríklad v rámci priority č. 1 *Región prítiažlivý pre obyvateľov* sú prepojené opatrenia investičného charakteru (1.1.1 - 1.1.6) s opatreniami neinvestičného charakteru (1.2.1 - 1.2.5), ktoré len ako súdržný celok môžu prispieť k naplneniu uvedenej priority, ktorá sa týka kvality života obyvateľov a ich zapojenia do rozvoja územia. Okrem toho ide aj o prepojenie rôznych oblastí života obyvateľov od základných verejných služieb, cez infraštruktúru až po voľný čas a kultúru.

Rovnako v rámci priority č. 2 *Región prítiažlivý pre podnikateľov* sú prepojené rôzne odvetvia hospodárstva v území MAS, ktoré sú navrhnuté tak, aby prispeli k tvorbe pracovných miest v rôznych oblastiach - poľnohospodárstvo, spracovanie potravín, priemyselná výroba, poskytovanie služieb a pod. K integrácii dochádza v rámci uvedenej priority aj v rámci dodávateľských reťazcov (poľnohospodárske podniky prvovýrobcovia - spracovatelia poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov - sprostredkovatelia predaja, resp. spotrebitelia), a to medzi opatreniami 2.1.2 (6.1 PRV), 2.1.3 (6.1 PRV), 2.1.1 (4.2 PRV) a 2.1.4 (5.1.1 IROP).

V rámci priority č. 3 *Región prítiažlivý pre návštevníkov* ide o prepojenie opatrení v rámci všetkých sektorov pôsobiacich v cestovnom ruchu - súkromný sektor v rámci opatrenia 3.1.1 (6.4 PRV), verejný sektor v rámci opatrenia 3.1.2 (7.5 PRV), občiansky sektor v rámci opatrenia 3.1.3 (8.5 PRV) a rôzne sektory v rámci opatrenia 3.1.4 (16.3 PRV) zameraného na podporu spolupráce. Okrem toho integrácia spočíva aj v spojení ubytovacích a rekreačných zariadení (6.4 PRV) s turistickými atrakciami a verejne dostupnou turistickou infraštruktúrou

(7.5 a 8.5 PRV) do ucelenej ponuky služieb v cestovnom ruchu, ktorej využitie môže byť znásobené prostredníctvom marketingu a spolupráce medzi rôznymi subjektmi v rámci ďalšieho opatrenia tejto priority (16.3 PRV).

Prepojenie opatrení medzi špecifickými cieľmi/prioritami:

Ide o prepojenie opatrení, ktoré prispievajú k naplneniu viacerých špecifických cieľov a priorít, resp. k riešeniu konkrétnych potrieb:

- prepojenie opatrení špecifického cieľa 1.1, ktorý sa týka budovania infraštruktúry s opatreniami špecifického cieľa 3.1, ktoré sa zameriava na rozvoj cestovného ruchu aj prostredníctvom budovania turistickej infraštruktúry, ktorá slúži aj pre potreby trávenia voľného času miestnych obyvateľov a naopak, kedy návštevníci regiónu využívajú základné služby a infraštruktúru
- prepojenie opatrení špecifického cieľa 2.1, ktorý sa týka tvorby pracovných miest a podnikania s opatreniami špecifického cieľa 3.1, ktorý sa týka tvorby pracovných miest a podnikania v cestovnom ruchu
- prepojenie opatrenia 1.1.4 (5.1.2 IROP) v rámci špecifického cieľa 1.1, ktorého predmetom je rozvoj sociálnych služieb, kde sa predpokladá vytvorenie pracovných miest s opatreniami špecifického cieľa 2.1, ktoré tiež podporuje tvorbu pracovných príležitostí
- prepojenie opatrení špecifického cieľa 1.2 (1.2.3 a 1.2.4), ktoré podporujú kultúrne dianie v regióne s opatreniami špecifického cieľa 3.1, ktorý je zameraný na rozvoj cestovného ruchu
- prepojenie opatrení, ktoré sú zamerané na začleňovanie znevýhodnených skupín obyvateľov, a to v rámci priority č. 1 a jej špecifických cieľov, kde opatrenie 1.1.4 (5.1.2 IROP) prispieva k budovaniu infraštruktúry sociálnych služieb a opatrenie 1.2.5 (OP ĽZ) je zamerané priamo na ich poskytovanie, ako aj s opatrením 2.1.5 (OP ĽZ) v rámci priority č. 2, ktoré podporuje aj programy na zvýšenie zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľov

Grantový program MAS

Z príspevkov obcí zahrnutých do územia MAS sú v rámci grantového programu (opatrenie 1.2.3) podporované iniciatívy občianskych organizácií, ktoré pôsobia v území MAS, pričom ide o aktivity realizované s príspevkom dobrovoľníckej práce so zameraním na:

- zachovávanie a rozvoj kultúrneho dedičstva
- podpora miestnych produktov

-
- rozvoj cestovného ruchu

Tieto oblasti podpory sú zároveň svojím zameraním prepojené s ostatnými opatreniami špecifického cieľa 1.2, ako aj s opatreniami priority č. 3

Spolupráca na rôznych úrovniach

MAS uplatňuje princíp spolupráce od svojho založenia a plánuje v tom aj naďalej pokračovať na rôznych úrovniach:

- **územie MAS** - spolupráca medzi členmi MAS a miestnymi subjektmi v podobe prípravy a realizácie spoločných projektov, aktivít a podujatí (príklady):
 - *podujatie Slovenské mitrovanie (ukončenie pastierskej sezóny), na ktorom spolupracuje MAS už 4 roky s miestnym poľnohospodárskym podnikom, s Gemersko-malohontským osvetovým strediskom a Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici a v ktorom sa spája tradícia ovčiarstva, ľudovej kultúry a ponuky služieb v cestovnom ruchu:* <http://www.malohont.sk/clanok.php?id=380>
 - *spoločná propagácia ponuky cestovného ruchu prevádzkou turistického informačného portálu (spolupráca MAS, mikroregiónov, podnikateľov, občianskych združení a obcí):* <http://www.regionmalohont.sk/>
 - *podpora propagácie miestnych produktov koordináciou regionálneho značenia GEMER-MALOHONT®:* <http://www.produkty.gemer-malohont.sk/>
 - *každoročné zostavovanie spoločného kalendára podujatí (ukážka z archívu):* <http://www.malohont.sk/spageView.php?id=91>
 - *čistenie archeologickej lokality Maginhrad v začiatkoch výstavby rozhľadne:* <http://www.malohont.sk/clanok.php?id=316>
- **úroveň okresu** - spolupráca s organizáciami s pôsobnosťou na území okresov Rimavská Sobota, Poltár a Revúca na spoločných iniciatívach (napríklad):
 - *podpísanie memoranda o podpore regiónov s vysokou mierou nezamestnanosti medzi subjektmi verejného, súkromného a občianskeho sektoru vrátane MAS MALOHONT:* <http://www.rimava.sk/spravy-z-regionu/v-tornali-podpisali-memorandum-o-podpore-regionov-s-vysokou-nezamestnanostou/>
 - *rokovania so zástupcami Ministerstva financií SR o možnostiach podpory znevýhodnených okresov uskutočnené v rámci spolupráce s iniciátormi memoranda (Občianske združenie Naša Sobota so sídlom v Rimavskej Sobote):* <http://www.rimava.sk/spravy-z-regionu/oz-nasa-sobota-so-zastupcami-ministerstva-financii-stanovili-prve-opatrenia-pre-rozvoj-regionov/>

-
- **úroveň kraja** - spolupráca s miestnymi akčnými skupinami a verejno-súkromnými partnerstvami v rámci krajského združenia MAS pod názvom Vidiecke partnerstvo Banskobystrického kraja so sídlom v Banskej Bystrici a spolupráca s partnerskými MAS na spoločných projektoch (napríklad):
 - *Regionálne značenie miestnych produktov v regióne Malohont a Hont (2014 - 2015) - 1 partnerská MAS z kraja*
 - **úroveň SR** - spolupráca medzi MAS a VSP v rámci Slovenska v občianskom združení Národná Sieť Slovenských MAS, ktorá spočíva najmä vo výmene skúseností a v spoločnom presadzovaní záujmov MAS a VSP, ako aj vertikálna spolupráca s riadiacim a platobným orgánom
 - **medzinárodná úroveň** - spolupráca s partnerskými MAS zo zahraničia, ktorá spočíva predovšetkým v realizácii spoločných projektov za účelom spoločného riešenia rovnakých, resp. podobných potrieb a pridávania hodnoty miestnym zdrojom:
 - *Výmena skúseností a získavanie zručností v oblasti poľnohospodárstva, cestovného ruchu a kultúry pre podporu rozvoja území (2011 - 2012) - 1 partnerská MAS z Francúzska a 1 partnerská MAS zo Slovenska*
 - *Kroje našich krajov (2012) - 3 partnerské MAS z ČR*
 - *Spoločne sme na koni (2014 - 2015) - 2 partnerské MAS z ČR*

4.5. Inovatívne znaky stratégie CLLD

Stratégia CLLD má vďaka spojeniu rôznych záujmových skupín v území MAS vysoký potenciál pre využitie existujúcich zdrojov a príležitostí novými a kreatívnymi spôsobmi. Významnú úlohu v novátorskom prístupe k rozvoju územia MAS zohráva samotný prístup LEADER/CLLD, ktorý umožňuje aktívne zapájanie všetkých sektorov a rôznych záujmových skupín do rozhodovania o smerovaní rozvoja územia MAS. To, že partnerstvo nie je viazané fixnou ponukou opatrení, ale má možnosť výberu, podnecuje vznik nových nápadov na projekty a aktivity v území MAS. Aj napriek tomu, že MAS MALOHONT už má skúsenosti s implementáciou stratégie rozvoja územia MAS prístupom LEADER, príprava multifondovej stratégie CLLD je pre územie MAS novou skúsenosťou.

Stratégia CLLD obsahuje nasledovné inovatívne znaky:

- nové výrobky, resp. služby
- zavádzanie nových technológií (IKT, nové technologické alebo výrobné procesy)

-
- inovatívne projekty spolupráce na národnej a nadnárodnej úrovni, s ktorých realizáciou sa počíta na základe pozitívnych skúseností z predchádzajúceho obdobia
 - nové spôsoby propagácie územia MAS v rámci animácie územia (využívanie IKT, napr. mobilných aplikácií pre propagáciu územia MAS, kalendára podujatí a pod.)
 - realizácia grantového programu MAS, v ktorom sú podporované aj inšpiratívne nápady aktívnych občianskych organizácií z územia MAS a ktorý zároveň prispieva k aktivizácii miestnych komunít, k zvyšovaniu zručností žiadateľov a k mobilizácii miestnych zdrojov vrátane finančných
 - budovanie spolupráce s novými partnerskými regiónmi za účelom prínosu nových poznatkov do územia MAS a šírenia inovácií, know-how a nových zručností
 - rozvoj nadregionálnej spolupráce v súvislosti s rozvojom regionálneho značenia miestnych produktov

Opatrenia stratégie CLLD, v ktorých sa očakáva predstavenie nových výrobkov, resp. služieb:

- 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov (opatrenie stratégie 2.1.1) - *nové poľnohospodárske a potravinárske výrobky*
- 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (opatrenie stratégie 3.1.1) - *nové služby v cestovnom ruchu*
- 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie (opatrenie stratégie 3.1.2) - *nové turistické atrakcie a služby*
- 8.5 Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (opatrenie stratégie 3.1.3) - *nové turistické atrakcie*
- 16.3 (Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh (opatrenie stratégie 3.1.4) - *nové služby v cestovnom ruchu*
- 5.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev (opatrenia stratégie 2.1.4) - *nové výrobky, resp. služby bez ohľadu na odvetvie*

-
- 5.1.2 Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach - dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel, sociálne služby a komunitné služby (opatrenia stratégie 1.1.3 a 1.1.4) - *nové spôsoby dopravy (cyklotrasy), nové sociálne zariadenia a pod.*

Opatrenia stratégie CLLD, v ktorých sa predpokladá aj využívanie technologických inovácií:

- 4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov (opatrenie stratégie 2.1.1) - *napríklad obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia technológie v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a/alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov*
- 6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov (opatrenie stratégie 2.1.2) - *napríklad obstaranie technológie pre potreby živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby*
- 7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie (opatrenie stratégie 3.1.2) - *napríklad zavedenie nových technológií v rámci drobných obslužných zariadení pre turistov, informačných bodov, KIOSKov a pod.*
- 7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry (opatrenie stratégie 1.1.2) - *napríklad nové technológie v rámci využívania OZE ako súčasť investícií do miestnych služieb*
- 16.3 (Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh (opatrenie stratégie 3.1.4) - *napríklad obstaranie nových technológií pri organizácii spoločných pracovných procesov, pri rozvoji služieb a marketingu v oblasti cestovného ruchu a pod.*
- 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie (opatrenie stratégie 1.2.2) - *napríklad zavedenie nových technológií v rámci propagácie a informovania o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD*
- 5.1.1 Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD (opatrenie stratégie 1.2.1) - *napríklad využitie zavedenie nových technológií v rámci publicity MAS*

-
- 5.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev (opatrenia stratégie 2.1.4) - *napríklad obstaranie technológií v rámci rozširovania, resp. modernizácie výroby a/alebo poskytovania služieb, pri marketingových aktivitách a pod.*
 - 5.1.2 Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach - dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel, sociálne služby a komunitné služby (opatrenia stratégie 1.1.3 a 1.1.4) - *napríklad v prípade budovania nabíjacích staníc pre elektrobicykle alebo vybavenia zariadení pre poskytovanie sociálnych a komunitných služieb*

5. IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC

5.1. Popis riadiaceho a implementačného procesu

5.1.1. Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS

MAS MALOHONT je zoskupenie predstaviteľov verejných a súkromných miestnych spoločensko-hospodárskych záujmov, v ktorých na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv.

Základnú organizačnú štruktúru MAS tvoria v zmysle zákona o združovaní občanov a v súlade s kapitolou 6.1.4 Systému riadenia CLLD 2014 - 2020 nasledovné orgány:

- a) **Zhromaždenie členov MAS (najvyšší orgán)**
- b) **Výbor MAS (výkonný orgán)**
- c) **Dozorná rada (kontrolný orgán)**
- d) **Výberová komisia MAS (výberová komisia)**
- e) **Monitorovací výbor MAS (monitorovací výbor)**
- f) **Predseda a podpredseda (štatutárny orgán)**

Personálne zloženie jednotlivých orgánov je uvedené v prílohe č. 18.

Zhromaždenie členov MAS je najvyšším orgánom združenia a tvoria ho všetci členovia združenia. Členom združenia sa môže stať každá fyzická osoba staršia ako 18 rokov alebo právnická osoba, ktorá pôsobí (má trvalý, resp. prechodný pobyt, sídlo alebo prevádzku) na území MAS. Členstvo v združení vzniká schválením prihlášky Výborom MAS, ktorý pri prijatí členov prihliada na dodržanie požiadavky, aby na úrovni rozhodovania nemali ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv. Zhromaždenie členov MAS si spomedzi seba volí členov Výboru MAS a Dozornej rady.

Výbor MAS je výkonným orgánom združenia a má 11 členov, z ktorých 3 zastupujú verejný sektor, 3 sú zo súkromného sektoru, 3 zastupujú občiansky sektor a 2 členovia sú neurčení, tzn. z ľubovoľného sektoru. Pri uvedenom zložení Výboru MAS je zabezpečené dodržanie požiadavky, aby na úrovni rozhodovania nemali ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv.

Členovia Výboru MAS sú volení najvyšším orgánom združenia, ktorý pri ich zložení zohľadňuje aj nasledovnú požiadavku týkajúcu sa odbornej praxe, ktorá musí byť zachovaná počas celej doby implementácie stratégie CLLD:

- *min. 5 ročné skúsenosti v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva, potravinárstva, rozvoja vidieka, regionálneho rozvoja a pod., ktorými disponuje aspoň 1/3 členov Výboru MAS*

Na zabezpečenie realizácie úloh združenia, manažovania činnosti MAS a spravovania verejných prostriedkov zriaďuje výkonný orgán **Kanceláriu MAS** s min. 3 pracovníkmi, ktorými sú manažér MAS, administratívny pracovník a finančný manažér, resp. účtovník. Kancelária MAS pracuje na základe pracovného poriadku, ktorý je doložený v prílohe č. 20.

Pri obsadení pracovnej pozície manažéra MAS zohľadňuje výkonný orgán aj nasledovné požiadavky týkajúce sa dosiahnutého vzdelania a odbornej praxe, pričom tieto podmienky musia byť zachované počas celej doby implementácie stratégie CLLD:

- *ukončené stredoškolské vzdelanie s maturitou a viac ako 6 rokov praxe alebo ukončené vysokoškolské vzdelanie I. alebo II. stupňa a viac ako 4 roky praxe na zodpovedajúcej manažérskej pozícii alebo v oblasti projektového manažmentu alebo regionálneho rozvoja a prax v oblasti tvorby, implementácie a koordinácie projektov v rámci EŠIF*

Súčasný personálny zloženie Kancelárie MAS je uvedené v prílohe č. 19.

Dozorná rada je kontrolným orgánom združenia a má 3 členov, z ktorých 1 zastupuje verejný sektor, 1 je zo súkromného sektoru a 1 zastupuje občiansky sektor. Pri uvedenom zložení Dozornej rady je zabezpečené dodržanie požiadavky, aby na úrovni rozhodovania nemali ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv. Členstvo v Dozornej rade je nezlučiteľné s členstvom v orgánoch združenia, okrem členstva v najvyššom orgáne.

Výberová komisia MAS má 3 členov, ak o tom Výbor MAS nerozhodne inak, pričom vždy musí byť dodržaný nepárny počet členov a minimálny počet členov, ktorý je 3. Členov Výberovej komisie MAS volí výkonný orgán z kandidátov navrhnutých najvyšším orgánom, a to pre každú výzvu nových, pričom 1 z nich zastupuje verejný sektor, 1 je zo súkromného sektoru a 1 zastupuje občiansky sektor. Pri uvedenom zložení Výberovej komisie MAS je zabezpečené dodržanie požiadavky v zmysle Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1303/2013, aby aspoň 50 % hlasov rozhodnutí o výbere patrilo partnerom, ktorí nie sú orgánmi verejnej správy. Člen Výberovej komisie MAS nemusí pôsobiť (mať trvalé, príp. prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) na území MAS.

Monitorovací výbor MAS má 3 členov, z ktorých 1 zastupuje verejný sektor, 1 je zo súkromného sektoru a 1 zastupuje občiansky sektor. Členov Monitorovacieho výboru MAS

volí výkonný orgán z kandidátov navrhnutých najvyšším orgánom na obdobie 3 rokov, ak o tom najvyšší orgán nerozhodne inak. Člen Monitorovacieho výboru MAS nemusí pôsobiť (mať trvalé, príp. prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) na území MAS.

Predseda a podpredseda sú štatutárnymi orgánmi združenia, ktorých volí spomedzi svojich členov výkonný orgán. Ak je predseda zvolený zo zástupcov verejného sektoru, podpredseda sa volí zo zástupcov súkromného alebo občianskeho sektoru a opačne.

Základné úlohy a zodpovednosti jednotlivých orgánov v zmysle Systému riadenia CLLD 2014 - 2020 sú popísané v tabuľke č. 33.

Tabuľka č. 33: Úlohy a zodpovednosť orgánov MAS

Názov orgánu MAS	Základné úlohy a činnosti
Zhromaždenie členov MAS	- schvaľuje plán činnosti združenia a rozpočet na nasledujúce obdobie - schvaľuje výročnú správu, správu o hospodárení a ročnú účtovnú uzávierku - volí a odvoláva členov Výboru MAS a Dozornej rady - schvaľuje stratégiu a jej aktualizáciu - schvaľuje stanovky, ich zmeny a doplnky - rozhoduje o zániku združenia zlúčením s iným občianskym združením alebo dobrovoľným rozpustením - a iné stanovené v stratégii CLLD, v stanovách MAS a interných smerniciach
Výbor MAS	- riadi činnosť združenia v období medzi zasadnutiami najvyššieho orgánu - zvoláva a obsahovo pripravuje zasadnutia Zhromaždenia členov MAS a pripravuje základné materiály na tieto zasadnutia - schvaľuje prijatie nových členov a rozhoduje o vylúčení členov - volí spomedzi svojich členov a odvoláva predsedu a podpredsedu združenia - zodpovedá za vypracovanie, implementáciu a aktualizáciu stratégie - zriaďuje Kanceláriu MAS na zabezpečenie spravovania verejných prostriedkov, manažovania činnosti a realizáciu úloh združenia - menuje manažéra MAS - schvaľuje štatút Výberovej komisie MAS a Monitorovacieho výboru MAS - zriaďuje Výberovú komisiu MAS a Monitorovací výbor MAS - volí a odvoláva členov Výberovej komisie MAS - vymenúva a odvoláva členov Monitorovacieho výboru MAS - vedie zoznam hodnotiteľov - zabezpečuje výber hodnotiteľov a spôsob ich priradenia k jednotlivým ŽoNFP (projektom) - iné stanovené v stratégii CLLD, v stanovách MAS a interných smerniciach
Dozorná rada	- kontroluje hospodárenie združenia - upozorňuje Výbor MAS a Zhromaždenie členov MAS na nedostatky a navrhuje opatrenia na ich odstránenie - kontroluje dodržiavanie stanov a interných smerníc
Výberová komisia MAS	- hodnotí a vyberá ŽoNFP (projekty) - schvaľuje návrh na vyradenie ŽoNFP (projektov), ktoré nesplnili podmienky formálnej kontroly, z ďalšieho hodnotenia - zoraďuje ŽoNFP (projekty) podľa výsledkov vyhodnotenia
Monitorovací výbor MAS	- hodnotí a kontroluje realizáciu projektov v rámci stratégie - pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie, správy o monitoringu za ročné obdobie a pod.

Predseda a podpredseda	- vystupuje v mene MAS navonok a podpisuje zmluvy - vo vzťahu k PRV SR 2014 - 2020 predkladá na PPA Protokol o výbere ŽoNFP (projektov) z PRV SR 2014 - 2020 - vo vzťahu k IROP predkladá Protokol o výbere ŽoNFP (projektov) z IROP na RO pre IROP
-------------------------------	---

Ďalšie úlohy a zodpovednosti, spôsob volenia a ostatné náležitosti sú riešené v stanovách MAS a interných smerniciach, ktoré tvoria prílohu č. 20.

V prípade potreby si MAS okrem uvedených orgánov zriaďuje aj **pracovné skupiny** za účelom riešenia, resp. realizácie jednotlivých aktivít združenia (napríklad pre prípravu stratégie, pre prípravu projektov spolupráce, pre realizáciu animačných podujatí a pod.). Členstvo v pracovných skupinách je založené na dobrovoľnej práci a nie je viazané na zvolenie, resp. schválenie niektorým z orgánov MAS.

Povinné prílohy:

- Príloha č. 17: Organizačná štruktúra MAS
- Príloha č. 18: Personálne zloženie orgánov MAS
- Príloha č. 19: Personálne zloženie pracovníkov Kancelárie MAS
- Príloha č. 20: Stanovy MAS a interné smernice

5.1.2. Implementačný proces

Proces výberu, hodnotenia a schvaľovania žiadostí zahŕňajúci vyhlásenie výzvy, príjem projektov, hodnotenie a výber projektov na úrovni MAS, PPA a RO pre IROP, ako aj schválenie žiadostí bude prebiehať v zmysle procesov definovaných v Systéme riadenia CLLD 2014 - 2020.

5.1.2.1. Výzva na predkladanie ŽoNFP

MAS vyhlasuje výzvy na predkladanie ŽoNFP v súlade s indikatívnym harmonogramom výziev, ktorý zostaví na obdobie min. 1 roka a zverejní ho na svojom webovom sídle www.malohont.sk. Indikatívny harmonogram výziev bude spracovaný osobitne pre plánované termíny vyhlásenia výziev v rámci PRV SR 2014 - 2020, IROP 2014 - 2020 (podlieha navyše schváleniu zo strany RO pre IROP) a grantového programu MAS, ktorý je financovaný zo zdrojov MAS.

MAS zverejní výzvu na predkladanie ŽoNFP na svojom webovom sídle www.malohont.sk, pričom toto zverejnenie má pre žiadateľov len informatívny charakter. Za oficiálne zverejnenie výzvy na predkladanie ŽoNFP, ktorej znenie je pre žiadateľov záväzné, sa považuje jej zverejnenie na webovom sídle PPA www.apa.sk (v prípade výziev v rámci PRV SR 2014 - 2020) a na webovom sídle RO pre IROP (v prípade výziev v rámci IROP 2014 - 2020). V prípade výziev na predkladanie projektov v rámci grantového programu za sa za oficiálne zverejnenie výzvy považuje jej zverejnenie na webovom sídle MAS.

Výzva na predkladanie ŽoNFP v rámci PRV SR 2014 - 2020 môže mať 2 formy:

- uzavretá výzva s presne určeným dátumom vyhlásenia a dátumom uzavretia, pričom dĺžka trvania výzvy na predkladanie ŽoNFP je min. 30 pracovných dní
- otvorená výzva, ktorej dĺžka trvania závisí od disponibilných finančných prostriedkov, pričom ich vyčerpanie je dôvodom na jej ukončenie

Formu každej výzvy uvedie MAS v indikatívnom harmonograme výziev.

Pri výbere projektov v rámci PRV SR 2014 - 2020 použije MAS jednokolový výber projektov (výzva na predkladanie ŽoNFP).

Výzva na predkladanie ŽoNFP v rámci IROP 2014 - 2020 môže mať iba formu otvorenej výzvy, ktorej dĺžka trvania závisí od disponibilných finančných prostriedkov, pričom ich vyčerpanie je dôvodom na jej ukončenie.

Informácia o plánovanom ukončení otvorenej výzvy bude zverejnená na webovom sídle MAS/PPA/RO pre IROP, a to najmenej 15 pracovných dní pred jej predpokladaným uzavretím v prípade otvorených výziev v rámci PRV SR 2014 - 2020 a min. 1 mesiac pred jej predpokladaným uzavretím v prípade výziev v rámci IROP 2014 - 2020.

Výzva na predkladanie projektov v rámci grantového programu MAS môže mať iba formu zavretej výzvy s presne určeným dátumom vyhlásenia a dátumom uzavretia, pričom dĺžka trvania výzvy na predkladanie projektov je min. 30 pracovných dní.

Príjem ŽoNFP/projektov zabezpečuje MAS prostredníctvom Kancelárie MAS. Konanie o ŽoNFP/projekte začína dňom jej doručenia na adresu sídla MAS (osobne alebo poštou v prípade PRV SR 2014 - 2020, elektronicky a osobne, resp. poštou v prípade IROP 2014 - 2020 a grantového programu MAS).

Pre výber, hodnotenie a schvaľovanie projektov v rámci grantového programu MAS platia osobitné procesy, ktoré sú upravené v podmienkach grantového programu MAS.

Za účelom lepšej informovanosti a úspešnej implementácie stratégie CLLD bude MAS informácie o všetkých vyhlásených výzvach na predkladanie projektov šíriť aj nasledovnými spôsobmi:

- spracovaním a zaslaním tlačových správ do miestnych a regionálnych médiách
- zaslaním znenia výzvy na e-mailové adresy členov MAS a obcí v území MAS
- organizovaním informačných seminárov a konzultačných dní
- poskytovaním konzultácií a poradenstva pre prijímateľov pri príprave ŽoNFP/projektov
- organizovaním vzdelávacích aktivít pre potenciálnych žiadateľov

5.1.2.2. Výber, hodnotenie a schvaľovanie žiadostí v rámci PRV SR 2014 - 2020

- a) MAS po doručení ŽoNFP v rámci administratívneho overenia overí:
- splnenie podmienok doručenia ŽoNFP riadne, včas a vo forme určenej vo výzve. ŽoNFP, ktoré splnili podmienky doručenia ŽoNFP, zaregistruje MAS v IS AGIS PRV a vydá žiadateľovi Potvrdenie o registrácii ŽoNFP.
 - a následne splnenie ostatných podmienok poskytnutia príspevku určených vo výzve v rámci kontroly formálnej a vecnej správnosti ŽoNFP a oprávnenosti výdavkov.
- b) V prípade splnenia všetkých podmienok poskytnutia príspevku, ktorých overenie je súčasťou administratívneho overovania je ŽoNFP postúpená na odborné hodnotenie.
- c) MAS zabezpečí priradenie 2 odborných hodnotiteľov k ŽoNFP, a to náhodným žrebovaním zo zoznamu hodnotiteľov.
- d) Odborní hodnotitelia v rámci odborného hodnotenia ŽoNFP vyhodnotia predložené ŽoNFP na základe hodnotiacich kritérií zverejnených vo výzve. Podrobný popis spôsobu a postupu odborného hodnotenia bude uvedený v príručke pre hodnotenie ŽoNFP odbornými hodnotiteľmi.
- e) Výstupom z odborného hodnotenia je bodovací hárok ŽoNFP hodnotiteľov, ktorí sa na odbornom hodnotení podieľali.
- f) Po odbornom hodnotení nasleduje zasadnutie Výberovej komisie MAS, ktorá stanoví poradie ŽoNFP od najvyššie umiestnenej ŽoNFP po najnižšie umiestnenú ŽoNFP, a to aplikáciou výberových a rozlišovacích kritérií.
- g) Po ukončení procesu výberu ŽoNFP vypracuje Výberová komisia MAS v rámci každého kola hodnotenia Protokol o výbere ŽoNFP, v ktorom navrhne jednotlivé ŽoNFP na vydanie príslušného rozhodnutia (rozhodnutie o schválení/neschválení ŽoNFP, rozhodnutie o zastavení konania).

-
- h) Protokol o výbere ŽoNFP spolu so všetkými predloženými ŽoNFP v rámci príslušného kola hodnotenia zašle MAS na PPA do 30 pracovných dní odo dňa uzavretia výzvy/od termínu uvedeného vo výzve.
- i) PPA zabezpečí príjem posúdených ŽoNFP vrátane Protokolu o výbere ŽoNFP z MAS a následne vykoná kontrolu formálnej a vecnej správnosti, ako aj odborné hodnotenie ŽoNFP.
- j) Po skončení procesu výberu, hodnotenia a schvaľovania ŽoNFP zabezpečí PPA uzavretie zmluvy o poskytnutí NFP s prijímateľom, pričom zmluva nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po dni jej prvého zverejnenia. Týmto dňom vzniká prijímateľovi právny nárok na poskytnutie NFP.

5.1.2.3. Výber, hodnotenie a schvaľovanie žiadostí v rámci IROP 2014 - 2020:

- a) MAS po doručení ŽoNFP v rámci administratívneho overenia posúdi:
- splnenie podmienok doručenia ŽoNFP riadne, včas a vo forme určenej vo výzve. ŽoNFP, ktoré splnili podmienky doručenia ŽoNFP, zaregistruje MAS v ITMS 2014+.
 - a následne splnenie ostatných podmienok poskytnutia príspevku určených vo výzve.
- b) MAS zabezpečí priradenie 2 odborných hodnotiteľov k ŽoNFP, a to náhodným žrebovaním zo zoznamu hodnotiteľov.
- c) Odborní hodnotitelia v rámci odborného hodnotenia ŽoNFP vyhodnotia predložené ŽoNFP na základe hodnotiacich kritérií zverejnených vo výzve. Podrobný popis spôsobu a postupu odborného hodnotenia bude uvedený v príručke pre hodnotenie ŽoNFP odbornými hodnotiteľmi.
- d) Výstupom z odborného hodnotenia je bodovací hárok ŽoNFP hodnotiteľov, ktorí sa na odbornom hodnotení podieľali.
- e) Po odbornom hodnotení nasleduje zasadnutie Výberovej komisie MAS, ktorá stanoví poradie ŽoNFP od najvyššie umiestnenej ŽoNFP po najnižšie umiestnenú ŽoNFP, a to aplikáciou výberových a rozlišovacích kritérií.
- f) Po ukončení procesu výberu ŽoNFP vypracuje Výberová komisia MAS v rámci každého kola hodnotenia Protokol o výbere ŽoNFP, v ktorom navrhne jednotlivé ŽoNFP na vydanie príslušného rozhodnutia (rozhodnutie o schválení/neschválení ŽoNFP, rozhodnutie o zastavení konania).
- g) Protokol o výbere ŽoNFP spolu so všetkými predloženými ŽoNFP v rámci príslušného kola hodnotenia zašle MAS na RO a IROP do 30 pracovných dní od termínu uvedeného vo výzve.

- h) RO pre IROP zabezpečí príjem posúdených ŽoNFP vrátane Protokolu o výbere ŽoNFP z MAS, vykoná ich registráciu v ITMS2014+ a následne posúdi splnenie podmienok administratívneho overovania, odborného hodnotenia a výberu ŽoNFP zo strany MAS.
- i) Po skončení procesu výberu, hodnotenia a schvaľovania ŽoNFP zabezpečí RO pre IROP uzavretie zmluvy o poskytnutí NFP s prijímateľom, pričom zmluva nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po dni jej prvého zverejnenia. Týmto dňom vzniká prijímateľovi právny nárok na poskytnutie NFP.

5.1.2.4. Plánovaný harmonogram výziev na predkladanie ŽoNFP

Predpokladaný harmonogram vyhlasovania výziev na predkladanie projektov bol stanovený na základe skúseností z implementácie stratégie v programovom období 2007 - 2013. Pri jeho plánovaní bola zohľadnená najmä pripravenosť plánovaných investícií, pri ktorej sme vychádzali zo zozbieraných projektových zámerov od miestnych subjektov v rámci procesu prípravy stratégie CLLD a administratívne kapacity potrebné na spracovanie jednotlivých výziev (tabuľke č. 34).

Tabuľka č. 34: Plánovaný harmonogram výziev v rámci implementácie stratégie CLLD

opatrenie		rok					
PRV/IROP/GP*	stratégia CLLD	2016	2017	2018	2019	2020	2021
4.2	2.1.1			x		x	
6.1	2.1.2	x					
6.3	2.1.3		x				
6.4	3.1.1			x		x	
7.2	1.1.1		x				
7.5	3.1.2		x		x		x
7.4	1.1.2		x		x		
8.5	3.1.3				x		
16.3	3.1.4					x	
5.1.1	2.1.4		x**				
5.1.2	1.1.3		x**				
5.1.2	1.1.4		x**				
GP	1.2.3	x	x	x	x	x	

* GP - grantový program MAS

** povinná forma výziev - otvorená

Plánovaný harmonogram výziev bude každoročne aktualizovaný spracovaním indikatívneho harmonogramu výziev.

5.2. Akčný plán

Akčný plán stratégie CLLD je spracovaný podľa opatrení PRV financovaných z EPFRV, IROP financovaných z EFRR a ostatných opatrení financovaných z iných zdrojov vrátane zdrojov MAS. Pre lepšiu prehľadnosť stratégie CLLD sú opatrenia PRV a IROP zoradené v takom poradí ako sú uvádzané v dokumentoch PRV a IROP a v rovnakom poradí sú zoradené aj vo finančnom pláne stratégie CLLD. Opatrenia financované z iných zdrojov a zo zdrojov MAS sú kvôli obmedzenému rozsahu kapitoly uvedené v prílohe 21.

Tabuľka č. 35.A: Opatrenie stratégie CLLD č. 2.1.1 financované z EPFRV (4.2 PRV)

Názov opatrenia	Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	4.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	<i>3A Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín výrobcov a medziodvetvových organizácií</i>
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: <i>2.1.1 Podpora výroby a predaja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov</i> Prepojenie opatrenia s prioritou: <i>2. Región prítlačlivý pre podnikateľov</i> Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: <i>2.1 Zvýšiť tvorbu pracovných miest v regióne podporou miestnych podnikateľov</i> Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: <i>4. Podpora miestnych podnikateľov</i> <i>5. Rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva</i> Odvetvie poľnohospodárstva, ktoré má na území MAS dlhoročnú tradíciu, zaznamenáva v posledných desaťročiach útlm spojený so znižovaním zamestnanosti. Príležitosťou pre jeho oživenie je podpora do rozvoja podnikateľskej činnosti najmä v súvislosti so spracovaním miestnych produktov, čo na území MAS takmer úplne absentuje, a to aj napriek tomu, že z hľadiska počtu majú poľnohospodárske podniky významný podiel v štruktúre podnikateľov. Opatrenie je preto zamerané na podporu investícií do spracovania a odbytu poľnohospodárskej produkcie za účelom zvýšenia jej kvality a podielu na domácom trhu. V tejto súvislosti budú podporované stavebné a technologické investície súvisiace so spracovaním nových aj tradičných výrobkov, s ich skladovaním a odbytom prostredníctvom malých odbytových predajní. Realizácia opatrenia prispieva k výrobnej

	diverzifikácii poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, a tým aj k zvýšeniu ich konkurencieschopnosti a tvorbe pracovných miest, čo priamo napomáha k dosiahnutiu strategického cieľa. Rozsah a oprávnené činnosti: 1. výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok) 2. obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a/alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane produktov s chráneným označením pôvodu, chráneným zemepisným označením a zaručených tradičných špecialít podľa osobitného predpisu (nariadenie EÚ č. 1151/2012, nariadenie (EÚ) č. 1308/2013) 3. stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete - príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie 4. nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívesov a návesov, nákladných automobilov a prívesov (návesov) špecializovaných na prepravu zvierat (aj nad 3,5 t), manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh 5. zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobnéj praxe 6. investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajní¹
Oprávnení prijímatelia	1. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybích produktov) v rámci celého rozsahu činností. 2. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby ako aj spracovania vlastnej produkcie. V tomto prípade prijímateľ podpory bude môcť predávať výhradne výrobky, na ktoré sa ako vstup vzťahuje príloha I ZFEÚ.
Intenzita pomoci ¹	1. výstup v rámci prílohy I.: Základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov: - 50% pre mikro, malý a stredný podnik - 35 % pre veľký podnik Zároveň platí, že základná miera podpory sa zvýši o 20%: - v prípade operácií v rámci operačných skupín EIP; - v prípade integrovaných projektov s inými opatreniami. Miera podpory sa môže zvýšiť kombinovane najviac do 90% z celkových oprávnených výdavkov. 2. výstup mimo prílohy I.:

¹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	Miera podpory z celkových oprávnených výdavkov: - 55% pre mikro a malé podniky - 45 % pre stredné podniky - 35% pre veľké podniky					
Oprávnené výdavky ²	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: 10 000 € Maximálna výška príspevku: 100 000 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	400 000	150 000	50 000	200 000	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	400 000	150 000	50 000	200 000	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ³	v súlade s PRV					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	4.2	Počet podporených operácií	Počet	0	3	
	4.2	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov	Počet	0	3	
	4.2	Počet nových pracovných miest	Počet	0	3	
Indikatívny harmonogram výziev	1.Q - 2.Q/2018, 1.Q - 2.Q/2020					

Tabuľka č. 35.B: Opatrenie stratégie CLLD č. 2.1.2 financované z EPFRV (6.1 PRV)

Názov opatrenia	Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	6.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	2B Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, a najmä generácie výmeny
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 2.1.2 Podpora začínajúcich mladých poľnohospodárov Prepojenie opatrenia s prioritou:

² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

³ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	2. <i>Región prítiažlivý pre podnikateľov</i> Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 2.1 Zvýšiť tvorbu pracovných miest v regióne podporou miestnych podnikateľov Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 4. Podpora miestnych podnikateľov 5. Rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva Jednou z možností posilnenia životaschopnosti poľnohospodárstva je zapojenie mladých ľudí do odvetvia poľnohospodárstva, nakoľko majú potenciál pre zavádzanie inovácií a diverzifikáciu poľnohospodárskych aktivít za účelom dosiahnutia vyššej pridanej hodnoty v poľnohospodárstve. Realizácia opatrenia prispieva k tvorbe nových pracovných príležitostí, ktoré napomôžu ku generačnej výmene v poľnohospodárstve, pričom potreba jeho realizácie vychádza zo záujmu mladých ľudí, ktorý bol prejavovaný v rámci zberu projektových zámerov pri príprave stratégie. Rozsah a oprávnené činnosti: Podpora sa poskytuje mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu.					
Oprávnení prijímatelia	Mladý poľnohospodár - samostatne hospodáriaci roľník (mikropodnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorý vykonáva poľnohospodársku prvovýrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku, ktorý je hlavným zdrojom jeho príjmu. Táto fyzická osoba v čase podania ŽoNFP nemá viac ako 40 rokov, má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho jediný a najvyšší predstaviteľ.					
Intenzita pomoci ⁴	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Oprávnené výdavky ⁵	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	50 000 € na 1 mladého poľnohospodára vo forme 2 splátok po dobu max. 5 rokov, pričom 70% podpory sa vypláca po podpise Zmluvy o poskytnutí NFP a 30% po správnej realizácii podnikateľského plánu.					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	200 000	150000	50 000	0	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	200 000	150000	50 000	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁶	v súlade s PRV					

⁴ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁵ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁶ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
	6.1	Počet podporených operácií	Počet	0	4
	6.1	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov	Počet	0	4
	6.1	Počet nových pracovných miest	Počet	0	4
Indikatívny harmonogram výziev	4.Q/2016				

Tabuľka č. 35.C: Opatrenie stratégie CLLD č. 2.1.3 financované z EPFRV (6.3 PRV)

Názov opatrenia	Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	6.3
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	2A Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 2.1.3 Podpora podnikateľskej činnosti malých poľnohospodárov Prepojenie opatrenia s prioritou: 2. Región prítiažlivý pre podnikateľov Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 2.1 Zvýšiť tvorbu pracovných miest v regióne podporou miestnych podnikateľov Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 4. Podpora miestnych podnikateľov 5. Rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva K zlepšeniu ekonomickej výkonnosti poľnohospodárskych podnikov, ktoré majú v území MAS významný podiel, prispeje aj podpora určená na rozvoj podnikateľskej činnosti malých podnikov, čím sa zvýši ich konkurencieschopnosť. Poskytnutím podpory sa zároveň predpokladá, že dôjde k zvýšeniu ich účasti na trhu a udržaniu pracovných miest, čo prispieva k naplneniu cieľov stratégie. Rozsah a oprávnené činnosti: Podpora sa poskytuje malému poľnohospodárskemu podniku na rozvoj jeho podnikateľskej činnosti spojenej s realizáciou jeho podnikateľského plánu v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby.
Oprávnení prijímatelia	Malý poľnohospodársky podnik - samostatne hospodáriaci roľník (mikropodnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúci v poľnohospodárskej prvovýrobe, ktorého výrobný potenciál, meraný štandardným výstupom, prevyšuje 4 000 Eur a neprevyšuje 9 999 Eur (hodnota štandardného výstupu).

Intenzita pomoci ⁷	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Oprávnené výdavky ⁸	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	15 000€ na 1 malý poľnohospodársky podnik vo forme 2 splátok po dobu max. 5 rokov, pričom 50% podpory sa vypláca po podpise Zmluvy o poskytnutí NFP a 50% po správnej realizácii podnikateľského plánu.					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	30 000	22 500	7 500	0	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	30 000	22 500	7 500	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁹	v súlade s PRV					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	6.3	Počet podporených operácií	Počet	0	2	
	6.3	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov	Počet	0	2	
Indikatívny harmonogram výziev	3.Q - 4.Q/2017					

Tabuľka č. 35.D: Opatrenie stratégie CLLD č. 3.1.1 financované z EPFRV (6.4 PRV)

Názov opatrenia	Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	6.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	6A Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 3.1.1 Budovanie a rekonštrukcia ubytovacích a relaxačných zariadení Prepojenie opatrenia s prioritou: 3. Región príťažlivý pre návštevníkov Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 3.1 Zlepšiť kvalitu ponuky cestovného ruchu a propagáciu regiónu

⁷ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁸ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 2. Rozvoj cestovného ruchu 5. Podpora miestnych podnikateľov Základným východiskom pre realizáciu opatrenia je nedostatok kvalitných ubytovacích zariadení a doplnkových služieb v cestovnom ruchu, ktorý sa javí ako perspektívne odvetvie hospodárstva v súvislosti so zlepšením ekonomickej situácie v území MAS. Potenciál pre jeho rozvoj, ktorým disponuje územie MAS, je však málo využitý. Opatrenie sa preto sústreďí na podporu budovania a rekonštrukcie ubytovacích zariadení a areálov pre rozvoj rekreačných činností za účelom spestrenia ponuky a zvýšenia kvality služieb vo vidieckom cestovnom ruchu. Tým sa zároveň zvýši motivácia návštevníkov k predĺženiu ich pobytu, čo so sebou prináša zvyšovanie príjmov. Podpora, ktorá bude navyše smerovaná do poľnohospodárskych podnikov, má za cieľ prispieť k diverzifikácii ich činnosti a k posilneniu ich postavenia na trhu. Podporované činnosti zároveň generujú nové pracovné miesta, čo prispieva k posilneniu miestnej ekonomiky a tým aj k naplneniu cieľov stratégie, najmä v oblasti podnikania a zhodnotenia miestneho potenciálu. Rozsah a oprávnené činnosti: Činnosť 1: činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. Oprávnená je výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie a to s kapacitou od 5 do 30 lôžok, v nadväznosti na vytvorenie alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností. V prípade obhospodarovateľov lesa je činnosť 1 oprávnená s výnimkou budovania a obnovy občianskej a poznávacej infraštruktúry (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a centrá biodiverzity na pozorovanie - mokrade, malé vodné plochy, ukážkové lesné biotopy).
Oprávnení prijímatelia	1. Mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach. 2. Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby. 3. Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve: - súkromných vlastníkov a ich združení; - obcí a ich združení; - cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním. 4. Fyzické a právnické osoby (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúce v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry).

Intenzita pomoci ¹⁰	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: - 55 % pre mikro a malé podniky - 45 % pre stredné podniky - 35 % pre veľké podniky					
Oprávnené výdavky ¹¹	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: 10 000 € Maximálna výška príspevku: 100 000 € Maximálna výška príspevku v prípade, že súčasťou ŽoNFP (projektu) je výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie s kapacitou: - do 10 lôžok: 50 000 € - nad 10 lôžok: 100 000 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	545 455	225 000	75 000	245 455	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	545 455	225 000	75 000	245 455	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ¹²	v súlade s PRV					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	6.4	Počet podporených operácií	Počet	0	4	
	6.4	Počet nových služieb v cestovnom ruchu	Počet	0	4	
	6.4	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov	Počet	0	2	
	6.4	Počet nových pracovných miest	Počet	0	3	
Indikatívny harmonogram výziev	1.Q - 2.Q/2018, 1.Q - 2.Q/2020					

Tabuľka č. 35.E: Opatrenie stratégie CLLD č. 1.1.1 financované z EPFRV (7.2 PRV)

Názov opatrenia	Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie
-----------------	--

¹⁰ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

¹¹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

¹² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7.2					
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach					
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 1.1.1 Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry malých rozmerov Prepojenie opatrenia s prioritou: 1. Región príťažlivý pre obyvateľov Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 1.1 Zlepšiť kvalitu a dostupnosť základných služieb budovaním a rekonštrukciou infraštruktúry Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 1. Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry Medzi slabé stránky územia MAS patrí nedostatočne vybudovaná infraštruktúra, ktorá má vplyv na dostupnosť miestnych služieb aj na celkovú kvalitu života obyvateľov. Vzhľadom na rozsah tohto problému, veľkosť územia MAS z hľadiska počtu obcí a obmedzené zdroje stratégie CLLD bude podpora v rámci tohto opatrenia smerovať do infraštruktúry malých rozmerov s výnimkou investícií do vodovodov, kanalizácií, ČOV, miestnych komunikácií, chodníkov a odvodňovacích kanálov, ktorých podpora je možná prostredníctvom štandardných opatrení PRV. Podpora ostatných druhov infraštruktúry, ktoré plnia doplnkovú funkciu k vyššie uvedenej, prispeje tiež k zlepšeniu dostupnosti služieb, ako aj k zlepšeniu vzhľadu obcí. Upravené prostredie, v ktorom obyvatelia žijú a pohybujú sa, prispieva svojim dielom k zlepšeniu životných podmienok a rovnako aj k zvýšeniu príťažlivosti územia pre jeho návštevníkov. Rozsah a oprávnené činnosti: 1. výstavba a rekonštrukcia lávok, mostov, záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, prehlbovanie existujúcich obecných studní. 2. zlepšenie vzhľadu obcí - úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.					
Oprávnení prijímatelia	1. obce vo vidieckych oblastiach zahrnuté do územia MAS; 2. združenia obcí s právnou subjektivitou.					
Intenzita pomoci ¹³	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: 100 %					
Oprávnené výdavky ¹⁴	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: 5 000 € Maximálna výška príspevku: 50 000 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	200 000	150 000	50 000	0	0

¹³ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

¹⁴ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	200 000	150 000	50 000	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ¹⁵	v súlade s PRV					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7.2	Počet podporených operácií	Počet	0	6	
	7.2	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry	Počet	0	3 000	
Indikatívny harmonogram výziev	1.Q - 2.Q/2017					

Tabuľka č. 35.F: Opatrenie stratégie CLLD č. 3.1.2 financované z EPFRV (7.5 PRV)

Názov opatrenia	Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7.5
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 3.1.2 Budovanie turistických atrakcií a doplnkových služieb v cestovnom ruchu Prepojenie opatrenia s prioritou: 3. Región príťažlivý pre návštevníkov Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 3.1 Zlepšiť kvalitu ponuky cestovného ruchu a propagáciu regiónu Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 1. Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry 2. Rozvoj cestovného ruchu 3. Ochrana kultúrneho dedičstva a tradícií 8. Podpora propagácie Jedným z problémov v oblasti cestovného ruchu v území MAS je aj

¹⁵ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	nedostatok turistických atrakcií a možností pre trávenie voľného času návštevníkov. Chýba aj priestorové značenie a doplnkové služby týkajúce sa informovanosti či samostatné trasy pre nemotorovú dopravu, ktoré môžu prepojiť rôzne zaujímavosti v území MAS a vytvoriť tak priestor pre predĺženie pobytu návštevníkov v území MAS. Z uvedeného dôvodu bude v rámci tohto opatrenia podporovaný rozvoj rekreačnej, informačnej a drobnej infraštruktúry cestovného ruchu s dôrazom na využitie miestneho prírodného a kultúrneho potenciálu, čo bude mať za následok rozšírenie a skvalitnenie ponuky doplnkových služieb, a tým aj k zatraktívneniu územia MAS z pohľadu návštevníkov. Investície do uvedených činností zároveň vytvárajú priestor aj pre aktívne trávenie času miestnych obyvateľov. Rozsah a oprávnené činnosti: 1. investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry - miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.; 2. investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKY a pod.; 3. budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.					
Oprávnení prijímatelia	1. obce vo vidieckych oblastiach zahrnuté do územia MAS; 2. združenia obcí s právnou subjektivitou, 3. občianske združenia v zmysle zákona č. 83/1990 Z. z. o združovaní občanov.					
Intenzita pomoci ¹⁶	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: 100 %					
Oprávnené výdavky ¹⁷	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: 5 000 € Maximálna výška príspevku: 100 000 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	330 000	247 500	82 500	0	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	330 000	247 500	82 500	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ¹⁸	v súlade s PRV					

¹⁶ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

¹⁷ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

¹⁸ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	7.5	Počet podporených operácií	Počet	0	5
	7.5	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry	Počet	0	5 000
	7.5	Počet vybudovaných atrakcií/služieb v cestovnom ruchu	Počet	0	5
Indikatívny harmonogram výziev	1.Q - 2.Q/2017, 1.Q - 2.Q/2019, 1.Q - 2.Q/2021				

Tabuľka č. 35.G: Opatrenie stratégie CLLD č. 1.1.2 financované z EPFRV (7.4 PRV)

Názov opatrenia	Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	7.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 1.1.2 Obnova a rozvoj občianskej infraštruktúry v obciach Prepojenie opatrenia s prioritou: 1. Región prítiažlivý pre obyvateľov Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 1.1 Zlepšiť kvalitu a dostupnosť základných služieb budovaním a rekonštrukciou infraštruktúry Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 1. Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry 6. Ochrana životného prostredia 9. Rozvoj voľnočasových aktivít Nedostatočne vybudovaná infraštruktúra a nevyhovujúci stav objektov pre poskytovanie základných služieb či trávenie voľného času sa podieľajú na znižovaní kvality života obyvateľov v území MAS. Pre jej zvýšenie je potrebné investovať do zlepšenia podmienok pre poskytovanie miestnych služieb za účelom rozvoja a podpory súdržnosti miestnych komún. Podpora v rámci opatrenia bude preto zameraná na investície do zlepšovania a rozširovania služieb, a to nielen pre obyvateľov, ale aj

	miestnych podnikateľov. Okrem toho budú podporované aj investície do objektov pre trávenie voľného času vrátane využívania obnoviteľných zdrojov energií a zvyšovania ich energetickej efektívnosti. Vzhľadom na veľkosť územia MAS a dostupné zdroje stratégie CLLD podpora v rámci tohto opatrenia nie je určená na investície do domov smútku, odstraňovania čiernych skládok, kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov, ktoré bude možné realizovať cez štandardné opatrenia PRV. Výnimkou sú aj detské, futbalové a multifunkčné ihriská, pričom podpora ostatných športovísk s novým zameraním, resp. inovatívnym riešením bude oprávnená. Rozsah a oprávnené činnosti: 1. investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry - napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk (okrem detských, futbalových a multifunkčných ihrísk), amfiteátrův, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov; 2. investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania - rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.; 3. investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie - len ako súčasť investícií do miestnych služieb.					
Oprávnení prijímatelia	1. obce vo vidieckych oblastiach zahrnuté do územia MAS; 2. združenia obcí s právnou subjektivitou.					
Intenzita pomoci ¹⁹	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: 100 %					
Oprávnené výdavky ²⁰	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: 5 000 € Maximálna výška príspevku: 100 000 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	470 000	352 500	117 500	0	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	470 000	352 500	117 500	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ²¹	v súlade s PRV					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7.4	Počet podporených operácií	Počet	0	7	

¹⁹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

²⁰ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

²¹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	7.4	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry	Počet	0	7 000
Indikatívny harmonogram výziev	1.Q - 2.Q/2017, 1.Q - 2.Q/2019				

Tabuľka č. 35.H: Opatrenie stratégie CLLD č. 3.1.3 financované z EPFRV (8.5 PRV)

Názov opatrenia	Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	8.5
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	4A Obnova, zachovanie a zvýšenie biologickej diverzity vrátane na územiach sústavy Natura 2000 a v oblastiach s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami a v poľnohospodárskej činnosti s vysokou prírodnou hodnotou a obnova, zachovanie ako aj zlepšenie stavu krajinných oblastí Európy
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 3.1.3 Budovanie turistickej infraštruktúry v lesných ekosystémoch Prepojenie opatrenia s prioritou: 3. Región príťažlivý pre návštevníkov Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 3.1 Zlepšiť kvalitu ponuky cestovného ruchu a propagáciu regiónu Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 1. Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry 2. Rozvoj cestovného ruchu 5. Rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva Nedostatočne využitý potenciál pre rozvoj cestovného ruchu v území MAS predstavujú aj lesné ekosystémy, ktoré okrem produkčnej a environmentálnej funkcie poskytujú priestor pre voľný čas a rekreáciu. Územie MAS je takmer z polovice pokryté lesmi, pričom len malá časť z nich je začlenená do chránených území. Pre ochranu biodiverzity lesov a jej citlivé sprístupnenie boli na podporu v rámci tohto opatrenia vybrané aktivity spadajúce pod činnosť 2, ktoré sú zamerané na občiansku a poznávaciu infraštruktúru. Jej budovanie a obnova prispievajú ku zlepšovaniu kvality a rozsahu doplnkových služieb v cestovnom ruchu, predovšetkým pre aktívne trávenie voľného času, čím sa opäť zvyšuje atraktivnosť územia MAS nielen pre návštevníkov, ale aj miestnych obyvateľov. Dôležitý je však aj jej príspevok k zlepšeniu hodnoty lesných ekosystémov. Rozsah a oprávnené činnosti: Činnosť 2: budovanie a obnova občianskej a poznávacej infraštruktúry v lesných ekosystémoch (náučné a turistické chodníky, cyklotrasy, odpočívadlá, pozorovateľne, mostíky, turistické značenie, mapové panely, informačné tabule, turistické útulne, ohniská, odpadkové koše, vyhliadkové veže, lanové dráhy, schody, rebríky, chodníky, objekty a

	centrá biodiverzity na pozorovanie – mokrade, malé vodné plochy, ukážkové lesné biotopy).					
Oprávnení prijímatelia	1. Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce lesy vo vlastníctve: - súkromných vlastníkov a ich združení; - obcí a ich združení; - cirkvi, ktorej majetok možno podľa vnútroštátneho právneho poriadku považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním; - štátu (LESY SR, š.p.; Štátne lesy TANAP-u; Lesohospodársky podnik Ulič, š.p.). 2. Občianske združenie v zmysle zákona č. 83/1990 Z. z. o združovaní občanov len so súhlasom obhospodarovateľa lesa daného územia.					
Intenzita pomoci ²²	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: 100 %					
Oprávnené výdavky ²³	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: 10 000 € Maximálna výška príspevku: 25 000 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	50 000	37 500	12 500	0	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	50 000	37 500	12 500	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ²⁴	v súlade s PRV					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	8.5	Počet podporených operácií	Počet	0	3	
	8.5	Počet vybudovaných atrakcií/služieb v cestovnom ruchu	Počet	0	3	
Indikatívny harmonogram výziev	1.Q - 2.Q/2019					

Tabuľka č. 35.I: Opatrenie stratégie CLLD č. 3.1.4 financované z EPFRV (16.3 PRV)

Názov opatrenia	(Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh
Priradenie kódu opatrenia	16.3

²² Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

²³ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

²⁴ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

(platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	<i>2A Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie</i>
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 3.1.4 Podpora spolupráce a propagácie regiónu ako turistickej destinácie Prepojenie opatrenia s prioritou: 3. Región príťažlivý pre návštevníkov Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 3.1 Zlepšiť kvalitu ponuky cestovného ruchu a propagáciu regiónu Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 2. Rozvoj cestovného ruchu 4. Podpora miestnych podnikateľov 8. Podpora propagácie 10. Rozvoj spolupráce Opatrenie reaguje predovšetkým na potrebu rozvoja spolupráce, ktorá je v území MAS nedostatočná takmer na všetkých úrovniach a v súvislosti s cestovným ruchom aj na potrebu efektívnejšej propagácie. Týka sa to najmä podnikateľských subjektov, ale aj ostatných subjektov pôsobiacich v oblasti rozvoja vidieka, ktorých spolupráca by mohla prispieť k efektívnejšiemu vykonávaniu činností, resp. poskytovaniu služieb. Z uvedeného dôvodu je podpora v rámci opatrenia zameraná na podporu spolupráce medzi podnikmi pri organizácii spoločných procesov, spoločnom využívaní zdrojov, ako aj pri službách a marketingu v cestovnom ruchu. Navyše pri zapojení poľnohospodárskych podnikov do týchto foriem spolupráce prispieva opatrenie aj k zlepšeniu ich hospodárskemu výkonu, ako aj k zvýšeniu ich účasti na trhu, podobne ako pri ostatných spolupracujúcich subjektoch. Rozsah a oprávnené činnosti: Podporená bude spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi (mikropodnikmi) v odvetví poľnohospodárstva, potravinovom reťazci, sektore lesného hospodárstva a v sektore cestovného ruchu pri organizácii spoločných pracovných procesov, spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb a marketingu v oblasti cestovného ruchu. Cieľom je prostredníctvom spolupráce zvýšiť efektivitu vykonávaných činností.
Oprávnení prijímatelia	Najmenej 5 subjektov, ktorých spolupráca je: - medzi rôznymi aktérmi v poľnohospodárstve, potravinovom reťazci, v lesnom hospodárstve, alebo v sektore cestovného ruchu a rozvoji vidieka na území EÚ a medzi inými aktérmi, ktorí prispievajú k splneniu cieľov a priorít politiky rozvoja vidieka vrátane medziodvetvových organizácií, mimovládnych neziskových organizácií

	a výskumných organizácií.					
Intenzita pomoci ²⁵	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: 100 %					
Oprávnené výdavky ²⁶	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: 10 000 € Maximálna výška príspevku: 50 000 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	50 000	37 500	12 500	0	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	50 000	37 500	12 500	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ²⁷	v súlade s PRV					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	16.3	Počet podporených operácií	Počet	0	2	
	16.3	Počet zúčastnených poľnohospodárskych podnikov	Počet	0	1	
	16.3	Počet marketingových aktivít v cestovnom ruchu	Počet	0	2	
Indikatívny harmonogram výziev	1.Q - 2.Q/2020					

Tabuľka č. 35.J: Opatrenie stratégie CLLD č. 1.2.2 financované z EPFRV (19.4 PRV)

Názov opatrenia	Podpora na prevádzkové náklady a oživenie
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	19.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 1.2.2 Animácia regiónu Prepojenie opatrenia s prioritou:

²⁵ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

²⁶ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

²⁷ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	1. <i>Región prítlačlivý pre obyvateľov</i> Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 1.2 Zvýšiť participáciu obyvateľov a miestnych subjektov na rozvoji regiónu Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 8. Podpora propagácie 10. Rozvoj spolupráce 11. Podpora vzdelávania Cieľom tohto opatrenia je prispieť k efektívnej implementácii stratégie CLLD, a tým aj k napĺňaniu jej cieľov prostredníctvom propagácie a informovanosti o území MAS i o samotnej stratégii. Aktivity, ktoré sú predmetom podpory tohto opatrenia prispievajú k budovaniu spolupráce vnútri MAS i navonok, ako aj k podpore miestneho rozvoja prostredníctvom realizácie stratégie CLLD, a to najmä rozširovaním vedomostí a zručností miestnych subjektov potrebných pre jej vykonávanie a aktívne zapojenie do rozvoja územia MAS. Významný je jej prínos v oblasti propagácie, ktorá je vďaka partnerstvu koordinovaná, a tým aj efektívnejšia. Rozsah a oprávnené činnosti: Podpora v rámci operácie bude poskytovaná na náklady v súvislosti s oživovaním stratégie miestneho rozvoja, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území: a) propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD b) výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác c) vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov					
Oprávnení prijímatelia	MAS, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie - v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.					
Intenzita pomoci ²⁸	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: 100 %					
Oprávnené výdavky ²⁹	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: - Maximálna výška príspevku: 135 810 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	135 810	101 858	33 953	0	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	135 810	101 858	33 953	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich	nerelevantné					

²⁸ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

²⁹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ³⁰					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
	19.4	Počet informačných/propagačných aktivít MAS	Počet	0	50
Indikatívny harmonogram výziev	nerelevantné				

Tabuľka č. 35.K: Opatrenie stratégie CLLD č. 1.2.1 financované z EFRR (5.1.1 IROP)

Názov opatrenia	Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 1.2.1 Chod miestnej akčnej skupiny Prepojenie opatrenia s prioritou: 1. Región prítiažlivý pre obyvateľov Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 1.2 Zvýšiť participáciu obyvateľov a miestnych subjektov na rozvoji regiónu Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 10. Rozvoj spolupráce 11. Podpora vzdelávania Pre efektívnu implementáciu stratégie CLLD je potrebné zabezpečiť aj prevádzkovú činnosť MAS, ktorá je spojená s riadením pri jej vykonávaní, ako aj s budovaním vnútorných štruktúr partnerstva. Cieľom opatrenia je prispieť k čo najlepšiemu naplneniu potrieb miestnych komunít, ktoré sú sformulované do spoločnej stratégie rozvoja územia MAS. V rámci opatrenia bude okrem prevádzky a personálu podporované aj vzdelávanie členov MAS a ich aktívna spoluúčasť na rozhodovaní o rozvoji územia. Prostredníctvom personálu je v rámci opatrenia podporená aj miestna zamestnanosť. Rozsah a oprávnené činnosti: Financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD:

³⁰ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	A.) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie) B.) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD C.) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS D.) finančné náklady (napr. bankové poplatky) E.) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)					
Oprávnení prijímatelia	miestna akčná skupina (územie menej rozvinutého regiónu)					
Intenzita pomoci ³¹	Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: 95 %					
Oprávnené výdavky ³²	v súlade s IROP					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: - Maximálna výška príspevku: 414 190 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	435 989	414 190	0	21 799	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	435 989	414 190	0	21 799	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ³³	nerelevantné					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	5.1.1	Počet zrealizovaných výziev	Počet	0	17	
	5.1.1	Počet pracovníkov kancelárie MAS	Počet	0	3	
Indikatívny harmonogram výziev	nerelevantné					

Tabuľka č. 35.L: Opatrenie stratégie CLLD č. 2.1.4 financované z EFRR (5.1.1 IROP)

Názov opatrenia	Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód)	-

³¹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

³² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

³³ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele a opis opatrenia	Opatrenie stratégie: 2.1.4 Podpora podnikateľov za účelom tvorby pracovných miest v regióne Prepojenie opatrenia s prioritou: 2. Región príťažlivý pre podnikateľov Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 2.1 Zvýšiť tvorbu pracovných miest v regióne podporou miestnych podnikateľov Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 4. Podpora miestnych podnikateľov 8. Podpora propagácie 10. Rozvoj spolupráce Nepriaznivá ekonomická situácia v území MAS má vplyv na všetky oblasti života vrátane podnikateľskej sféry, ktorá nie je dostatočne rozvinutá, najmä kvôli nízkej ekonomickej sile a infraštruktúrnej vybavenosti územia MAS. S tým súvisí aj nedostatočná tvorba pracovných príležitostí a odliv kvalifikovanej pracovnej sily, čo sa prejavuje v nepriaznivej štruktúre nezamestnaných a tým aj v situácii na trhu práce. Ten je v území MAS poznačený vysokou mierou nezamestnanosti, ktorej riešenie v kumulácii so súvisiacimi problémami presahuje možnosti územia MAS i širšieho okresu. Realizácia vybraného opatrenia však môže významne prispieť k posilneniu miestnej ekonomiky, a to investíciami do diverzifikácie podnikateľských aktivít, do rozvoja služieb a zavádzania inovácií, ako aj do podpory spolupráce na horizontálnej i vertikálnej úrovni, čím sa podporí konkurencieschopnosť miestnych podnikov. Uvedenou podporou dôjde k zlepšeniu podnikateľského prostredia, a tým aj k rozvoju podnikania, s ktorým je spojená tvorba nových pracovných miest. Rozsah a oprávnené činnosti: A.) obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest B.) nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb C.) podpora marketingových aktivít D.) podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností
Oprávnení prijímatelia	1. samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH 2. mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH
Intenzita pomoci ³⁴	Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov:

³⁴ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	- súkromný sektor v rámci schém pomoci de minimis: 85 %					
Oprávnené výdavky ³⁵	v súlade s IROP					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: 10 000 € Maximálna výška príspevku: 100 000 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	677 041	575 485	0	101 556	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	677 041	575 485	0	101 556	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ³⁶	v súlade s IROP					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	5.1.1	Počet podporených podnikov	Počet	0	9	
	5.1.1	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výroby, ktoré sú pre firmu nové	Počet	0	3	
	5.1.1	Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	0	7	
Indikatívny harmonogram výziev	3.Q - 4.Q/2017					

Tabuľka č. 35.M: Opatrenie stratégie CLLD č. 1.1.3 financované z EFRR (5.1.2 IROP)

Názov opatrenia	Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach - dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel, sociálne služby a komunitné služby
Priradenie kódu opatrenia (platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014)	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/špecifickému cieľu IROP	5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Ciele a opis opatrenia	Opatrenia stratégie:

³⁵ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

³⁶ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

	1.1.3 Budovanie cyklistických komunikácií a doplnkovej dopravnej infraštruktúry 1.1.4 Rozvoj infraštruktúry sociálnych a komunitných služieb Prepojenie opatrenia s prioritou: 1. Región prítiažlivý pre obyvateľov Prepojenie opatrenia so špecifickým cieľom: 1.1 Zlepšiť kvalitu a dostupnosť základných služieb budovaním a rekonštrukciou infraštruktúry Implementácia opatrenia rieši nasledovné identifikované potreby: 1. Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry 7. Rozvoj sociálnych služieb Medzi bariéry rozvoja územia MAS patrí najmä nedostatočne vybudovaná infraštruktúra a nízka kvalita, resp. absencia základných služieb, ako aj ich dostupnosť. To sa výrazne podpisuje aj pod zníženie kvality života obyvateľov a v kombinácii s nedostatkom pracovných miest aj pod ich odliv z územia MAS. Realizácie týchto opatrení stratégie sa preto zameriava na zvýšenie dostupnosti základných služieb a to prepojením obcí a mesta ako rozvojového centra s rôznorodými službami. Zároveň reaguje aj na nedostatok kapacít pre poskytovanie sociálnych a kvalitných služieb, najmä v súvislosti s pribúdajúcim počtom seniorov, ale aj s potrebou začleňovania znevýhodnených skupín do spoločnosti ako sú napríklad osoby so zdravotným postihnutím, matky s deťmi, rómske komunity a ďalší. Investície do dopravného prepojenia prispievajú nielen k posilneniu väzieb medzi obcami, ale aj k zlepšeniu dostupnosti služieb. Rozvoj sociálnych služieb navyše vytvára priestor aj pre tvorbu nových pracovných príležitostí. Rozsah a oprávnené činnosti: A.) <i>dopravné prepojenie a dostupnosť sídel:</i> 1. výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom 2. zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjajúcich staníc pre elektrobicykle a pod. B.) <i>sociálne služby a komunitné služby:</i> 1. zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia 2. zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb 3. rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb 4. infraštruktúra komunitných centier
Oprávnení prijímatelia	A.)1.: - mestá/samostatné mestské časti a obce - združenia miest a obcí A.)2.: - mestá/samostatné mestské časti a obce - združenia miest a obcí - mikroregionálne združenia - občianske združenia - neziskové organizácie

	B.) 1. - 4.: - mestá/samostatné mestské časti a obce - združenia miest a obcí - občianske združenia - neziskové organizácie - cirkevné organizácie					
Intenzita pomoci ³⁷	Maximálna výška podpory z celkových oprávnených výdavkov: 95%					
Oprávnené výdavky ³⁸	v súlade s IROP					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku: 10 000 € Maximálna výška príspevku: 100 000 €					
Finančný plán		Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	menej rozvinutý región	978 947	930 000	0	48 947	0
	viac rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	978 947	930 000	0	48 947	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ³⁹	v súlade s IROP					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	5.1.2	Počet podporených operácií	Počet	0	14	
	5.1.2	Počet vybudovaných služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	Počet	0	14	
	5.1.2	Nárast zamestnanosti u podporených prijímateľoch	FTE	0	6	
	5.1.2	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry	Počet	0	7 000	
Indikatívny harmonogram výziev	3.Q - 4.Q/2017					

³⁷ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

³⁸ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

³⁹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

5.3. Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1. Opis monitorovacích a hodnotiacich opatrení stratégie CLLD

Cieľom monitoringu a hodnotenia je zabezpečiť kvalitné priebežné a záverečné hodnotenie dosahovania výstupov, výsledkov a dosahov stratégie CLLD na rozvoj územia MAS s relevantnými odporúčaniami pre zlepšenie efektívnosti jej implementácie.

Monitoring a hodnotenie stratégie CLLD sa opiera predovšetkým o **súbor merateľných monitorovacích ukazovateľov** uvedených v kapitole 5.3.2. Ich cieľové hodnoty boli stanovené vzhľadom na:

- maximálny limit financií určený pre MAS a maximálnu výšku príspevku na projekty žiadateľov
- zozbierané projektové zámery v rámci implementácie stratégie CLLD od potenciálnych žiadateľov z verejného, súkromného a občianskeho sektoru
- skúsenosti z predchádzajúceho obdobia, kde napríklad priemerná výška príspevku na 1 projekt predstavovala približne polovicu z maximálne stanovenej výšky príspevku

Monitorovacie a hodnotiace opatrenia/aktivity:

- 1) Spracovanie Plánu monitoringu a hodnotenia stratégie CLLD v programovom období 2014 - 2020 (zodpovední: Monitorovací výbor MAS v spolupráci s Kanceláriou MAS).
- 2) Zber a spracovanie údajov informácií dôležitých pre monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD, najmä z pohľadu MAS, RO, resp. PPA a RO pre IROP:
 - zo ŽoNFP a monitorovacích správ k projektom konečných prijímateľov, ktorí sú povinní kópiu monitorovacej správy predložiť na MAS
 - z výstupov monitoringu vecného pokroku v realizácii projektov na mieste zo strany Monitorovacieho výboru MAS
 - z výstupov kontroly na mieste realizácie projektov u konečných prijímateľov zo strany PPA, ktorej sa zúčastňuje aj prizvaný pracovník Kancelárie MAS
 - od externých subjektov, ktoré disponujú štatistickými údajmi
 - z ročného monitoringu ukončených projektov, ktorý vykonáva Kancelária MAS pre potreby spracovanie ročnej správy o činnosti MAS
- 3) Spracovanie ročnej správy o činnosti MAS a jej predloženie na RO, resp. PPA a RO pre IROP v stanovenom termíne.

-
- 4) Aktualizácia stratégie CLLD za účelom efektívnejšieho dosahovania hodnôt monitorovacích ukazovateľov v prípade problémov s ich napĺňaním.

Frekvencia zberu údajov v rámci vyhodnocovania monitorovacích ukazovateľov na úrovni MAS bola na základe skúseností z prechádzajúceho programového obdobia stanovená vo všeobecnosti na 1 x ročne, resp. podľa potreby RO, resp. PPA a RO pre IROP.

Do monitorovacích a hodnotiacich aktivít sú zapojené nasledovné subjekty:

- **Zhromaždenie členov MAS** - schvaľuje plán činnosti a rozpočet na aktuálny rok, ktoré sú predmetom hodnotenia v nasledujúcom roku, kedy schvaľuje správu o činnosti, správu o hospodárení a ročnú účtovnú uzávierku. Rovnako schvaľuje aj stratégiu CLLD sa príslušným súborom monitorovacích ukazovateľov.
- **Výbor MAS** - prostredníctvom pracovníkov Kancelárie MAS zabezpečuje najmä návrh vyššie uvedených materiálov, ktoré schvaľuje Zhromaždenie členov ako najvyšší orgán združenia. Okrem toho zodpovedá za vypracovanie, implementáciu a aktualizáciu stratégie, vrátane monitorovacích ukazovateľov. Poskytuje pre RO, resp. PPA, resp. RO pre IROP informácie potrebné k monitorovaniu a hodnoteniu stratégie CLLD.
- **Kancelária MAS** - priebežne zbiera a spracúva údaje a podklady potrebné k monitorovaniu a hodnoteniu stratégie CLLD príslušnými orgánmi MAS, ako aj RO, resp. PPA, resp. RO pre IROP. Okrem toho spracúva správy o činnosti MAS, v ktorých 1 x štvrťročne vyhodnocuje činnosť MAS. Z poverenia príslušných orgánov vykonáva vlastné hodnotenie a monitoring stratégie CLLD, pričom 1 x ročne zabezpečuje zber údajov od konečných prijímateľov potrebných k spracovaniu ročnej správy o činnosti MAS, ktorú pripravuje v spolupráci s Monitorovacím výborom MAS.
- **Dozorná rada** - kontroluje hospodárenie združenia vrátane využívania verejných zdrojov na chod MAS a animácie.
- **Monitorovací výbor MAS** - hodnotí a kontroluje pokrok v realizácii projektov predovšetkým priamo na mieste ich realizácie, v spolupráci s Kanceláriou MAS pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie CLLD, ktoré sú 1 x ročne predkladané najvyššiemu orgánu a pripravuje správy o monitoringu za ročné obdobie pre RO, resp. PPA a RO pre IROP.
- **Koneční prijímatelia** - poskytujú informácie týkajúce sa monitorovania a hodnotenia prostredníctvom ŽoNFP, žiadostí o platbu, monitorovacích správ a formuláru monitoringu

ukončených projektov, ktorý vykonávaného MAS 1 x ročne ku koncu predchádzajúceho roka.

- **Široká verejnosť** - publicitou o činnosti MAS a dosahovaných výsledkoch v rámci implementácie stratégie CLLD v miestnych a regionálnych médiách má priestor na vyjadrenie názorov a podnetov, a to najmä prostredníctvom webového sídla MAS, elektronickej komunikácie, sociálnych sietí a pod.

Postupy samohodnotenia orgánov MAS a činnosti MAS:

Pravidelná realizácia procesu samohodnotenia orgánov MAS a činnosti MAS slúži na zabezpečenie efektívneho chodu MAS, ako aj implementácie stratégie CLLD.

Stanovy združenia a interné smernice určujú práva a povinnosti, úlohy a zodpovednosti jednotlivých orgánov MAS, pričom kontrolu ich dodržiavania, ako aj hospodárenie združenia vykonáva Dozorná rada. Svoje zistenia v oblasti hospodárenia združenia, dodržiavania stanov a interných smerníc spracúva 1 x ročne do **správy o hospodárení združenia za prechádzajúci rok**, ktorú predkladá na schválenie Zhromaždeniu členov MAS. V prípade zistených nedostatkov upozorňuje na to príslušné orgány MAS a zároveň navrhuje opatrenia na ich odstránenie.

Na zasadnutiach najvyššieho orgánu sa členovia MAS každoročne podieľajú na zostavení **plánu činnosti združenia** na aktuálny rok, ktorý je nasledujúci rok vyhodnocovaný, a to porovnávaním plánovaných a skutočne zrealizovaných aktivít.

Hodnotenie činnosti orgánov MAS vykonáva priebežne počas roka aj Kancelária MAS, ktorá spracúva štvrťročné **Správy o činnosti MAS** a zasiela ich členom MAS, čím ich zapája do procesu hodnotenia, a to poskytovaním aktuálnych informácií a priestoru na vyjadrenie ich názoru.

Okrem uvedených aktivít samohodnotenia realizuje MAS 1 x za 7 rokov medzi svojimi členmi a konečnými prijímateľmi **dotazníkový prieskum zameraný na hodnotenie činnosti MAS** v oblasti informovanosti, propagácie, vzdelávania a výmeny skúseností, ako aj administratívnej a prevádzkovej činnosti MAS súvisiacej s implementáciou stratégie CLLD, pričom sa pýta aj na konkrétne návrhy na zlepšenie jednotlivých oblastí fungovania MAS.

Výsledky samohodnotenia na všetkých úrovniach sú podkladom pre identifikovanie a realizáciou krokov na zefektívnenie vykonávaných činností, príp. na odstránenie zistených nedostatkov.

Identifikácia možných rizík implementácie stratégie:

- nedostatočný záujem konečných prijímateľov zo súkromného a občianskeho sektoru o realizáciu projektov v rámci implementácie stratégie CLLD, predovšetkým z dôvodu vysokej administratívnej náročnosti projektov, spôsobu financovania projektov a nastavenia niektorých podmienok výziev, ktoré v procese prípravy stratégie neboli známe
- nedostatočný záujem konečných prijímateľov z verejného sektoru (najmä malých obcí) o realizáciu projektov v rámci implementácie stratégie CLLD, predovšetkým z dôvodu vysokej administratívnej náročnosti projektov a nedostatočných finančných aj ľudských kapacít potrebných pre prípravu, realizáciu a vyhodnotenie projektu
- nedostatočné napĺňanie monitorovacích ukazovateľov stratégie CLLD
- nedostatočná kontrola, resp. chyby v procese výberu projektov na úrovni MAS
- zdĺhavé procesy, resp. chyby vo verejnom obstarávaní zo strany žiadateľov, resp. MAS
- problémy s majetkoprávnym vysporiadaním pri príprave projektov, legislatívne prekážky pri budovaní cyklotrás a pod.
- časové oneskorenie pri vyhodnocovaní výziev na úrovni PPA, resp. RO pre IROP

Opatrenia na elimináciu rizík:

- realizácia vzdelávacích a informačných aktivít zacielená na potenciálnych žiadateľov zo súkromného a občianskeho sektoru
- poskytovanie konzultácií a poradenstva pri príprave, realizácii a vyhodnocovaní projektov vo vyššej miere pre potenciálnych žiadateľov z verejného sektoru (najmä pre malé obce)
- aktualizácia stratégie CLLD s cieľom nastavenia vhodnejších ukazovateľov
- realizácia školení pre pracovníkov MAS a osoby podieľajúce sa na výbere projektov na úrovni MAS
- realizácia vzdelávacích aktivít zameraných na oblasť verejného obstarávania, resp. zabezpečenie účasti pracovníkov MAS na aktivitách tohto zamerania
- včasné identifikovanie problémov s majetkoprávnym vysporiadaním intenzívnejším poskytovaním konzultácií a poradenstva pri príprave projektov
- aktívna spolupráca s PPA, resp. RO pre IROP s cieľom znížiť prípadné časové oneskorenie

5.3.2. Monitorovacie ukazovatele

Tabuľka č. 36: Povinné ukazovatele na úrovni programu - PRV SR 2014 - 2020

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2023
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	22 000
Počet obyvateľov podporenej MAS	28 547
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER/PRV) (oblasť zamerania 6B)	10

Tabuľka č. 37: Celkové verejné výdavky - PRV SR 2014 - 2020

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 2023
Celkové verejné výdavky (v EUR) - podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	1 830 000
Celkové verejné výdavky (v EUR) - podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)	135 810

Tabuľka č. 38: Povinné ukazovatele na úrovni IROP 2014 - 2020

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet podporených podnikov (5.1.1)	podnik	9
Zamestnanosť v podporených podnikoch (5.1.1)	FTE	7
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové (5.1.1)	podnik	3
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové (5.1.1)	podnik	0
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry (5.1.2)	počet	14

Tabuľka č. 39: Povinné ukazovatele na úrovni fokusových oblastí PRV 2014 - 2020

Fokusová oblasť	Ukazovateľ výstupu	Merná jednotka	Východisková hodnota	Cieľová hodnota v roku 2023
2A	Počet podporených činností/operácií	počet	0	4
	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/príjemcov	počet	0	3
	Celkové verejné výdavky	€	0	80 000
	Celkové investície	€	0	80 000
2B	Počet podporených činností/operácií	počet	0	4
	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/príjemcov	počet	0	4
	Celkové verejné výdavky	€	0	200 000
	Celkové investície	€	0	200 000
3A	Počet podporených činností/operácií	počet	0	3
	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/príjemcov	počet	0	3
	Celkové verejné výdavky	€	0	200 000
	Celkové investície	€	0	400 000
4A	Počet podporených činností/operácií	počet	0	3
	Celkové verejné výdavky	€	0	50 000
	Celkové investície	€	0	50 000
6A	Počet podporených činností/operácií	počet	0	4
	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/príjemcov	počet	0	2
	Celkové verejné výdavky	€	0	300 000
	Celkové investície	€	0	545 455
6B*	Počet podporených činností/operácií	počet	0	18
	Celkové verejné výdavky	€	0	1 000 000
	Celkové investície	€	0	1 000 000
6B**	Počet podporených činností/operácií	počet	0	36
	Celkové verejné výdavky	€	0	1 830 000
	Celkové investície	€	0	2 275 455

* fokusová oblasť 6B zahŕňa opatrenie č.7 PRV

**fokusová oblasť 6B zahŕňa opatrenie č.19 PRV (ako celok)

Tabuľka č. 40: Povinné ukazovatele na úrovni špecifických cieľov IROP 2014 -2020

Špec. cieľ	Ukazovateľ	Merná jednotka	Výcho- disková hodnota	Výcho- diskový rok	Cieľová hodnota	Zdroj dát	Frek- vencia sledova- nia
5.1.1	Podiel zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO na celkovom počte zamestnanosti v mikro a malých podnikoch do 49 zamestnancov a SZČO v sektoroch nespadajúcich do podpory PRV 2014-2020	Ekvivalent plných pracovných úväzkov	0	2016	7	ITMS	ročne
5.1.2	Vidiecka a mestská populácia so zlepšenou infraštruktúrou a prístupom k verejným službám	Obyvateľ	0	2016	28 547	MPRV SR	ročne

Tabuľka č. 41: Vlastné ukazovatele na úrovni stratégie CLLD

Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
Počet nových pracovných miest/opatrenia PRV	Počet/ekvivalent plného úväzku	0	11
Počet nových pracovných miest/opatrenia IROP	Počet/ekvivalent plného úväzku	0	12
Počet informačných/propagačných aktivít MAS	Počet	0	50
Počet zrealizovaných výziev MAS	Počet	0	17
Počet pracovníkov kancelárie MAS	Počet	0	3

Tabuľka č. 42: Vlastné ukazovatele na úrovni špecifických cieľov stratégie CLLD

Špec. cieľ	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
1.1	Počet nových pracovných miest	Počet/ ekvivalent plného úväzku	0	6
	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/ infraštruktúry	Počet		17 000
	Počet podporených operácií	Počet	0	27
1.2	Počet informačných/propagačných aktivít MAS	Počet	0	50
	Počet zrealizovaných výziev MAS	Počet	0	17
	Počet pracovníkov kancelárie MAS	Počet	0	3
2.1	Počet nových pracovných miest	Počet/ ekvivalent plného úväzku	0	14
	Počet podporených operácií	Počet	0	18
3.1	Počet nových pracovných miest	Počet/ ekvivalent plného úväzku	0	3
	Počet obyvateľov, na ktorých má dopad podporená operácia	Počet	0	5 000
	Počet podporených operácií	Počet	0	14
	Počet vybudovaných atrakcií/služieb v cestovnom ruchu	Počet	0	5
	Počet marketingových aktivít v cestovnom ruchu	Počet	0	2

6. FINANČNÝ RÁMEC

6.1. Financovanie stratégie CLLD

Finančný rámec stratégie CLLD bol zostavený v zmysle maximálnych limitov uvedených v Systéme riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014 - 2020 a vo výzve na predkladanie projektových zámerov v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014 - 2020 pre podopatrenie 19.2 (tabuľka č. 43).

Tabuľka č. 43: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

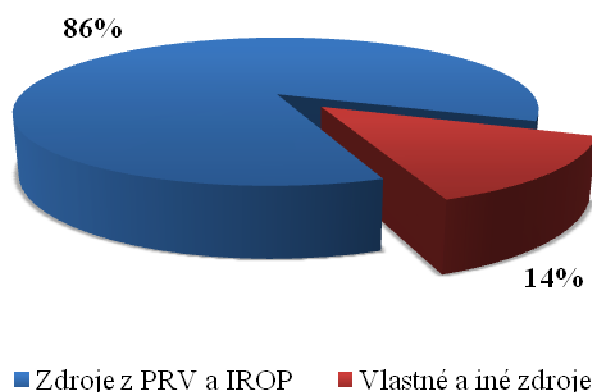
	SPOLU EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (maximálny limit podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	3 885 485,00
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	3 335 485,00
Chod MAS a animácie	550 000,00

Zdroje z PRV a IROP v celkovej výške 3 885 485,00 € boli vypočítané podľa vzorca pre MAS a tvoria maximálny limit na stratégiu CLLD v súlade s kapitolou 6.4. Systému riadenia CLLD, ktorý pozostáva z fixnej (2 800 000,00 €) a variabilnej zložky (1 085 485,00 €).

Zdroje z PRV a IROP (podľa vzorca pre MAS):	3 885 485,00 €
- z toho: <i>financovanie operácií v rámci stratégie CLLD:</i>	3 335 485,00 €
<i>financovanie chodu MAS a animácií:</i>	550 000,00 €
<u>Vlastné a iné zdroje:</u>	<u>617 758,00 €</u>
Celkové zdroje:	4 503 243,00 €

Celkové zdroje na stratégiu CLLD vrátane vlastných a iných zdrojov predstavujú 4 503 243,00 €. Vlastné a iné zdroje vo výške 617 758,00 € zahŕňajú zdroje MAS v rámci spolufinancovania chodu MAS a zdroje prijímateľov v rámci spolufinancovania podporovaných činností, pričom tvoria 14 % z celkových zdrojov na stratégiu CLLD (graf č. 27).

Graf č. 27: Celkové zdroje na stratégiu CLLD podľa zdrojov financovania

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2015

Tabuľka č. 44: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov

	Fond	Typ regiónu	Spolu v EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (maximálny limit podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	EPFRV, EFRR	menej rozvinutý	3 885 485
	-	viac rozvinutý	-
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	EPFRV, EFRR	menej rozvinutý	3 335 485
	-	viac rozvinutý	-
Chod MAS	EFRR	menej rozvinutý	414 190
	-	viac rozvinutý	-
Animácie	EPFRV	menej rozvinutý	135 810
	-	viac rozvinutý	-

Pozn.: Financovanie chodu MAS vrátane animácií musí byť v súlade s kapitolou 6.2 Systému riadenia CLLD.

Pri stanovení finančného plánu podľa príslušných programov a jednotlivých opatrení v rámci stratégie CLLD boli zohľadnené:

- maximálny limit pre MAS a maximálna výška príspevku na 1 projekt
- databáza projektových zámerov (plánovaných projektov)
- potreby územia MAS z hľadiska ich prioritného riešenia
- vyvážený pomer financií medzi verejných a súkromným sektorom
- vyvážený pomer medzi PRV a IROP

Tabuľka č. 45: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov

	región	PRV				IROP				SPOLU			
		EPFRV	ŠR	VZ	spolu	EFRR	ŠR	VZ	spolu	fondy	ŠR	VZ	spolu
operácie v rámci stratégie CLLD	menej rozvinutý	1 372 500	457 500	445 455	2 275 455	1 505 485	0	150 504	1 618 375	2 877 985	457 500	595 958	3 931 443
	viac rozvinutý	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
chod MAS	menej rozvinutý	-	-	-	-	414 190	0	21 799	435 989	414 190	0	21 799	435 989
	viac rozvinutý	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
animácie	menej rozvinutý	101 858	33 953	0	135 810	-	-	-	-	101 858	33 953	0	135 810
	viac rozvinutý	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SPOLU	menej rozvinutý	1 474 358	491 453	445 455	2 411 265	1 919 675	0	172 303	2 054 365	3 394 033	491 453	617 144	4 503 243
	viac rozvinutý	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	spolu	1 474 358	491 453	445 455	2 411 265	1 919 675	0	172 303	2 054 365	3 394 033	491 453	617 144	4 503 243

6.2. Finančný plán pre opatrenia

Finančný plán pre jednotlivé opatrenia (tabuľka č. 46) je spracovaný v súlade s akčným plánom a uvádza prehľad opatrení stratégie CLLD v členení podľa fondu (EPFRV/PRV, EFRR/IROP), kategórie regiónu a podľa zdrojov financovania v nadväznosti na vyvážený pomer medzi PRV a IROP (54 : 46), ktorý vyplýva z indikatívnej výšky finančnej alokácie na stratégiu CLLD mimo BSK (menej rozvinutý región).

Tabuľka č. 46: Sumárna tabuľka finančného plánu

Opatrenie stratégie CLLD	Fond	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov (opatrenie stratégie 2.1.1)	EPFRV	menej rozvinutý	400 000	150 000	50 000	200 000	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-
6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov (opatrenie stratégie 2.1.2)	EPFRV	menej rozvinutý	200 000	150 000	50 000	0	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-
6.3 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov (opatrenie stratégie 2.1.3)	EPFRV	menej rozvinutý	30 000	22 500	7 500	0	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-
6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (opatrenie stratégie 3.1.1)	EPFRV	menej rozvinutý	545 455	225 000	75 000	245 455	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-
7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (opatrenie stratégie 1.1.1)	EPFRV	menej rozvinutý	200 000	150 000	50 000	0	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-

Opatrenie stratégie CLLD	Fond	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie (opatrenie stratégie 3.1.2)	EPFRV	menej rozvinutý	330 000	247 500	82 500	0	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-
7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry (opatrenie stratégie 1.1.2)	EPFRV	menej rozvinutý	470 000	352 500	117 500	0	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-
8.5 Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (opatrenie stratégie 3.1.3)	EPFRV	menej rozvinutý	50 000	37 500	12 500	0	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-
16.3 (Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh (opatrenie stratégie 3.1.4)	EFRR	menej rozvinutý	50 000	37 500	12 500	0	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-
5.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev (opatrenie stratégie 2.1.4)	EFRR	menej rozvinutý	677 041	575 485	0	101 556	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-
5.1.2 Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach - dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel, sociálne služby a komunitné služby (opatrenia stratégie 1.1.3 a 1.1.4)	EPFRV	menej rozvinutý	978 947	930 000	0	48 947	0
		viac rozvinutý	-	-	-	-	-

Tabuľka č. 47: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu

	PRV (EPFRV) : IROP (EFRR)
Stratégia CLLD mimo BSK (menej rozvinutý región):	54,9 : 45,1
Stratégia CLLD v rámci BSK (viac rozvinutý región):	-

Tabuľka č. 48: Zameranie stratégie podľa sektorov

Názov opatrenia stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ - verejný sektor (označiť „X“)	Oprávnený prijímateľ - neverejný sektor (označiť „X“)
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov (opatrenie stratégie 2.1.1)	200 000		X
6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov (opatrenie stratégie 2.1.2)	200 000		X
6.3 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti na rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov (opatrenie stratégie 2.1.3)	30 000		X
6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (opatrenie stratégie 3.1.1)	300 000		X
7.2 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (opatrenie stratégie 1.1.1)	200 000	X	
7.5 Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie (opatrenie stratégie 3.1.2)	330 000	X	

Názov opatrenia stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ - verejný sektor (označiť „X“)	Oprávnený prijímateľ - neverejný sektor (označiť „X“)
7.4 Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry (opatrenie stratégie 1.1.2)	470 000	X	
8.5 Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov (opatrenie stratégie 3.1.3)	50 000		X
16.3 (Iná) spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi pri organizácii spoločných pracovných procesov a spoločnom využívaní zariadení a zdrojov a pri rozvoji služieb v oblasti cestovného ruchu/ich uvádzania na trh (opatrenie stratégie 3.1.4)	50 000		X
5.1.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev (opatrenie stratégie 2.1.4)	575 485		X
5.1.2 Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach - dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel (opatrenie stratégie 1.1.3)	930 000		X
5.1.2 Rozvoj základnej infraštruktúry v oblastiach - sociálne služby a komunitné služby (opatrenie stratégie 1.1.4)		X	X*
Celkový rozpočet podľa sektorov	-----	1 630 000	1 705 485
Percentuálny pomer zamerania stratégie	-----	48,9 %	51,1 %

* Rozpočet na činnosti realizované súkromným (občianskym) sektorom v rámci daného opatrenia vo výške 300 000 €

7. ZHODNOTENIE PRÍNOSOV STRATÉGIE CLLD, JEJ SYNERGIE A DOPLNKOVOSŤ

7.1. Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

Zlepšovanie ekonomického rozvoja je jednou z kľúčových priorít stratégie a má prierezový charakter naprieč celou stratégiou CLLD, čo je obsiahnuté aj v strategickom celi, ktorým je *posilnenie životaschopnosti regiónu Malohont skvalitnením života obyvateľov, zlepšením podmienok pre podnikanie, zhodnotením miestneho potenciálu v cestovnom ruchu a spoluprácou.*

Najväčší prínos k tvorbe pracovných miest majú opatrenia priority č. 2 Región prítiažlivý pre podnikateľov, ktorého špecifickým cieľom *zvýšenie tvorby pracovných miest v regióne podporou miestnych podnikateľov.* Jedná sa spolu o 4 opatrenia, z toho 3 sú z PRV (opatrenia 4.2, 6.1 a 6.3) a 1 z IROP (špecifický cieľ 5.1.1), na ktoré je vyčlenených 30 % verejných zdrojov v rámci operácií stratégie CLLD. Okrem toho k tvorbe pracovných miest prispieva aj opatrenie stratégie 3.1.1 (6.4 PRV) v rámci priority č. 3 Región prítiažlivý pre návštevníkov a opatrenie stratégie 1.1.4 (špecifický cieľ IROP 5.1.2 - sociálne a komunitné služby) v rámci priority č. 1 Región prítiažlivý pre obyvateľov. Celkovo je na tieto opatrenia alokovaných 48 % verejných zdrojov v rámci operácií stratégie CLLD, pričom sa predpokladá vytvorenie min. 23 pracovných miest, z toho všetky v súkromnom sektore (vrátane občianskeho).

Na podporu podnikania je vyčlenených celkovo 41 % z verejných zdrojov, pričom ide najmä o poľnohospodárstvo, cestovný ruch a ostatné odvetvia, v ktorých sa vzhľadom na miestne špecifickú predpokladá zapojenie podnikateľov najmä z oblasti drevospracujúceho priemyslu. V rámci podpory podnikania je vytvorený priestor aj pre zavádzanie inovácií, čo je podrobnejšie popísané na stranách 108 - 110. Opatrenie stratégie 2.1.4 (špecifický cieľ IROP 5.1.1) navyše umožňuje aj využitie príležitostí, ktoré ponúka zelená ekonomika, a to prostredníctvom využitia nových technológií a postupov v procese výroby.

Výraznou mierou k ekonomickému rozvoju územia MAS môže prispieť **rozvoj cestovného ruchu**, ktorý je podporovaný v rámci priority č. 3 Región prítiažlivý pre návštevníkov a jeho význam spočíva okrem tvorby pracovných miest aj v tvorby pridanej hodnoty a rozvoja ďalších služieb v nadväzujúcich odvetviach miestneho hospodárstva. V rámci cestovného ruchu sú podporované nielen podnikateľské aktivity, ale aj aktivity

verejného a občianskeho sektoru zamerané na budovania atrakcií cestovného ruchu s dôrazom na využívanie miestnych daností a špecifik v oblasti histórie, kultúry a prírodných zaujímavostí.

K tvorbe pracovných miest, a tým aj k ekonomickému rozvoju územia MAS, prispieva aj opatrenie stratégie 1.1.4 (špecifický cieľ 5.1.2 - sociálne a komunitné služby), zamerané na **poskytovanie sociálnych služieb**, najmä v súvislosti s pribúdajúcimi obyvateľmi v dôchodkovom veku. Ide o oblasť služieb, ktorá má veľkú perspektívu a môže byť významným zdrojom pracovných príležitostí, ako aj lepšieho začlenenia jednej zo znevýhodnených skupín obyvateľov, ktorá má v území MAS pomerne veľké zastúpenie. Toto opatrenie vzhľadom na plánované zámery/projekty potenciálnych žiadateľov prispieva aj ku začleneniu osôb so zdravotným a mentálnym postihnutím, ako aj na marginalizované rómske komunity prostredníctvom možnosti budovania infraštruktúry komunitných centier.

Podpora znevýhodnených/marginalizovaných skupín a ich začlenenia je popísaná v kapitole 7.4.

7.2. Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV

Prínosy stratégie CLLD k napĺňaniu cieľov PRV sú popísané aj na stranách 97 - 98.

K naplneniu prvého strategického cieľa PRV, ktorým je *posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora (poľnohospodárstvo, lesníctvo a potravinárstvo)*, prispievajú opatrenia, zamerané na podporu investícií do poľnohospodárskych podnikov, ako aj do spracovania a odbytu ich výrobkov:

2.1.1 Podpora výroby a predaja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov (4.2 PRV) - *prispieva primárne k fokusovej oblasti 3A, a to investíciami do spracovania, skladovania a uvádzania na trh poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, ktoré prispejú k zvýšeniu konkurencieschopnosti týchto produktov na domácom trhu a k výrobnej diverzifikácii poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov.*

2.1.2 Podpora začínajúcich mladých poľnohospodárov (6.1 PRV) - *napĺňa primárne fokusovú oblasť 2B, nakoľko podporou pre začatie podnikania mladých poľnohospodárov sa uľahčuje ich vstup do odvetvia poľnohospodárstva, a tým aj ich konkurencieschopnosť.*

2.1.3 Podpora podnikateľskej činnosti malých poľnohospodárov (6.3 PRV) - *prispieva primárne k fokusovej oblasti 2A, a to podporou na rozvoj podnikateľskej činnosti malých poľnohospodárskych podnikov v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby,*

čím sa posilní ich ekonomická stabilita a dosiahne sa nárast pridanej hodnoty v poľnohospodárstve.

Sekundárne k nemu prispieva stratégia CLLD aj opatrením 3.1.4 (16.3 PRV), kde sa očakáva zapojenie poľnohospodárskych podnikov do aktivít založených na princípoch spolupráce, ktoré môžu prispieť k lepšiemu hospodárskemu výkonu zapojených podnikov, a tým aj k zvýšeniu ich konkurencieschopnosti.

Ich konkrétny prínos k naplneniu cieľa spočíva v pláne podporiť min.:

- 3 poľnohospodárske podniky v rámci opatrenia stratégie 2.1.1 (4.2 PRV)
- 4 začínajúcich mladých poľnohospodárov v rámci opatrenia stratégie 2.1.2 (6.1 PRV)
- 2 malé poľnohospodárske podniky v rámci opatrenia stratégie 2.1.3 (6.3 PRV)

K posilneniu konkurencieschopnosti lesníctva prispieva sekundárne opatrenie 3.1.3 (8.5 PRV), ktoré prispieva k zachovaniu biodiverzity lesných ekosystémov a k posilneniu ich sociálnych funkcií ako je rekreácia, poznávací turizmus a pod.

Príspevok k prierezovým cieľom:

- **inovácie** - zavádzanie inovatívnych technológií sa predpokladá najmä v rámci opatrenia 2.1.1 (4.2 PRV) pre spracovanie poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, resp. inovatívnych riešení v rámci organizácie potravinového reťazca.
- **životné prostredie** - s ochranou životného prostredia súvisia aj investície do hmotného majetku poľnohospodárskych podnikov.
- **zmierňovanie zmien klímy a klimatická adaptácia** - v rámci investícií do hmotného majetku poľnohospodárskych podnikov je možnosť využiť investície aj do využitia OZE. Využitím ich produkcie v potravinovom reťazci, resp. miestnych trhov sa prispieva k znižovaniu prepravy produkcie, a tým aj k znižovaniu vplyvov na zmeny klímy.

K prierezovým cieľom PRV prispievajú aj ďalšie opatrenia stratégie CLLD, v ktorých sa očakáva predstavenie nových výrobkov, resp. služieb alebo využívanie technologických inovácií, čo je podrobne popísané na stranách 108 - 110. Ku zmierňovaniu klimatických zmien prispievajú opatrenia 1.1.2 (7.4 PRV), 1.1.4 (5.1.2 IROP) a 1.1.5 (2.2.1, 2.2.2, 2.2.3 IROP), v rámci ktorých je predpoklad realizácie investícií do zvyšovania energetickej efektívnosti a zvyšovaniu podielu OZE.

7.3. Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP

Prínosy stratégie CLLD k napĺňaniu cieľov IROP 2014 - 2020 sú podrobne popísané aj na stranách 97 - 98.

V rámci prioritnej osi č. 5 Miestny rozvoj vedený komunitou, prostredníctvom ktorej je podporovaná realizácia stratégie CLLD, sú definované nasledovné špecifické ciele:

5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach

Napĺňanie cieľov IROP prostredníctvom špecifických cieľov Prioritnej osi č. 5 je vyvážené ako z hľadiska financií, tak aj z hľadiska vecného zamerania:

- cieľ 5.1.1 je napĺňaný najmä prostredníctvom dvoch opatrení vybraných z IROP:

1.2.1 Chod miestnej akčnej skupiny (5.1.1 IROP)

2.1.4 Podpora podnikateľov za účelom tvorby pracovných miest v regióne (5.1.1 IROP)

Na tieto opatrenia je dokopy vyčlenených 989 675 €, t.j. 51,6 % zo zdrojov IROP určených na implementáciu stratégie CLLD. Podpora v rámci týchto opatrení je zameraná na investície do podnikov za účelom tvorby pracovných miest a na zabezpečenie efektívneho chodu MAS, ktorý tiež prispieva k podpore zamestnanosti, a to prostredníctvom personálu Kancelárie MAS a implementácie stratégie CLLD, ktorej úspech závisí aj od odborných a zručných kapacít MAS.

- cieľ 5.1.2 je napĺňaný najmä prostredníctvom dvoch opatrení vybraných z IROP, a to:

1.1.4 Rozvoj sociálnej infraštruktúry a komunitných služieb (5.1.2 IROP)

1.1.3 Budovanie cyklistických komunikácií a doplnkovej dopravnej infraštruktúry (5.1.2 IROP)

Na tieto opatrenia je dokopy vyčlenených 930 000 €, čo je 48,4 % zo zdrojov IROP určených na implementáciu stratégie CLLD. Podpora v rámci týchto opatrení bude smerovať do infraštruktúry, ktorou sa zlepší dostupnosť základných služieb a prepojenie medzi obcami, ako aj nové sociálne služby komunitného charakteru, ktoré sú priestorom pre tvorbu pracovných miest.

K napĺňaniu cieľov IROP prostredníctvom špecifických cieľov Prioritnej osi č. 5 prispievajú aj ostatné opatrenia špecifických cieľov stratégie CLLD, s ktorými sú vo vzájomnej synergii:

- k naplneniu špecifického cieľa 5.1.1 *Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií* prispievajú okrem opatrení IROP aj opatrenia stratégie CLLD 2.1.1 (4.2 PRV), 2.1.2 (6.1 PRV), 2.1.3 (6.3 PRV), 3.1.1 (6.4 PRV) a 3.1.4 (16.3 PRV).
- prínosom k naplneniu špecifického cieľa 5.1.2 *Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach* sú okrem opatrení IROP aj opatrenia stratégie CLLD 1.1.1 (7.2 PRV),

1.1.2 (7.4 PRV), 1.1.5 (2.2.1, 2.2.2, 2.2.3 IROP), 1.1.6 (4.2.1 IROP, 1.1.1 a 1.2.1 OP KŽP), 3.1.2 (7.5 PRV) a 3.1.3 (8.5 PRV)

Ciele IROP sú vo vzťahu k iným cieľom integrované a len v prepojení s nimi naplňajú priority a ciele stanovené v stratégii CLLD.

7.4. Prínosy k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva

Prínosy stratégie CLLD k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľov spočívajú v realizácii nasledovných opatrení stratégie:

1.1.4 Rozvoj sociálnej infraštruktúry a komunitných služieb (5.1.2 IROP) - investície v rámci opatrenia sú zamerané na zriaďovanie nových alebo rekonštrukciu existujúcich zariadení pre poskytovanie sociálnych služieb, zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb, rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb, infraštruktúra komunitných centier - ide o súbor aktivít určených pre rôzne cieľové skupiny od seniorov cez zdravotne/telesne postihnutých až po marginalizované rómske komunity.

1.2.3 Podpora občianskych iniciatív (grantový program MAS) - jedná sa o podporu iniciatív aktívnych občanov žijúcich vo vidieckom prostredí, ktoré sú znevýhodnené z hľadiska nižšej ponuky možností seberealizácie sa, spoločenského vyžitia a trávenia voľného času, čo sa cez uvedené opatrenie zmierňuje podporou ich nápadov, ktorými sa podieľajú na zveľadovaní obcí a spestrení života v nich, čím sa vo väčšej miere zapájajú do spoločenského života v regióne.

1.2.5 Podpora sociálneho začlenenia znevýhodnených a ohrozených skupín obyvateľov (4.1.1 OP ĽZ) - podpora v rámci tohto opatrenia je zameraná na realizáciu programov podporujúcich rovnaké príležitosti pre aktívne začlenenie a zlepšenie zamestnateľnosti ľudí, ktorí sú odkázaní na pomoc iných, resp. inak znevýhodnení. Jedná sa najmä ľudí v dôchodkovom veku, osoby so zdravotným alebo mentálnym postihnutím, nezamestnaných, rómske komunity a ďalších.

2.1.5 Podpora rozvoja miestnej zamestnanosti a samozamestnania (3.1.1 a 3.1.2 OP ĽZ) - opatrenie podporuje programy na zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti, ktoré prispievajú k zvyšovaniu zručností nezamestnaných, a tým aj k zvýšeniu ich uplatnenia na trhu práce vrátane možnosti samozamestnania, čo prispieva aj k ich začleneniu do spoločnosti.

V rámci zdrojov na realizáciu stratégie CLLD bude z uvedených opatrení podporované len opatrenie 1.1.4 (5.1.2 IROP), opatrenie 1.2.3 bude podporované z vlastných zdrojov MAS v rámci grantového programu a zvyšné dve opatrenia 1.2.5 a 2.1.5 sú určené na podporu

z iných zdrojov, kde oprávnenými žiadateľmi sú subjekty zo všetkých sektorov vrátane miestnych akčných skupín.

Konkrétne opatrenia stratégie CLLD prispievajúce k začleneniu zraniteľných skupín obyvateľov v členení podľa cieľových skupín:

- marginalizované rómske komunity - *opatrenie 1.1.2 (7.4 PRV), v ktorom je možnosť investovať do priestorov pre komunitnú/spolkovú činnosť, opatrenie 1.1.4 (5.1.2 IROP), ktoré poskytuje možnosť podpory infraštruktúry komunitných centier, opatrenie 1.2.3 (grantový program MAS) s možnosťou podpory organizácií, ktoré pracujú s rómskymi komunitami, opatrenie 1.2.5 (4.1.1 OP LŽ) a 2.1.5 (3.1.1 a 3.1.2 OP LŽ)*
- dlhodobo nezamestnaní - *opatrenie 1.2.5 (4.1.1 OP LŽ) zamerané najmä na vzdelávania za účelom zvyšovania a získavania nových zručností nezamestnaných, opatrenie 2.1.5 (3.1.1 a 3.1.2 OP LŽ) zamerané na podporu zamestnanosti s dôrazom na dlhodobo nezamestnaných a nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby. K začleneniu nezamestnaných môžu prispieť aj podporené podniky vytvorením pracovných miest v rámci opatrení 2.1.1 (4.2 PRV), 2.1.4 (5.1.1 IROP) a 3.1.1 (6.4 PRV).*
- zdravotne/telesne postihnutí - *opatrenie 1.1.4 (5.1.2 IROP) s podporu do skvalitnenia sociálnych služieb, ako aj zariadení, kde je časť z nich poskytovaná, opatrenie 2.1.5 (3.1.1 a 3.1.2 OP LŽ) zamerané na podporu zamestnanosti s dôrazom na zdravotne postihnutých*
- seniori - *opatrenie 1.1.2 (7.4 PRV), v ktorom je možnosť investovať do priestorov pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane klubov dôchodcov, opatrenie 1.1.4 (5.1.2 IROP) s podporu do zariadení sociálnych služieb za účelom zvýšenia ich kvality, opatrenie 1.2.3 (grantový program MAS) s možnosťou podpory klubovej činnosti seniorov*

Realizácia uvedených opatrení prispieva k začleňovaniu uvedených skupín obyvateľov do spoločenského aj pracovného života, čím sa zvyšuje kvalita ich života a tým sa naplňa aj špecifický cieľ č. 1.1, zvyšuje sa ich spoluúčasť na živote v obci, čím sa dosahuje naplnenie špecifického cieľa 1.2 a rovnako sa tým zvyšujú možnosti ohrozených skupín zamestnať sa, čo podporne prispieva k opatreniam špecifického cieľa 2.1 stratégie CLLD.

Do prípravy stratégie CLLD boli zapojení aj zástupcovia organizácií, ktoré okrem iného zastrešujú aj záujmy znevýhodnených skupín obyvateľov ako sú deti a mládež so zdravotným a mentálnym postihnutím (Občianske združenie ATHÉNA Hnúšť'a), seniori (Občianske združenie SOLENIA Nižný Skálnik, Občianske združenie OZVENY Hrachovo, Občianske združenie Striežovské zvony Striežovce, Klub dôchodcov Hnúšť'a, Jednota dôchodcov Klenovec) či marginalizované rómske komunity (Občianske združenie Šanca pre Dražice, Komunitné centrum Hnúšť'a).

7.5. Prínosy k životnému prostrediu

K ochrane a zlepšeniu životného prostredia, ako aj k zmierňovaniu klimatických zmien a adaptácie na nich prispieva stratégia CLLD najmä realizáciou týchto opatrení:

1.1.1 Budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry malých rozmerov (7.2 PRV) - investície do obecných studní, úpravy verejných priestranstiev vrátane prvkov zelenej infraštruktúry

1.1.2 Obnova a rozvoj občianskej infraštruktúry v obciach (7.4 PRV) - investície do prvkov zelenej infraštruktúry a do využívania obnoviteľných zdrojov energií

1.1.3 Budovanie cyklistických komunikácií a doplnkovej dopravnej infraštruktúry (5.1.2 IROP) - budovanie infraštruktúry pre ekologickú nemotorovú dopravu

1.1.5 Rozvoj školskej infraštruktúry a súvisiaceho vybavenie (2.2.1, 2.2.2, 2.2.3 IROP) - investície do objektov škôl za účelom zvyšovania ich energetickej hospodárnosti

1.1.6 Budovanie a rekonštrukcia environmentálnej infraštruktúry (4.2.1 IROP, 1.1.1 a 1.2.1 OP KŽP) - podpora budovania a rekonštrukcie vodovodov, kanalizácií, ČOV a investície do hospodárneho nakladania s odpadmi

2.1.4 Podpora podnikateľov za účelom tvorby pracovných miest v regióne (5.1.1 IROP) - v rámci predstavenia nových výrobkov v rámci zelenej ekonomiky

3.1.2 Budovanie turistických atrakcií a doplnkových služieb v cestovnom ruchu (7.5 PRV) - budovanie infraštruktúry pre cyklodopravu, úpravy prírodných objektov a pod.

3.1.3 Budovanie turistickej infraštruktúry v lesných ekosystémoch (8.5 PRV) - zachovanie biodiverzity lesov a citlivé budovanie infraštruktúry pre ich sprístupnenie

Celkové zameranie stratégie CLLD kladie dôraz na ekonomický rozvoj v súlade s ochranou životného prostredia a s dôrazom na zlepšenie využívania OZE.

7.6. Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

7.6.1. Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať

Stratégia CLLD bola spracovaná v súlade s nasledovnými stratégiami, plánmi a investíciami na rôznych úrovniach, s ktorými pôsobí komplementárne a synergicky:

- **lokálna:**
- programy rozvoja obcí, resp. mikroregiónov zahrnutých do územia MAS - zamerané najmä na zvyšovanie kvality života obyvateľov v obciach, čo je v synergii najmä s opatreniami špecifického cieľa č. 1.1 a 3.1 stratégie CLLD

-
- Memorandum o podpore regiónov s vysokou mierou nezamestnanosti - *zamerané hlavne na otázky ekonomického rozvoja územia okresov, v ktorých MAS leží, čo je plne v súlade so zameraním špecifického cieľa č. 2.1, ako aj strategického cieľa CLLD*
 - zákon č. 336/2015 o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov - *v súlade s ním bude do okresov, kde sa MAS nachádza, poskytnutá podpora v súlade a akčným plánom, ktorý sa v súčasnosti pripravuje*
 - plánované založenie oblastnej organizácie cestovného ruchu - *pôsobí komplementárne so zameraním stratégie CLLD, najmä so špecifickým cieľom 3.1*
 - posilnenie regionálneho značenia miestnych produktov na celom území regiónu Gemer-Malohont - *ide o šírenie príkladov dobrej praxe MAS*
 - **regionálna:**
 - Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja 2015 - 2023 (PHSR BBSK) - *s prioritami, ktorými sú Konkurencieschopná ekonomika, Zdravé a adaptabilné prostredie, Lepšia kvalita života a Partnerstvá, je zabezpečený synergický efekt a doplnkovosť voči stratégii CLLD*
 - Regionálna integrovaná územná stratégia Banskobystrického kraja (RIÚS BBSK) - *stanovené prioritné oblasti v súlade s prioritnými osami IROP 2014 - 2020 sú v súlade s cieľmi stratégie CLLD, najmä so špecifickým cieľom 1.1*
 - **národná:**
 - Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2020
 - OP Ľudské zdroje 2014 - 2020 a OP Kvalita životného prostredia 2014 - 2020

7.6.2. Synergie a komplementarity

Doplnkovosť a synergie opatrení stratégie CLLD voči PRV, IROP, OP ĽZ a OP KŽP je zabezpečená predovšetkým základnou podmienkou, ktorou je využitie len jedného zdroja financovania oprávnených činností.

Okrem toho doplnkovosť voči štandardným opatreniam PRV a voči ostatným špecifickým cieľom IROP je zabezpečená aj výškou investícií a rozsahom podporovaných činností v stratégii CLLD, resp. rozdielnymi typmi oprávnených žiadateľov.

Obdobná podmienka platí aj v prípade doplnkovosti a synergie voči ostatným podporným programom, s ktorými sú opatrenia stratégie CLLD v synergii ako napríklad OP ĽZ, OP KŽP, FPU a prípadné ďalšie programy, o ktoré môže byť napĺňanie potrieb stratégie v budúcnosti rozšírené (napríklad programy cezhraničnej spolupráce a pod.).

ZOZNAM POVINNÝCH PRÍLOH STRATÉGIE CLLD

- Príloha č. 1: Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS
- Príloha č. 2: Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS
- Príloha č. 3: Zoznam členov MAS podľa sektorov (okrem obcí)
- Príloha č. 4: Mapa územia MAS MALOHONT
- Príloha č. 5: Výročné správy MAS MALOHONT 2009 - 2014
- Príloha č. 6: Metódy zapojenia verejnosti do tvorby partnerstva a stratégie CLLD
- Príloha č. 7: Dokumenty preukazujúce proces tvorby partnerstva
- Príloha č. 8: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD
- Príloha č. 9: Fotodokumentácia preukazujúca proces tvorby stratégie CLLD
- Príloha č. 10: Geomorfologické pomery územia MAS MALOHONT
- Príloha č. 11: Výškové pomery územia MAS MALOHONT
- Príloha č. 12: Klimatické pomery územia MAS MALOHONT
- Príloha č. 13: Pôdne pomery územia MAS MALOHONT
- Príloha č. 14: Chránené územia na území MAS MALOHONT
- Príloha č. 15: Chránené územia Natura 2000 na území MAS MALOHONT
- Príloha č. 16: Zoznam zdrojov (analýzy) a vstupných dokumentov
- Príloha č. 17: Organizačná štruktúra MAS
- Príloha č. 18: Personálne zloženie orgánov MAS
- Príloha č. 19: Personálne zloženie pracovníkov Kancelárie MAS
- Príloha č. 20: Stanovy MAS a interné smernice
- Príloha č. 21: Opatrenia stratégie CLLD financované z iných zdrojov

³ V prípade sektora „hrozno a víno“ sú neoprávnenými investíciami investície do nákupu vnútorného vybavenia pre predajné a prezentačné priestory v rámci výrobného podniku[1], pretože tieto investície sú oprávnenými na podporu z Národného podporného programu v rámci SOT s vínom V rámci Národného podporného programu SR v rámci SOT s vínom sú oprávnené iba náklady na nákup hmotného majetku v súvislosti s vnútorným vybavením a zariadením, napr. nábytok, chladiarenské zariadenie, umývací drez, výčapné zariadenie, sanitárne zariadenie a pod. Vylúčené sú akékoľvek náklady na stavebné práce napr. výstavba hrubej stavby, zavedenie elektroinštalácie, vodoinštalácie, naniesenie omietky, vymalovanie a pod